

m/f
34
303

Rokas grahmata atklahtibas darbineekeem.

Nepeezeeschama katram beedribu dibinatajam un darbineeekam, ka ari kongrefu un fapultschu fafauzejeem, preekfchlafljumu, iitrihkojumu un iitstahschu farihkotajeem un mahkflineekeem, laikrakitsu iidewejeem, redaktoreem uu Ichurnalifiteem, lektoreem un kurfifiteem, grahmatu tirgotajeem, iidewejeem un drukatawam, kolportereem, bibliotekareem un ziteem.

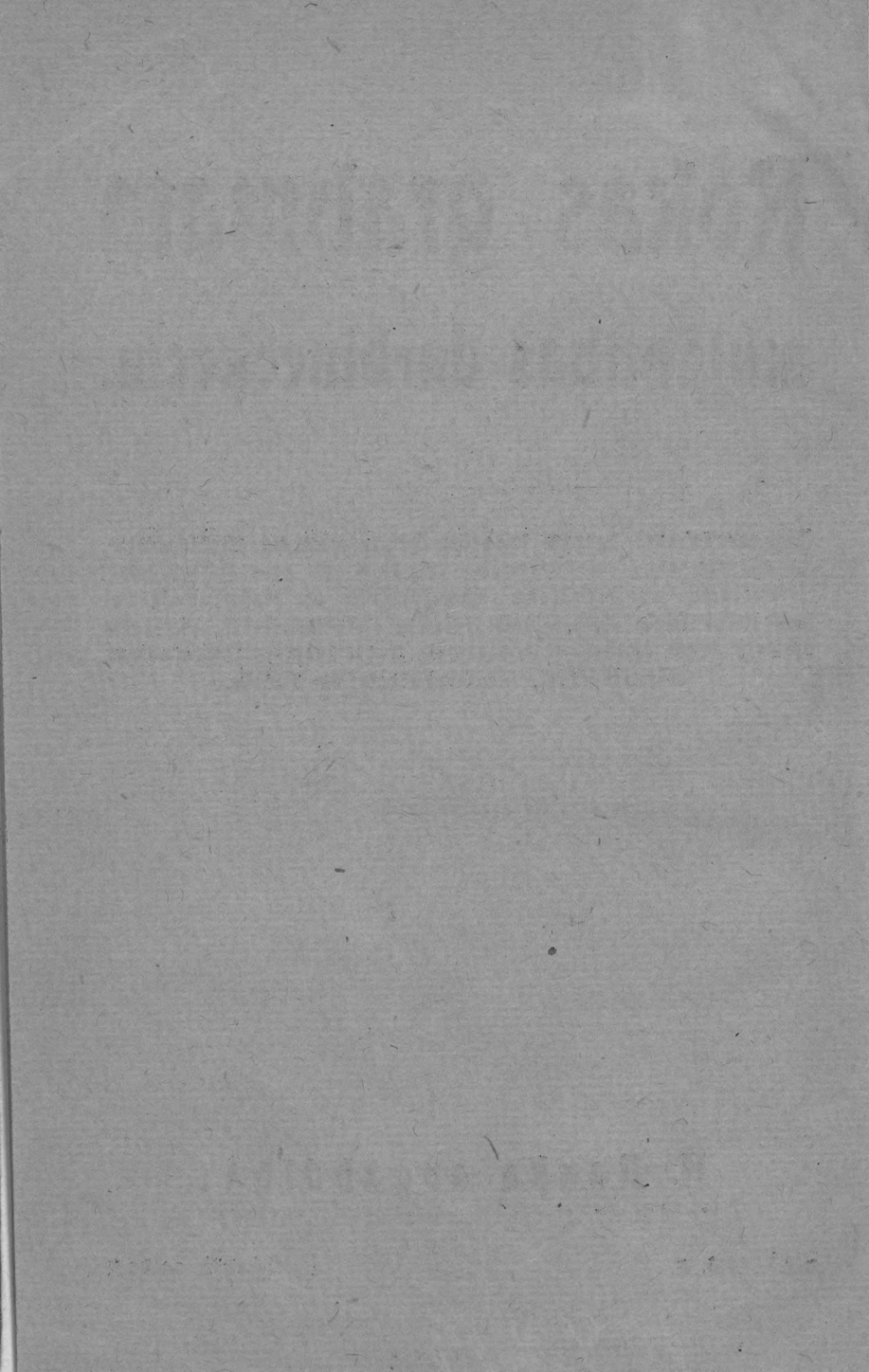
A. Ranka apgab dibā.

Rigā, 1913. g.

Makfā 40 kap.

38

104.899

34
—
303

m/f (P+P)

549/132 34

Rokas grahmata atklahtibas darbineekeem.

Likumi, noteikumi un pakaidrojumi par datchadu beedribu un faweenibu dibinatchanu un darbibu, sapulzem, faeimam, preekch-lafijumeem un kurfeem, autoru teeſibam, laikrakstu, brofehuru un grahmatu isdoſchanu, grahmatu tirgotawam un drukatawam, bibliotekam, lafitawam, mahkflas ilstahdem, teatru israhdem, konzerteem u. z. is-rihkojumeem, kinematografeem, fotografijam u. t. t., lihds ar wajadligo luhgumrakstu, palinojumu, itatutu u. z. paraugeem.

Sastahdijis Hermanis Afars.

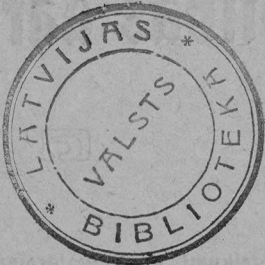

1913. g.

H. Ranka grahmatu tirgotawas apgahdiba,
Riga, Suworowa eela Nr. 25.

104.899

Speests J. Melbera tipografijā,
Rīgā, Tehrbatas eelā Nr. 42.

Eewadam.

Ur 17. oktobra 1905. g. Wisaugstafo manifestu ir likts pamats pilsoniskai brīvwībai un tiesiskai kārtībai Kreewijā. Un kaut gan ta wehl neisfopā, tomehr ir leela starpība starp tautas pašdarbības robescham preekšč un pehz 17. oktobra, fewischi peē beedribu dibinaschanas. Ugraf ari beedribu dibinaschana atkarajās no administrārijas eeskata, bet tagad ta isdarama tikai eewehrojot finamas likuma normas. Tapat ari zitos atslahātās darbības laukos likuma normam ir tagad daudz leelaks swars, nekā agraf, un likums ir ari zitās leetās jau stahjees administrārijas eeskatu weetā. Tamdeht atslahatības darbineešem ir no wisleelakā swara pamatigi pahrfinat schis normas un wisos gadījumos tās stingri eewehrot, jo ar to warēs nowehrst daschus labus schkehrschus un isbehgt kritiskeem apstahķeem.

Schim noluhķam nu grib kalpot schis isdewums. Sastahditajs neusskata to par leeku, lai gan jau kreewu walodā ir daschi tahdi isdewumi, peem. wesela rinda W. J. Tscharnoluska fastahdito un sabeedribas „Snanije“ (Peterburgā, Niewskij, 92.) isdoto rokas grahmatu un K. Ijinska grahmata „Privatas beedribas“. Jo schis isdewums grib buht konzertetaks, lehtaks un wairaf peemehrots muhķu apstahķeem. Pehz šawa rakstura tas pilnigi atschķiras ari no lihdschinejeem lihdsigeem latw. isdewumeem, kā „Latw. Isgliht. Beedr. Gada Grahmatas“, Rigas Kooperatoru Beedr. kalendara „Lihdumneeks“ un Jelgawas „Beedribu kalendara“.

Isdewejs un fastahditajs domā scho isdewumu turpinat ari nahķamā un turpmākos gados, sneedsot jaunos likumus un pašlaidrojumus, kas buhs parahdijuschees, kā ari plaschakus apskatus un aisrahdijumus par daschado beedribu darbību.

Isdewuma pahrskatamības labā beigās peeweenots alfabētisks šatura rahditajs.

Sapulzes, faeimas (kongresi), preeksh- lafijumi un kursi.

Sapulzes, faeimas un preekshlafijumi ir padoti weenmehr wehl 4. martâ 1906. g. ar Wisaugstako ukasu issludinateem pagaidu noteikumeem. Uksâ ir paredseta wispahriga jauna fapultschu likuma isstrahdaschana Walsts Domê un Walsts Padomê, bet lihds schim tahda naw wehl notikusi un ari naw drihsunâ paredsama. 4. marta 1906. g. pagaidu noteikumi pehz tam ir usnemti ari walsts Likumu krahjumâ, wina turpinajumos un eewetoti tur schahdâ weidâ:

Likumu krahjuma 1. sehjuma 2. dalâ, nolikumos par Ministrijam, 1906. g. turpinajumâ 362. panta 12. punktam peeweenota fâ 3. peesihme:

„Sapulzes, fas naw usstatamas par publiskâm (atflahâm), atkauts brihwi farihkot bes pasinoschanas un atkaujias isnemshanas no waldibas eestahdem. Par publiskâm fapulzem un to aisleegshanas gadijumeem nosafa pagaidu noteikumi.

Schee Pagaidu noteikumi par fapulzem eewetoti Lik. krahj. 14. sehjumâ, Ustawâ par noseegumu nowehrshanu, fâ peelikums pee 115¹ panta, pehz 1906. un 1908 g. turpinajumeem un wina faturis ir sefoschs:

1. Sapulzes, furas naw usstatamas par atflahâm, atkauts brihwi farihkot bes pasinoschanas waldibas eestahdem un bes wina atkaujias.

2. Par atflahâm atsihst tahdas fapulzes, furas ir peejamas nenoteiktam lauschu skaitam waj ari kaut gan noteiktam skaitam, bet fapulzes rihkotajeem personigi nepasihstamâm

personam. Sapulzes, pee furām peedalas weenigi kahdas likumigi pastahwoščas beedribas waj saweenibas beedri bef šweščām personam, naw usffatamas par atflahtām. Teatros, konzertu un istahšču sahlēs, pašchwaldibas un fahrtu eestahšču namos, fā ari atflahtu šapulšču noturesčanai ihpašči eerihfotās un šchim noluhšam isihretās telpās šarihfotās šapulzes atsihst par atflahtām.

3. Utteezotees us atflahtām šapulzem eewehrojami šefošči noteifumi:

4. Mahzibas eestahšču telpās war šarihfot tīfai mahzibas rakstura atflahtas šapulzes waj ari tahdas, furas atkautas šcho mahzibas eestahšču uštawos waj par tām isdotos noteifumos.

5. Atflahtas šapulzes sem flajas debefs peelaiščamas tīfai ar šewiščķu gubernatora waj pilšehtas preeščhneeka, waj weetejās polizijas preeščhneeka ifreiseju atlauju.

6. Atflahtu šapulšču šarihfoščana šlehtās telpās puswerstes tahlumā, bet sem flajas debefs 2 werstu attahlumā no Wina Keisara Majestates pateesās ušturesčanās weetas waj ari no Walsts Padomes un Walsts Domes wīnu šesju laikā — naw atkauta.

7. Atflahtas šapulzes newar šarihfot weefnizās, restoranos, atflahtos ehdeenu namos, trakteeros un tamlihdfigās eestahdēs.

8. Kas wehlaš šarihfot atflahtu šapulzi, tam par to japasino ar rakstu weetejās polizijas preeščhneekam — pilšehtas preeščhneekam, wirspolizijmeisteram waj polizijmeisteram waj aprinkā preeščhneekam waj wīneem lihdsigai amata personai — ne wehlaš, fā 3 deenas pirms šapulzes atflahščanas, bet ja par šapulzes laiku un weetu ir nodomats atflahti šludināt, tad ne wehlaš fā 3 deenas pirms šchis šludinaščanas. Ja šapulzi šasauz ne tai weetā, fur pastahwigi dšihwo polizijas preeščhneeks, tad pašnojumis jaeesneeds ne wehlaš, fā 7 deenas pirms šapulzes šahščanas waj wīnas išsludinaščanas.

9. Pašnojumā šihki jausrahda šapulzes deena, štunda, weeta un apšpreeščamee jautajumi, fā ari šapulzes šasauzeja waj šasauzeju wahrđi, tehwa wahrđi, uswahrđi un dšihwes weetas. Ja šapulzē nolikts kahdas eepreeščh noteiktas personas

šinojums, referats, waj runa, tad ari winas wahrds, tehwa wahrds, uswahrds un dsihwes weeta atsihmejami šinojumā.

10. Atkļahšanas šapulzes, kuru mehrtis waj apšpreešchamee jautajumi ir pret Sodu likumeem waj pret šabeedribas tikumibu, waj kuru šariškofšana apdraud šabeedribas meeru un drošchibu waj kuras nodomatas šchinis noteikumos aisleegtās weetas, noleedš polizijas preešchneeks. Par tahdu noleegumu, usrahdot ari ta eeneflus, rihkotajeem pašinojams deenu pirms nodomatās šapulzes atkļahšanas waj išfludinašanas, bet ja šapulze nodomata ne tai weeta, kur pastahwigi dsihwo polizijas preešchneeks, tad — 2 deenas pirms tam.

11. Atkļahšanas šapulžes naw eelaischamas brukotas personas, isnemot tās, kurām eerotšchu nehšaschana likumigi nolikta, semaku un wideju mahzibas eestahšchu audsešni bes winu preešchneezibas atļaujas un wispahrs masgadigi.

12. Par kara deenestā stahwošchu personu peedališanas atkļahšanas šapulžes nosaka Nos. now. ustawa 118.¹ panta 11. pees.

15. Gubernatoram waj weetejas polizijas preešchneekam ir teesiba suhtit fewišchku amata personu buht kļah atkļahšanas šapulžes, kurai us winas peeprahjumu eerahdama no šapulzes šafauzejeem weeta.

14. Usraudšiba par šahrtibu šapulžes peekriht šapulzes šafauzejeem. Tee war no šawa widus išwehlet weenu waj wairakus šahrtibneekus, kuru wahrdi pirms šapulzes atkļahšanas pašinojami weetejas polizejas preešchneekam (8 p.) waj us šapulzi suhtitai amata personai (13 p.) Ja šapulze išwehl preešchsehdetaju, tad mineta usraudšiba pahreet us winu.

15. Personai, kurai peekriht usraudšibu par šahrtibu šapulžē (14 p.), janowehrsch jebkħda pretlikumiga rihziba no kļahšofcho puses un bes kawešchanās jasper šohi šahrtibas nodibinašanai. Ja pehž diwšahrtiga beedinajuma šahrtiba šapulžē neestahjas, tad minetai personai jashlehdš šapulze: 1) ja ta azim redsot nowehrsufees no šawas deenas šahrtibas; 2) ja šapulžē teef isteikti špreedumi, kuri šazel weenā eedsthwotaju dalā eenaidu pret otru; 3) ja šapulžē noteef neatlauta naudas lasiššana; 4) ja šapulžē israhdas personas, kuras šapulžē naw

peelaischamas, un schis personas šapulzi neatstahj waj neteeš
 israiditas, un 5) ja šahrtibu šapulžē traužē ar dumpigeem
 issauzeeneem waj atflahteem pašinojumeem, noseegumu zilbi-
 našchanu waj attaišnoschanu, usmudinašchanu us warmahzibu
 waj nepaflaušibu waldibas eestahdem, waj ari us noseedšigu
 usšaukumu waj isdewunu isplatšchanu, un ar to šapulze ir
 peenehmusi šabeedribas meeru un drošhibu apdraudošču raksturu.

16. Minetos gadījumos šlahtesošhā amata persona praša
 no šapulzes šafauzejeem, šahrtibneeeem waj preekššehdetaja
 winas šlehšchanu. Ja šchis prašjums neteeš ispidits, tad
 pehž diwšahrteja beedinajuma amata persona pati šlehšš šapulzi.

17. Atflahtu šapulzi, kura noteēš bes eepreekššēja paši-
 nojuma (8 p.) waj wajadšigas atkaujas (5 p.) waj ari par
 špihti aisleegumam (10 p.), polizija šlehšš.

18. Kad šapulze pašnota par šlehgtu, winas dalibneeeem
 jaiššliht. Ja wini to nedara, winus isšlihhdina polizijas lihdsēkleem.

19. Walšts domes wehletaju preekšššapulzes šlehššamas
 tikai šho noteikumu 15. p. minetos gadījumos.

20. Saeimas, to starpā ari šinamas šahrtas waj nodar-
 boschanās peederigo šaeimas, ja to šafaukššanas šahrtiba naw
 likumā waj Wisaugštaki apstiprinatā uštawā noteikta, atļauj
 Šeššleetu ministris, šašinotees wajadšibas gadījumā ar attee-
 zigeem ministreem waj wirswalšču preekššneeeem, ar to no-
 rumu, ka šaeimu atflahtās šapulzes padotas šcheem noteikumeem.

21. Šuhššibas par amata personu rihzibu šapulšču
 noleegšanas waj šlehššanas šinā eesneedsamas parastā
 šahrtibā. Ja šuhššiba eesneegta tai amata personai, par kuras
 rihzibu šuhšš, šchi persona šuhššibu nodod tahtlāš šawai preekšš-
 neezibai lihšš ar šaweem paššaidrojumeem ne wehlaš kā 3 deenu
 laikā kopsč eesneegšanas; bet ja šuhššiba eesneegta teeschi
 šchis personas preekššneezibai, tad paššaidrojumi jadod ari 3
 deenu laikā, kopsč tahtdu peepraššanas. Šchahda weida
 šuhššibas škatamas zauri bes šahdas wilžinaschanās.

22. Noteikumi par atflahtām šapulžem neatteežas us:
 1) šapulžem, kuras šarihko waldibas eestahdes un amata per-
 sonas; 2) Walšts Domes wehletaju preekšššapulžem; 3) reli-

giffām waj luhgschanas šapulzem, kà ari 4) parastâ fahrtibâ noteefofcheem behru gahjeeneem un wišadām religifkām prozešijam, par kuru laifu un weetu pilsehtâs japašino eepreefšch polizijai.

Pašinojuma paraugs.

Господину ..... Полиціймейстеру (Уѣздному Начальнику).

Tahda un tahda (šapulzes šašauzeja amats waj fahrta, wahrds, tehwa wahrds, uswahrds un dšihwes weeta.

Заявленіе.

Сим заявляю, что через ..... дня, ... мѣсяца ..... дня, в ..... час ..... (утра, дня, вечера), в помещеніи ..... (šapulzes weeta), я устраиваю собраніе для обсужденія вопроса о ..... (чтеніе, доклад, лекцію по вопросу о .....); при чем читать будет (доклад этот сдѣлает) ..... (preefšchlaštaja wahrds, tehwa wahrds un uswahrds), проживающій в ..... (wina dšihwes weeta).

Paraksts (wahrds un uswahrds).

Datums.

Deesi h me 1: Peħdejâ laifâ polizija praša, lai šchahdam pašinojumam uslipina weenu 75 šap. stempelmarku. Wairakšas markas prašit ir pretlikumigi, jo peħz lišuma us šchahdu pašinojumu nekahda atbilde naw jadod.

Deesi h me 2: Peħzeeweesušchâs prakšes, pee preefšchlašijumu peeteifšchanas mehds usdot polizijai no preefšchlašijuma ihšu šaturu (konspektu). To war usrakštit us tās pašchas lošnes, us kuras rakšta pašinojumu. Ja rakšta konspektu us atšewišchka papira, tad ari us ta jaleef atkal 75 šap. stempelmarka.

Deesi h me 3: Rigâ peħdejâ laifâ praša ari, lai usdod ihpašchu atbildigu personu par šapulzi waj preefšchlašijumu. Jausdod tahdas fahrta waj nodarbošchanâs, wahrds, tehwa wahrds, uswahrds un adrese.

Sapulstschu likuma projekts,

fahdu pirmâ Walfs Domê eefneedsa sozjaldemokratu frazijas usdewumâ tautas weetneefs Schordania:

1. Wiseem un katram Kreewijas pilsonam ir brihw fapulzetees weenmehr un wisur, bes fahdeem aprobeschojumeem un trauzejumeem, neprasot tam noluhkam nekahdas atkaujjas, un apspreestees fahdâ ween walodâ grib.

2. Amata personas, furas noseedsas pret fapulstschu brihwibu, sodamas kriminalâ zelâ.

3. Atzelti ir wiſi likumi, fuxi aprobescho fapulstschu brihwibu un wiſi us ahrfahrtejeem likumeem dibinati aprobeschojumi.

Par preekschlasijumeem (lekzijam) un kurfeem.

31. janw. 1907. g. Wisaugstafi apstiprinats Ministru Padomes lehnums, ka tautas preekschlasijumi turpmaſ ſarihfojami pasinoschanas fahrtibâ, ſaſkanâ ar 4. marta 1906. gada pagaidu noteifumeem par fapulzem.

Par tautas preekschlasijumeem par laufſaimneeſibu un winas nosarêm 30. okt. 1906. g. Wisaugstafi apstiprinats Ministru Padomes lehnums, pehz fura 15. febr. 1903. g. apstipriņatee noteifumi par ſcheem preekschlasijumeem ir atzelti un wini turpmaſ padoti 4. marta 1906. g. pagaida noteifumeem par atklahtâm fapulzem.

Beedribu rihfotas atklahtas fapulzes pehz 4. marta 1906. g. pagaidu noteifumeem par beedribam padotas wispahrigeem noteifumeem par fapulzem.

Sistematiſku preekschlasijumu fursi rihfojami kâ rinda atſewiſchku preekschlasijumu un kâ preekschlasijumi ari peeteizami. Tâ kâ likumâ naw aisleegts peeteift fapulzes ari agraf, nekâ 3 waj 7 deenas pirms to ſarihfoſchanas waj iſfludinaſchanas, tad tahdas, ja tās tikai noteef ſinamâ deenâ, weenâ un tai paſchâ laikâ un weetâ un weena un ta paſcha jautajuma apspreeſchanai waj weena un ta paſcha preekschlasijuma turpinaſchanai, war paſinot ari wairakas us reiſi.

Par kurseem ar mahzibas eestahschu raksturu isdotti ihpaschi noteikumi.

Par tautskolotaju kurseem. Tautas apgaismoschanas ministris, fasinâ ar Eekshleetu ministri, dewa mahzibas apgabalu kuratoreem sekoschus norahdijumus: Wispahrigas isglichtibas kursus tautskolotajeem un tautskolotajâm, ja tee neteef farihkoti mahzibas eestahschu telpâs, war atklaht us 4. marta 1906. g. lifuma pamata par sapulzem, tahdâ pat fahrtibâ, fâ publifkus preekschlaffjumus un lezijas. Turpretim ja kursî teef notureti pee mahzibas eestahdem, tad jarihkojas pehz 5. augusta 1875. g. no Tautas apgaismoschanas ministrijas apstiprinatoom noteikumeem par pagaidu pedagogisfeem kurseem, un projekti par kursu farihkoschanu jaeesneedf mahzibas apgabala kuratoram apstiprinat.

Par kurseem, kuzi nodomati peeauguscheem un kusus war farihkot fâ wakara, deenas un swehtdeenu kursus, pastahw 20. martâ 1907. g. Tautas apgaismoschanas ministrijas apstiprinati noteikumi, kuzi ir schahdi: 1. Stundas un kursus peeauguscheem war nodibinat tai noluhfâ, lai eemahzitu rakstît un lasit, sneegtu wispahrisglichtojoschas waj spezialas sinaschanas waj wisu to kopâ. — 2. Stundas un kursî peeauguscheem nodibinami fâ pee mahzibas eestahdem, tâ ari atsewischki. — 3. Stundas un kursus peeauguscheem war eerihkot atsewischki wihreefcheem un seewetem waj ari kopâ. — 4. Stundas un kursus peeauguscheem war nodibinat walfts un paschwaldibas eestahdes, fâ semstes, pilsehtas, pagastu sabeiidribas, priwatas beedribas un personas. — 5. Pehz sawâm mahzibu programam kurseem waj stundam wajaga saskanet waj ar 1 waj 2 klasu pirmmahzibas waj augstako tautskolu (lihdffschinejo 1872. g. pilsehtas skolu) waj profesionelu skolu programam, bet war nodibinat kursus ari pehz ihpaschâm programam, peemehrojotees tikai Eif. krahj. XI. sehjuma 1. dalas 1893. g. isd. 3715. p. „Noteikumeem par priwatâm mahzibas eestahdem“. — 6. Stundas un kursus ar 5. p. minetâm programam atkauj mineto skolu atklauschanas fahrtibâ, bet ar ihpaschâm programam — mahzibas apgabala kurators priwatu mahz. eestahschu atklauschanas

fahrribâ. — 7. Stundas un kursî padoti skolû padomju, tautskolu inspektorû un direktorû un mahz. apgabalu furatorû pahrsinai un usraudzibai, pehz peederibas. — 8. Mahzibas pasneegt stundâs un kursos peelaischamas tîfai personas ar peenahzigu isglichtibu un tîfai ar atteezigas mahz. waldes eepreekscheju atkaju. — 9. Stundu un kursu mahzibas beiguschem isdod apleezibas par kursa beigschanu, ar kursu pahršina un mahzibu pasneedseju paraksteem, bet schahdas apleezibas nedod nekahdas teešibas. — Tautas apgaismoschanas ministrija ar zirkularu Nr. 10693, ir 25. aprîlî 1908. gadâ pasfaidrojušî, ka peeaguscheem nolemtos kursos un stundâs peelaischami tîfai apmekletaji ne jaunaki par 17 gadeem, bet bes tam mahzibu walde war aisleegt tahdus kursus apmeklet widus skolû audsefneem, kaut ari tee buhtu wezaki par 17 gadeem, tahdâ pat fahrribâ un us ta pascha pamata, us kahda widus skolû audsefneem aisleeds apmeklet publiskas šapulzes un lešzijas.

Lai kursu atwehrschanai dabutu atkaju, jaeesneeds mahzibas waldei, zaur weetejo tautskolu inspektorû, luhgums, kursu statuti un programa kreewu walodâ. Pasneedsam schein paraugus tahdeem statuteem un programai, kahdi ir no Rigas mahz. apgabala apstiprinati. Sinams, war notikt, ka wehl ari tos leef kaut kahdi grosit. Schee kursî domati kâ wispahrisglichtojoschi wakara kursî, kahdi tee pee muhsu beedribam wiswairaf isplatiti:

Устав

Общеобразовательных курсов для взрослых, содержащихся

Обществом..... в гор.....

§ 1.

Цель курсов — распространение грамотности и элементарных общеобразовательных знаний среди неполучивших достаточного школьного образования лиц обоого пола гор.....

§ 2.

Курсы, состоя в вѣдѣніи Министерства Народнаго Просвѣщенія, подчиняются общим положеніям о частных учебных заведеніях.

§ 3.

Курсы содержатся на средства общества и на сбор платы за обученіе.

§ 4.

Слушателями на курсы принимаются лица обоого пола, без различія національности, сословія и вѣроисповѣданія.

§ 5.

Занятія на курсах происходят по возможности с 1 сентября по конец мая мѣсяца. Число учебных дней в недѣлю, число часов занятій ежедневно и время дня, когда должны происходить занятія, устанавливается по соглашенію со слушателями курсов.

§ 6.

На курсах проходятся в объемѣ программы предметов двух-классных училищ Министерства Народнаго Просвѣщенія: Закон Божій, русскій язык, латышскій язык, нѣмецкій язык, ариѳметика, геометрія, исторія, естествовѣдѣніе, рисованіе и черченіе. Кромѣ того на курсах проходится физика и алгебра, по в § 7 приведенной программѣ. Для преподаванія Зак. Бож. православно исповѣд. приглашается с разрѣшенія учебн. начальства православно священник или же другое правоспособ. лицо с богословским образованіем.

§ 7.

Программа алгебры и физики : Алгебра : Дѣйствія над одночленами и многочленами. Уравненія первой степени. Физика : Общія свойства физических тѣл. Отдѣл механики. О газах, жидкостях, теплотѣ, звукѣ, свѣтѣ, магнетизмѣ, электричествѣ. Краткія свѣдѣнія по химіи.

§ 8.

Закон Божій инословных исповѣдній на курсах будет преподаваться на основаніи правил 22 фев. 1906 г.

§ 9.

Пребываніе учащихся на курсах может продолжаться с 1—4 учебных лѣтъ, смотря к какой цѣли стремится учащійся.

§ 10.

На курсах будут употребляться учебники и руководства, допущенные къ употребленію учебным вѣдомством.

§ 11.

Слушатели могут записаться либо на один, либо на нѣсколько из указанных предметов.

§ 12.

Прием слушателей производится главным образом в началѣ каждаго полугодія и они распредѣляются по курсам соотвѣтственно своим познаніям. Учащіеся средних учебных заведеній и лица, недостигшіе 17 лѣтняго возраста, слушателями на курсы вовсе не принимаются.

§ 13.

Помѣщеніе для курсовъ должно быть оборудовано соотвѣтственно своему назначенію.

§ 14.

Общее число слушателей в одной классной комнатѣ не должно превышать 50.

§ 15.

К завѣдыванію курсами и преподаванію на них приглашаются Правленіем Общества лица обоого пола, имѣющія по крайней мѣрѣ званіе домашняго учителя, и утверждаются на соотвѣтствующую должность Учебным Начальством. Преподаватель алгебры и физики должен имѣть по крайней мѣрѣ званіе домашняго учителя этих предметов.

§ 16.

Завѣдывающій курсами является отвѣтственным лицом за состояніе на курсах учебной части и за порядок на них; он исполняет всѣ обязательства, возлагаемыя на содержателей частных училищ дѣйствующим положеніем о сих училищах, а равно указаніями и распоряженіями о тѣх же училищах по Рижскому учебному округу; к нему учебное начальство обращается со всеми распоряженіями по курсам.

§ 17.

Уволненіє завѣдывающаго и преподавателей на курсах будет производиться с согласія учебнаго начальства.

§ 18.

Преподаваніе всѣх предметов, за исключеніем Зак. Божія, латышскаго и нѣмецкаго языков, ведется на русском языкѣ.

§ 19.

	1 год.	2 год.	3 год.	4 год.
1. Закон Божій	1	1	1	1
2. Русскій язык	4	4	4	4
3. Латышскій язык	3	3	3	3
4. Нѣмецкій язык	3	3	2	2
5. Ариѳметика	4	4	2	—
6. Алгебра	—	—	2	2
7. Географія	2	2	2	2
8. Естествовѣдѣніе	2	2	1	2
9. Физика	—	—	2	2
10. Геометрія	—	—	1	1
11. Исторія	—	2	2	2
12. Черченіе и рисованіе	2	2	2	2

§ 20.

В началѣ каждаго года Правленіе Общества сообщает мѣстному инспектору народных училищ росписаніе занятій на курсах по дням и часам, а в концѣ года краткія отчетныя свѣдѣнія о них по установленной формѣ.

§ 21.

Измѣненіе сего Устава возможно лишь с разрѣшенія Учебнаго Вѣдомства. В случаѣ закрытія курсов Правленіе Общества сообщает о том инспектору народных училищ, а также возвращает всѣ относящіяся к открытію и содержанію их документы.

гор. ...., 191..... г.

Предсѣдатель:
Секретарь:

Par faeimam jeb kongreseem.

Ēifunu krahjuma 1. sehjuma 2. dašas, pehz 1906. gada turpinajuma, Ministriju ušt. 362, panta 12. punkta 1. peesihme nošaka: Gubernatoreem waj generalgubernatoreem peefriht atšaut: . . . . 2) kongresus, kureem weeteja nošihme, isnemot garigus un basnizu kongresus.

Par laukšaimneezibas faeimam.

Ēif. krahj. 12. sehj. 2. dašas, 1903. g. isd. un 1906. g. turp. Laukšaimn. uštawa 39. p. nošaka: Laukšaimn. faeimas atšauj Semes eerihzibas un Semkopibas wirswaldes preekšneeks, eepreekšš fašinotees ar Ēekššleetu ministri. Peesihme 1. (1906. g. turp.): Weetejas, weenas gubernas laukš. faeimas atšauj gubernators, fašinotees ar Domenu waldes preekššneeku. Generalgubernatoreem padotos apgabalos tāpat ar šchi apgabala faeimas atšauj generalgubernatori.

Tirdšneezibas, ruhjneezibas, kugu ihpašchneeku, linu tirgotaju u. t. t. kongresi šašanzami Ēif. krahj. 11. sehjuma 2. dašā, 1908., 1909. un 1910. g. turpin. eeweetotā Tirdšneezibas uštawa paredsetā kahrtibā.

Par sektantu luhgšchanu šapulzem.

4. marta 1906. g. pagaidu noteikumi par šapulzem neatteežas uš deewkalpojumu un luhgšchanu šapulzem. Bet par sektantu luhgšchanu šapulzem nošaka Ēekššleetu ministra 4. okt. 1910. g. apššiprinati noteikumi. Noteikumi iššchir kahrtejas luhgšchanu šapulzes pastahwigās telpās, ahrlahrtejas šapulzes šwešchās telpās un religišškas lešzijas waj pahrrunas.

Noteikumumu 1. p. nošaka, ša ar peenahzigu atšauju želtās basnizās waj luhgšchanu namos waj peenahzigi pašnotās pastahwigās telpās war šarihtot sektantu deewkalpošchanas un luhgšchanu šapulzes beš ikreisejas atšaujas waj pašinojuma weetejai preekššneezibai. Tikai šapulšchu laišš japasino polizijai.

2. p. runā par šapulzem žitās telpās. Tahdas war šarihtot šinamas sektes rajonā waj likumigi registretas sektantu draudšes waj atšewišchli sektanti, wismas 25, šas ir kreewijas

pawalstneeki un pilngadigi un kuru sektes mahzibas ir waldibai pasihstamas waj naw kriminallikumos aisleegtas. Polizija pahrlleezinas, waj isfraudsitās telpas ir ugunsdrošas, un ja ir, tad šapulze war notift, bet ja naw, polizija šapulzi aisleeds, pasīkojot par to wismas 3 deenas preešch šapulzes. Šahhdās šapulzēs war špredikt ari personas, kas nepeeder pee šafauzejeem, tikai ahrsemju pawalstneekem wajaga Eekschleetu ministra atklausas.

3. p. aisleeds sem deewšalpošchanu un luhgšchanu šapulstschu maškas šarihšot Iekzijas, referatus un šarunas par religisheem jautajumeem, šā ari neapstiprinatu jauneku beedribu šapulzes, ewangelišazijas un katechisazijas waj zitas šapulzes, kuras noteek usnemšchana šektantu draudšē. Luhgšchanu šapulzēs, kuras nenoteek basnizās, luhgšchanu namos waj pastahwigās luhgšchanu telpās, naudas wahšchana bes ihpašchas atklausas ir aisleegta.

4. p. nošaka, ša weetejā administrazija war šuhit us min. deewšalpojumeem un luhgšchanu šapulzem ihpašchu amata personu un šapulzes rihšotajeem wajaga eerahdit tai weetu. Amata persona usrauga, ša 1) lai sem deewšalpojuma waj luhgšch. šapulzes šegas nenoteek šahda zita šapulze un 2) lai šapulzē nenosaškatu pareištizibas dogmatas, eestahdijumus un žeremonijas, nežeeni neišturetos pret to waj pret tās fizibas objekteem un neaizinatu atkrist no pareištizibas. Dirmā gadijumā amata persona, pehz diwšahrtiga brihdinajuma, pati šlehds šapulzi, otrā — šastahda protokolu, lai wainigos šauktu pee atbildibas us Šodu Iif. 73., 74. un 90. pp. pamata.

5. p. nošaka, ša Iekzijas, šarunas un referatus par religisheem jautajumeem war Kreewijas pawalstneezibā šahwoschi šektanti šarihšot ar weetejā gubernatora ikreiseju atklausu un, eewehrojot 4. marta 1906. g. šapulstschu pag. noteikumu 7., 9., 11. un 13.—18. pp. Ahrsemneekem jadabon Eekschleetu ministra ikreiseja atklausja.

6. p. nošaka, ša deewšalpojumi un luhgšchanas šapulzes sem atklastas debes, šwinigi gahjeeni (išnemot parastā šahrtibā noteekošchus behru gahjeenus), šektantu wezaku nepilngadigo behrnu luhgšch. šapulzes un deewšalpojumi šarihšojami pehz

ihpafcheem noteifumeem, furus apstiprina Eekfchleetu ministris uf fektantu draudschu luhgumeem.

7. p. nofaka, fa fcho noteifumu pahrfahpeji fauzami pee atbildibas uf Sodu ustawa 29. p. pamata, ja winu nofeegums naw paredsets Sodu likumos.

8. p. nofaka, fa fuhdsibas pret amata personam par fcho noteifumu neewehroschanu eefneedsamas 4. marta 1906. g. fapultfchu pag. noteifumu 24. p. fahrtiba.

9. p. nofaka, fa wisi pasinojumi par fchahdu fapultfchu rihfoschanu ir padoti wispahrigeem noteifumeem par stempelnodofkeem.

Dar fcheem noteifumeem Eekfchleetu ministrija ir wehl paskaidrojusi (Waldibas Wehstn. 16. febr. 1911. g. 37. numura), fa 1) atlauja naudas wahfshana relizifkam wajadfibam jadabon ikreis no Eekfchleetu ministra un ja tahda dabuta, tad wahfshana atfauta; 2) par registretem luhgschanu nameem usfkatamas wifas telpas, furas nolemtas luhgschanam un ir registretas; 3) par pastahwigam telpam usfkatamas tahdas telpas paschu waj ihretos namos, kas pilnigi waj tikai pa dalai nolemtas luhgschanas fapulzem un deewkalpojumeem, furas fa tahdas pasinotas polizijai, bet pagaidu telpas luhgsch. fapulzes un deewkalpojumi farihfojami ar ikreiseju peeteifshanu; 4) privatas un flehgtas, tikai finantam fskaitam weenas tizibas peefriteju peeejamas deewkalposchanas fapulzes, ja tas nenoteef pastahwigos luhgschanu namos, war farihfot ari masafs fskaits personu, nekā 25, tikai pasinojot polizijai par fapultfchu weetu; 5) registretas fektantu draudses war fawos pastahwigos luhgsch. namos waj telpas naudas wahfshanu isdarit bes aprobeschoschanas, tikai seedojujeem jabuht brihwprahtigeem, bet ne peespeesteem, peem. nedrihfst tift nemta eeejas maksā.

Par fektantu kongreseem.

Noteifumus par fektantu kongreseem isdewis Eekfchleetu ministris 31. martā 1910. g. Tee pareds diwejada weida fektantu kongresus: religijas un fainneezibas. — 1. Kongresu

šafaušchanai atkauja jadabon no Eekschleetu ministra. To war isluhgt wismas 12 registretu weenas seftes draudšchu likumigi pilnwarneeki. — 2. Weenām un tām pašchām draudsem naw brihw šariškot gadā wairaf par 1 religijas un 1 šaimneezibas kongresu. Naw atkauts ari šariškot abu weidu kongresus šopā. — 3. Naw brihw šariškot ari reišē weenā pilsehtā waj žitā weetā wairafus, kaut ari daschadu šektu kongresus. — 4. Kongresi war ilgt ne wairaf par 10 deenam. — 5. Kongresos war peedalitees tikai pilngadigi. — 6. Ahrsemneeki newar kongresus ne riškot, ne wadit, ne ari peedalitees tahdos ar lehmeju waj padonu deweju balsim. Pastahwigi Kreewijā dšihwojoschi ahrsemneeki war ar ihpašchu Eekschleetu ministra atkauju usstahtees šā šludinataji religijas un šā referenti šaimneezibas kongresos. Tikai wineem šawu referatu šihla programa eepreekšč jaeesneeds ministrim. — 7. Kongresa referatu programas un deenas šahrtibas apstiprina Eekschleetu ministris, un kongresos war špreest tikai par šinamas seftes interesem Kreewijā. — 8. Naw brihw kongresos wahkt naudu (š. Eekschl. ministrijas paškaidrojumu par šektantu luhgšč. šapulžem). — 9. Kongresos peedalas ihpašchs Eekschleetu ministrijas preekščstahwis. — 10. Religijas kongresi šafauzami šinamas seftes peekriteju garigi tikuniškai papildinašchanai, šā ari dogmu un šanonu jautajumu apšpreešchanai, tee padoti wisp. noteikumeem par šektantu luhgšč. šapulžem un deewšalpojumeem un war notift tikai paštahwošchos un registretos luhgščhanu namos. — 11. Religijas kongresos naw peelaišchami referati un apšpreešchanās, šas nešihmejas us 10. p. mineteem jautajumeem. — 12. Šaimneezibas kongresi šafauzami apstiprinatu draudšchu kulturas, garigas isglihtibas un šaimneezibas jautajumu apšpreešchanai un tee padoti wisp. noteikumeem par atklahtām šapulžem. Naw brihw šaimneezibas kongresus pahrwehrst par luhgšč. šapulžem un religijas kongreseem. — 13. Reišē ar apšpreešchamo jautajumu programu, Eekschleetu ministris ari apstiprina to personu šaraktu, šurām ir lehmeju un padomu deweju balsis un šuras ir kongresa waditaji un referenti.

Sodi par pahrkähpumeem pret řapulřtehu un kongrefu noteikumeem.

Tahdi paredřeti Meerteefneřhu uřtawā (Eiř. krahj. 15. řehj., 1906. g. turp.)

29. p. Par waldbibas un polizijas, řā ari řemřtu un řahrtu eestahřhu liřumigu pawehlu, riřřojumu waj noteiřumu neewehřofřhanu, ja řhis uřtaws par to nenofafa zitu řodu, wainigee řodami ar naudas řodu liřdř 50 rbf.

Wald. Senats wairaffahrt par řřo pantu pařkaidrojis, řa tiřai tahdas pawehles, riřřojumi un noteiřumi ir par liřumigeem uřřtatami, řuri dibinati teefři uř liřuma; řa naw neřahdas nořihmes ari tam, ja řahds buřtu dewis parařřtu iřpildit řahdu pawehli waj riřřojumu, řas nedibinas uř liřuma, un řa ja polizija řahdu nodod teefai uř 29. p. pamata par winas neřlauřřřhanu, tad winai řā řuhdřetajai ir japeerahda, řa winai pawehle waj riřřojums bijis liřumigs.

39.³ Kas řariřřo waj atřlahj atřlahřtu řapulzi beř peenahzigas pařinořřhanas waj ari řinadams, řa ta naw atřauta waj ir aiřleegta, řā ari liřumigi notifiřřas řapulzes riřřotaji, řahrtibneefi waj preeřřřehdetajs, řuri naw iřpildijufři řawus, pařtahwořřos noteiřumos uřrahditos peenahřumus, teef řoditi, ja winu nořeegums neprařa wehl řingrařu řodu, ar areřtu liřdř 3 mehneřřeem waj naudas řodu liřdř 300 rubřeem. Tahdā pat řodā řriřt: 1) řas eerodas apbrunojuřřees atřlahřtā řapulzē, iřnemot tos, řureem eerotřřu neřřhana liřumigi nolifřta, un 2) řas turpina řapulzes darřibu, řinadami, řa ta ir pařluđinata par řlehgřtu.

39.⁴ Kas peedalas atřlahřtā řapulzē, řinadams, řa ta řařauřta beř peenahzigas peeteiřřhanas, waj řa ta naw atřauta, waj ir nořleegta, řā ari tee, řuri, řaut ari peedalas liřumigi řařauřtā řapulzē, beř ar řawu pretliřumigu riřzibu waj runam nowedufři pee řapulzes řlehgřřhanas, řodami, ja winu nořeegums neprařa řingrařu řodu, ar areřtu liřdř 1 mehneřřim waj naudas řodu liřdř 100 rubřeem.

Ēeetas par řřo noteiřumu pahrřahpřřhanu peeřriřt meerteefneřřeem, beř tais apgabalos, řur pařtahw řemes preeřřřneefi, apgabala teefu apriņķu ložeřteem.

Suhdribas par šapulšču un preekščlasiĵumu aisleegščanu.

Lai gan pastahwoščee noteikumi par šapulšču un preekščlasiĵumu šariĥkoščanu isdoti jau 1906. gadā, wehl weenmehr daudsas beedribas šino, ka wini teef ignoreti, t. i. ka weetejā polizija nenem pretim pasiņojumus, bet praša luhgumrakstu eefneegščanu dehl atļaujas, ka „leeds atļauju“ (lai gan likums pareds tikai aisleegščanu) beš kaĥdeem motiweem u. t. t. Dat flehgtām šapulzem, peem. beedribu pilnām šapulzem, waldes, padomes un komišju sehdem u. t. l., kuras likums atļauj šariĥkot pat beš peeteiščanas un beš atļaujas, daščās weetās wehl prasot atļauju isluhgsčanu. Tas tā eeweefees no kara stahwofla laifa, bet tas tagad šen atzelts un ari wehl pastahwoščos obligatoriškos noteikumos nekādi eerobeschojumi legalu šapulšču šinā naw paredseti. Tamdehl wišām beedribam wajaga šingri pastahwet pee 4. marta 1906. g. noteikumeem par šapulzem, eefneegt tikai pasiņojumus noteikumu 8. un 9. pp. kaĥrtibā, peenemt tikai rakštitus un 10. p. kaĥrtibā motiwetus aisleegumus un wišus aisleegumus, tikpat motiwetus kā nemotiwetus, paĥršuhdset 21. p. kaĥrtibā gubernatoram. Tahdas paĥršuhdšibas naw nekās noseedšigs un nebuĥt neapdraud beedribas darbibu waj ekšistenzi, kā to deemschehl daudši glehwi beedribu darbineeki domā, bet gan taisni otradi — ir likumigas un daščai labai beedribai jau atraišjusčas rokas winas darbībā.

Par beedribam.

4. martâ 1906. g. ar Wisaugstako ufasu isdoti pagaidu noteikumi par beedribam un ņaweenibam, paredsot lihds ar to jauna wispahriga beedribu likuma isstrahdaschanu ar 17. okt. 1905. g. Wisaugstako manifesta noteiktâ jaunâ likumdoschanas ņahrtibâ, t. i. Walsts Domē un Walsts Padomē. Bet lihds ņchim tahds likums naw wehl ne isdots, ne ari wehl isstrahdats un likumdewejâs eestahdēs eefneegts. Tamdeht 4. marta 1906. g. pagaidu noteikumi paleeņ joprojam wehl ņpehtâ un kopsch ta laika gan Wald. Senats gan Eeņschleetu un zitas ministrijas tos daudņņahrt un daschadi ņkaidrojuschas un papildinajuschas. Schee pagaidu noteikumi ari eewesti Likumu ņrahjuma 1906. g. papildinajumos.

Wispirms Eif. ņrahj. 1. ņehj. 2. dasâ, Kolikumos par Ministrijam pee 362. p. 12. p. peeweenota peefihme 2:

Beedribas un ņaweenibas war dibinat, neifluhdot wal-dibas eestahschu atlaujas, bet eewehrosot pagaidu noteikumus par beedribam un ņaweenibam. Par registrejamâm beedribam, kâ wispahrigam tâ profesionalam, un par winu eefneegteem Itatutu projekteem ņpreesch gubernu waj pilņhehtu beedribu leetu komifijas.

Pagaidu noteikumi par wispahrigâm beedribam ir eewesti Eif. ņrahj. 14. ņehjumâ, uņtawâ par noseegumu nowehrschanu, 1906. g. turpinajumâ, ņâ 1. peelikumus pee 118'panta, bet noteikumi par profesionalâm beedribam — Eif. ņrahj. 14. ņehj. 2. dasâ, Ruchp-neeziibas uņtawâ, 1906. g. turpinajumâ, ņâ peelikumus pee 11. p. (5. peef.)

Noteikumi par wispahrigâm beedribam ir ņefoschi:

1. Par beedribu ņchee noteikumi uņņkata wairafu personu apweenoschanos, ņuras, nezensdamâs eeguht ņewim peknu no ņahda uņnehmuma, ņprauduschas ņawai darbibai noteiktu mehri,

bet par faweenibu — diwu waj wairafu schahdu beedribu faweenoschanos, kaut ari ar faweem preefschstahwjeem.

2. Beedribas un faweenibas ir nodibinamas, neisprafot waldbibas eestahschu atlaujas, bet tikai eewehrojot sefoschos pantos aprahditos prasijumus.

3. Beedribam, furas atwer nodafas, ka ari faweenibam wajaga buht statuteem un tam japadodas prasijumeem, furi aprahditi 6—8. un 21—40. pantos. Eefschleetu ministrim ir teesiba katra laikā, pehz sawa eeskata, flehgt beedribas, to nodafas un faweenibas, ja to darbiba winam leefas apdraudam fabeedribas meeru un droeschibu.

4. Schee noteikumī neatteezas: a) us faweenibam un beedribam ar religisfeem mehrkeem un b) us beedribam, furas ar mahzibas eestahschu preefschneezibas atkauju nodibina scho eestahschu audsefni.

5. Ja kahds wehlas nodibinat beedribu waj faweenibu us tahdeem pamateem, furi nesaeetas ar scho noteikumu prasijumeem, tad tahdas beedribas statuti winam jaeefneeds atteezigan ministrim waj wirswaldes preefschneekam apstiprinat.

6. Aisleegtas ir beedribas, furas a) kalpo mehrkeem, kas ir pret tikumibu, aisleegti sodu likumos waj apdraud fabeedribas meeru un droeschibu, un furas b) teef waditas no eestahdem waj personam, kas atrodas ahrpus robescham, ja schim beedribam ir politisfi mehrki.

7. Nepilngadigi, ka ari semafu un wideju mahzibas eestahschu audsefni newar dibinat beedribas, ne ari pee tahdam peederet. Augstaku mahzibas eestahschu audsefni war dibinat beedribas ahrpus wiau eestahdem un pee tahdam peederet ne zitadi, ka tikai us atteezigas eestahdes ustawa nofaziteem pamateem.

8. Kara deenasta stahwoschas personas, ka faussemes ta juhwas, beedribu sinā padotas 16. dez. 1905. g. Wisaugst. pawehlei. Dees: Mineta pawehle noleeds schim personam peederet pee faweenibam, beedribam u. t. l. ar politisfu raksturu, bet pee nepolitisfam peederet wini war ar sawas preefschneezibas atkauju.

9. Personas, kuzas kalpo waldibas eestahdēs, uš krona waj priwateem dšellszeleem, telegrafā, kà ari wišpahrigos telefonos, kaut ari tikai uš brihwa lihguma pamata, war dibinat šawā starpā beedribas ar labdarigeem un šaweefigeem mehrkeem, kà ari šawu garigo un laizigo wajadsibu apmeerinašchanai, bet ne žitadi, kà uš statutu pamateem, kuri apstiprinami no wiņu preekšneezibas. Ušewiškēe ministri un wirswalšchu preekšneeki nošaka, každām personam no daščado eestahšchu preekšneezibas peekriht šchi apstiprinašchana, un dod šchim personam aišrahdijumus. Taħdu beedribu statusus, pee kuzām peeder daščadu rešoru kalpotaji, apstiprina atteezige ministri kopigi.

10. Šepreekščežā pantā minetās beedribas nedrihkst peekopt politiskus, kà ari ar deenasta peenahkumeem, atteezibam un apstahkēem nešaweenojamus mehrkus. Uri apweenotees šawā starpā wiņām ir aišleegts.

11. Ministris waj wirswaldes preekšneeks war šlehgt 9. p. minetās beedribas, ja atrod, ka wiņu darbiba ir nowiršijusees no statutos apšihmetā zela. Atteezagai preekšneezibai taħdos gadijumos ir teesiba šcho beedribu darbibu apšuret lihš ministra špreedumam. Taħdu beedribu šlehgšchana, pee kuzām peeder daščadu rešoru kalpotaji, atkaras no atteezigo ministru weenošchanās.

12. Šcho noteikumu 9. p. mineteem kalpotajeem war noleegt ari dibinat beedribas aħrupš wiņu widus un pee taħdām peederet, ja wiņu preekšneeziba atšihst to par nešaweenojamu ar deenasta prašibam.

13. Beedribu un šaweenibu dibinašchanas, registrešchanas, aišleegšchanas un šlehgšchanas paħrsinašchanai nodibinas šewiškēas gubernu, apgabalu waj pilšehtu beedribu leetu komišijas taħdā pat šastahwā, kaħds noteikts šcho gubernu, apgabalu waj pilšehtu, šemstu un pilšehtu leetu komišijam.

Deesi me: Minetās komišijas šastahwā ir: gubernators (waj pilšehtas preekšneeks, kur taħds ir) kà preekšsehdetajs, weens pastahwigs ložeklis, kuzšch ari ir referents, wizegubernators, apgabalteefas preekšsehdetajs un profuors, gubernas pilšehtas galwa un ihpašchi eeweħlets

domneefs, gub. semstes waldes preefschneefs un ihpaschi eewehlets gubernas semstes lozeklis, bet pehdejo 2 weeta Baltijâ 2 muischneezibas preefschstahwji.

14., 15. un 16 pp. runâ par scho komisiju fastahwu Polijâ un Sibirijâ.

17. Teem, kas wehlas nodibinat beedribu, japasino ar rakstu par to gubernatoram waj pilf. preefschneefam. Utrodot schkehrschlus beedribas nodibinaschanai, winsch nodod pasinojumu beedribu leetu komisijai isspreest. Ja 2 nedetu laika, pehz pasinojuma eefneegschanas gubernatoram waj pilf. preefsch., nebuhs eefneedsejeem pasinota no komisijas atraidoscha atbilde lihds ar atraidijuma sihfu pamatojumu, tad beedriba war ussahft sawu darbibu.

18. Pasinojumâ (17. p.) jausrahda: a) beedribas mehrkis; b) dibinataju amati waj fahrtas, wahrdi, tehwu wahrdi, uswahrdi un dsihwes weetas; c) darbibas rajons; d) fahrtiba, kahdu nodomats eeturet pee beedribas rihkotaja waj ari waldes, ja tahda ir paredseta, eewehleschanas un papildinaschanas, ka ari waldes waj rihkotaja dsihwes weeta, un e) beedru eestahschanas un istahschanas fahrtiba.

19. Ja ir nodomats grosit 18. p. ar a), c), d) un e) minetos beedribas darbibas nosazijumus, tad par to jaeefneeds rakstits sinojums 17. p. mineta fahrtiba.

20. Teesibas eeguht un atfawinat nekustamu ihpaschumu, dibinat kapitalus, flehgt lihgunus, suhdsset un atbildet pee teefas — eeguht tikai tahdas beedribas, kuras registretas noteikta fahrtiba us ihpaschu statutu pamata.

21. Statutos janorahda: a) beedribas nosaufums, mehrkis, darbibas rajons un weidi; b) dibinataju amati waj fahrtas, wahrdi, tehwu wahrdi, uswahrdi, dsihwes weetas; c) beedru eestahschanas un istahschanas fahrtiba; d) beedru maksu leelums un to eemafas fahrtiba; e) waldes fastahws, tas iswehles un papildinaschanas fahrtiba, usdewumi un dsihwes weeta; f) beedru pilnu sapulstschu sasaukschanas laifs un fahrtiba un to usdewumi; g) aprehkinu un darbibas pahrskatu sneegschanas; h) statutu grosischanas fahrtiba.

22. Sinojums par registrāzījai padotas beedribas nodibināšanai (17. un 20. pp.) jāeefneef gubernatoram waj pilf. preefšchn., parafstits no dibinatajeem, furu parafstu ihftenibai un pilnteeefīgumam wajaga turpat buht apleezinateem no notara, un peeleeftot flahft dibinataju parafstītu statutu projektu 2 eefemplaros, kà ari beedribas ieffludinafchanai wajadfigo naudu.

23. Regiftriefchanai eefneegtos beedribas statutus gubernators waj pilfehftas preeffehneefs nodod beedribu leetu komififjai. Komififjai projekts jaluhfo zauri mehnefcha laifà fopfeh pafinojuma eefneegfchanas gubernatoram. Komififja regiftrāziju peelaifch waj ari atraida. Dirmā gadījumā, tifflihdf komififjas fpreedums nahzis fpehfā, noteef regiftrāzija, eewedot beedribu fewifchfā farafstā. Beedriba war ifleetot fawas statutos ufrahditās teeefibas tiffai pehz tam, kad regiftrāzija notifufi.

24. Kad beedriba atfihmeta farafstā jeb regiftrī, to atfihmē uf abeem eefneegteem statutu projekteem ar gubernatora waj pilfehftas preeffehneefa parafstu un weenu no teem iffneefdf dibinatajeem.

25. Par beedribas regiftriefchanu beedribu leetu komififja ieffludina „Senata Sinojumos“ un weetejās „Gubernas awifēs“.

26. If beedribu regiftra ifdodamas wajadfibas gadījumā fīnas kà waldibas eefstahdem, tà priwatām perfonam uf wīnu peeprafījumeem un luhgumeem.

27. Ja fahda jau regiftrēta beedriba wehlas grofīt fawas waldes papilbinafchanas fahrtibu (21e. p.), tad par to pafinojams 17. p. minētā fahrtibā. Wiſos žitos statutu grofifchanas gadījumos janoteef jaunai regiftrāzījai.

28. Eewehrojot wiſus paftahwofchos nofazījumus, 20. p. minētām beedribam ir atklauts, fafkanā ar wīnu mehřeem, dibinat atfewifchfās eefstahdes un ufnehmumus un farihftot preefchlaſījumus, ifrahdes, fonzertus, baſarus, dahwanu laſifchanu un t. t.

29. Ja statutos naw norahdijumu, fam paleef beedribas manta wīnas flehgfchanas gadījumā, tad atſtahtā mantiba, pehz beedribas warbuhtejo parahdu iſlihdfinafchanas, pahreet waldibas rokās, furu to ifleeto fafkanā ar beedribas mehřeefi.

Bet ja beedribas mantiba kalpoja winas beedru personigam interesem un wina naw pehz pilnas sapulzes lehmuma atdahwinata kahdam labdarigam noluhkam, tad pee beedribas flehgshanas, atstahta mantiba, pehz beedribas parahdu nolihdsinaschanas, isdalama lihdsigi wisu to beedru starpa, furi peeder pee beedribas fastahwa winas flehgshanas laika.

30. Beedribu sarikhotas atklatas sapulzes ir padotas pastahwoscheem noteikumeem par sapulzem.

31. Beedribas rikhotajam waj waldei tuhlin pehz winu eewehleschanas par to japasino ar rakstu weetejam gubernatoram waj pilsehtas preekschneekam waj ari polizijas preekschneekam, peeleeftot flahst farakstu par wiseem rikhotajeem un waldes lojekkeem.

32. Tapat bes kaweschanas japasino par katru notifikschu pahrmainu rikhotaju waj waldes fastahwa, ka ari par beedribas nodatu atwehrschanu waj flehgshanu un paschas beedribas flehgshanu.

Deesihme. Par polizijas preekschneekem likums usskata tikai pilsehtas preekschneekus, polizijmeisterus un aprinku preekschneekus.

33. Par beedribu flehgshanu, furas sawa darbiba pahrfahpuschas 6—8., 10., 19., 31. un 32. pp. prastjumus waj ari nowehrsuschas no winu statutos (10. un 23. pp.) waj eesneegumos (18. p.) usrahdita darbibas weida, ka ari tahdu, par furu nodibinaschanu naw pasinots 17., 18. un 22. pp. nosajita fahrtiba, gubernators waj pilsehtas preekschneeks leef isspreest beedribu leetu komissjai.

34. Minetos gadjumos gubernators waj pilsehtas preekschneeks war, pirms leetas nodoschanas komissjai, usajinat paschu beedribu sinama laika nowehrst peelaistas nepareibas.

35. Ja beedribas darbiba apdraud sabeedribas droschibu un meeru waj ari peenem azim redsamu netikumigu wirseenu, tad gubernatoram waj pilsehtas preekschneekam ir teesiba apturet ar sawu waru beedribas tahfaku darbibu un list preekscha beedribu leetu komissjai beedribu flehgt.

36. Pirms leetas isspreeschanas komisiĵā war isdarit ari us gubernatora waj pilsehtas preeskĵneeka waj komisiĵas lehmumu eepreeskĵeju ismekleschanu.

37. Leetas isspreeschanas deenu pasino eeinteresetām personam, pasinojuma eefneedsejeem waj rihkotajeem waj waldei. Wiku neeraschanās neaptura leetas zaurskatishanu, bet eera-
duschees peelaischami dot passkaidrojumus komisiĵai.

38. Komisiĵas lehmumus war pahrshdsset 2 nedelu laikā kopsch to pasinoschanas Wald. Senata pirmā departa-
mentā. Suhdsiba eefneedsama beedribu leetu komisiĵai, un guber-
nators to ar saweem passkaidrojumeem nosuhĵta Senatam.

39. Ja gubernators waj pilsehtas preeskĵneeks neatrod par eespehjamu peekrist komisiĵas lehmumam, winsch war leh-
muma ispidishanu apturet un leetu eefneegt Eeskĵleetu
ministrim, kusch waj nu apstiprina komisiĵas lehmumu waj
ari leef gubernatoram to pahrshdsset Wald. Senatā.

40. Wisas beedribu leetas Wald. Senata 1. departaments
isschkir galigi.

Eewehrojamakās isschkiribas itary agrakeem beedribu likumeem un 4. marta 1906. g. noteikumeem.

Galwenā isschkiriba jau ir paschā beedribu dibinaschanas
sahrtibā, t. i., ka 4. marta 1906. g. noteikumos paredseto bee-
dribu dibinaschanai naw wairs isluhdsama gubernatora waj
ministrijas atļaujas, bet tās dibinamas peeteiskšanas un regi-
stracijas zelā. Tahlatā swarigā isschkiriba ir ta, ka atkrihtot
nost wisadeem obligatoriskeem normaleem statuteem, dibinataji
un beedribas ar to eeguhst teesibas sawos statutos eeweeĵot
wisu, kas ween naw pretlikumigs, prettikumigs un „neapdraud
sabeedribas meeru un droschibu“. Tā tad pehĵ jauneem no-
teikumeem tikai no daschado beedribu dibinatajeem un darbi-
neekseem pascheem atkaras, waj tee grib waj negrib eewest statutos
un ar to eeguhst teesibas: rihkot preeskĵlasijumus, wisadas
israhdes un wakarus, dibinat un usturet bibliotekas, lasitawas,
tautas klubus un t. l. wispahrdreigas eestahdes, tāpat ari
weenigi no wineem atkaras, waj grib beedribā peelaisĵ us

lihdfigeem pamateem ari seeweetes waj ne. Uepilngadigeem, femaku un wideju mahzibu eestahschu audseku peedalischanos beedribas ari jaunee noteikumi noleeds, tikai statutos scho noleegumu wehl fewischki eewetot naw wairs nepeezeeschami wajadsigs. Beedribu pahrwaldibas finâ ar jauno noteikumu isdoschanu ir atzelts peenahkums eesuhtit gada pahrskatus weetejeem gubernatoreem un sludinat tos par naudu gub. awisês, bet uslifts par peenahkumu pasinot gubernatoram waj weetejam polizijmeistaram waj apriuka preefschneekam beedribu walde eewehleto personu wahrdu, tuhlin pehz wiwu iswehleschanas waj pahrwehleschanas. Naw japasino wairs polizijai ari pilnas sapulzes un sehdes (ff. sapultschu likumus). Tikai isrihkojumu finâ paleef wispah wezâ kahrtiba, pehz kuras ikreis jaisprasa weetejai polizijai ihpascha atkauja. Uri beedribu dibinamas eestahdes, kâ bibliotekas, lasitawas, grahmatu pahrdotawas, paleef padotas wiseem par winam isdoteem nosazijumeem.

Kahdas beedribas padotas jauneem noteikumeem ?

4. marta noteikumi sawâ l. pantâ nosaka, ka tee atteezas tikai us tahdam beedribam, kuras neiseet us to, eeguht saweem beedreem pekku no kaut kahda usnehmuma dibinaschanas waj wadischanas. Us ta pamata un kâ to ari apstiprina wehlafti Eefschleetu ministra zirkulari (28. maija 1906. g. ar Nr. 19. un 23. jul. 1906. g. ar Nr. 25.) un Wald. Senata passaidrojumi, schee noteikumi neatteezas us wisam tahdam „pekwas beedribam“, kâ kredita beedr. un krahj-aisdewu sabeedribam, kooperatiwam (raschoschanas, tirdsneeziibas un pahrtikas jeb patehretaju) beedr., darba arteleem, sawstarpigam ugunsapdro-schinaschanas un winam lihdfigam beedribam, kuras ta tad paleef joprojam padotas ihpascheem nosazijumeem. Bet ari tahdas beedribas, kuras padotas jauneem noteikumeem, war tomehr dibinat ari wehl wezâ kahrtiba, ar jau agrafos laifos no waldibas isstrahdateem un apstipriateem, ta saufteem normaleem, parauga jeb preefschsihmigeem statuteem jeb ustaweem. Tomehr scho statutu palischana spehka, kâ to

Senats passaidrojis (ff. Eefschl. min. 23. jul. 1906. g. zirkularu Nr. 25.), nedrihft nekahdi kawet jaunu beedribu dibinaschanu us pawisam zitadu statutu pamateem. Bes tam jaunee noteikumi neatteezas wehl ari us beedribam un saweenibam, furam religiski mehrki, un us beedribam, furas dibina mahzibas eestahschu audsekni ar sawas preefschneezibas atkauju. Uri par tam paleef spehka atsewischki nosazijumi.

Noteikumi par wispahrigam beedribam sihmejas pilna mehrâ ari us **beedribu saweenibam jeb zentralbeedribam**, furas apweenojas wairaku beedribu preefschstahwi.

Bes tam, schee noteikumi beedribas un saweenibas schirowehl diwas daschadas schkiras: beedribas ar un bes juridiskas personas teefibam.

Beedribas bes juridiskas personas teefibam newar eeguht us sawa wahrda nekustamus ihpashumus, flehgt lihgunus, fuhdset un atbildet pee teefam, atwehrt nodakas, sarihkot atflahstas sapulzes un leszijas ne ari zitus kahdus isrihkojumus. Tahda kahrtâ schim beedribam jaaprobeshojas sawa darbiba weenigi ar sawu beedru un wiku pasihstamu aprindam un isrihkojumu, ka ari biblioteku, lastawu, preefschlastijumu fika jarihkojas us atsewischku sawu beedru ka priwatu personu wahrda, zi nu ta rihkotees peelaisch weetejee apstahki. Pehz schahda tiha lihds schim nodibinajuschees wairaki paschisglihtibas pulzini, kuru darbiba pastahw referatu lastichanâ flehgtas beedru sapulzes. Wiku nodibinashana wisai weenfahrscha, un tam pat statutu naw wajadsigs (flat. noteikumumu 17. un 18. pp.).

Beedribas ar juridiskas personas teefibam war darit wisu to, kas pirminetam beedribam leegts. Par to schim beedribam wajaga tift neween peeteiftam, bes ari registretam beedribu leetu komissijas, t. i. eewestam sewischka sarahsta, us sewischku statutu pamata un tika pehz schahdas registrasijas tas war ussahkt darbotees (flat. noteikumumu 20. lihds 25. pp.).

Beedribu dibināšanas preekšdarbi.

Kamehr ofizialu dibinātajū, kuri parāsta eefneegumus gubernatoram un statutus, naw wajadsigs wairaf par trim, jo likumā flaits naw nosazits, tikmehr pateeso dibinātajū weemehr buhs wairaf un wiſeem wineem nahfas ari dalibu nemt pee statutu apspreeſšanas un galigas peenemsšanas. Wini ari lai iſwehl statutu eefneedeſjeus un dibināmās beedribas pagaidu rihkotajū waj rihzibas komitejū. Lai wiſu to waretu iſdarit, dibinātajeeem wajadsigs ſapulzetees weenu waj wairafas reiſes. Ja tahdas ſapulzes noteef privatās telpās, winas ir ſlehtas un naw nekur jaſino, bet publiſkās telpās ſarihkotas ſapulzes pehz 4. marta 1906. g. pagaidu noteifumeem par ſapulzem jaſajino wiſmaſ 3 deenas pirms winu notureſšanas waj iſſludinaſšanas. Paſinojums iſdarams ar rakſtu no atſewiſchku dibinātajū puſes un winā jauſdod ſaſauzejū ſahrta waj nodarboſšanās, wahrdi, tehwu wahrdi, uſwahrdi, adreſes, ſapulzes deena, ſtunda, weeta un apſpreeſſamee jautajumi.

Tee eefneedeſjami polizijmeiſtaram, kur tahds ir, bet kur ta naw, tur aprinkā preekſchneekam (Eefſchfreewijā — aprinkā iſprawnikam) un rakſtami apm. ſchahdā weidā:

Господину.....Полиціймейстеру
(Уѣздному Начальнику)

Петра Мартынова Озола, жительствующаго в гор. Венденѣ, по Рижской улицѣ, в д. № 2, кв. 3, Карла Янова Рудзит, жит. в усадьбѣ Ванаг, Лѣвской волости.

Заявление.

Сим заявляем Вашему Высокородію, что мы, нижеподписавшіеся, устраиваем в воскресенье, 5 сентября с. г., в 3 часа дня, в помѣщеніи..... в гор. Венденѣ, по..... улицѣ, в д. №..... собрание для обсуждения вопроса об учрежденіи..... общества, выработки устава и избранія временнаго распорядительнаго комитета.

г. Венден, 1 сентября 1906 г.

Петр Озол.

Карл Рудзит.

Beedribu dibinatšana bet juridiskas personas teesibam.

Schahdas beedribas war buht schauraki isglistibas waj lasami pulzini u. t. l. un tas nodibinamas ar loti maseem isdewumeem. Dibinatajeem tikai jaeesneesd weetejam gubernatoram apm. sefoscha weida pasinojums:

Господину..... Губернатору

Tahdu un tahdu, fuxi dsihwo tur un tur. (Dibinataju amats waj fahrta, wahrdi, tehwu wahrdi, us-wahrdi un dsihwes weetas, ka eepreekscheja parauga.)

Заявление.

Доводим до свѣдѣнія Вашего Превосходительства, что мы, нижеподписавшіеся, по истеченіи двух недѣль со дня подачи настоящаго заявленія, учреждаем на основаніи стт. 17 и 18. I. раздѣла временныхъ правилъ об обществахъ и союзахъ от 4 марта 1906 г. безуставное общество под наименованіем ..... (minams beedribas wahrds).

Цѣль общества: содѣйствовать самообразованію своихъ членовъ путемъ чтенія рефератовъ по вопросамъ научнымъ и литературнымъ, совмѣстнаго чтенія разныхъ сочиненій и обсужденія ихъ на засѣданіяхъ общества.

Районъ дѣйствій общества: городъ Рига (waj Рижскій уѣзд, waj tahds un tahds aprinkis, tahds un tahds pagasts; war ari usdot weselu gubernu waj pat wisu walsti).

Tad norahdams, fahda fahrtiba beedriba iswehlēs few waditaju, weenu waj daschus, waj waldi. No pascheem dibinatajeem atkaras, waj atsewischlam waditajam waj waldei tee grib nodot beedribas wadibu.

Ja waditaju doma zelt, tad jaraksta:

Распорядитель (waj ari tif un tif, diwi waj trihs, распорядителя) избирается общимъ собраніемъ членовъ общества на одинъ годъ и будетъ находиться в..... (jausdod pilsehta waj pagasts, fur waditajs atradisees).

Bet ja nodomats iswehlet waldi, tad jaraksta:

Правление избирается общим собранием членов общества на один год въ числѣ (jausdod waldes lozekku flaits) лиц. Правление будет находиться в..... (jausdod pilseh̄ta waj pagasts, fur buhs waldes miteklis).

Ja peenemta walde, tad jausdod ari wehl, f̄a ta taps rapildinata, ja fah̄ds no winas lozekkeem preekshlaid̄a isstah̄jas. War peenemt to fahrtibu, f̄a tah̄d̄a gadijum̄a pilna sapulze iswehl jaunu wina weet̄a, un tah̄d̄a gadijum̄a rakst̄it:

В случаѣ выбытія кого-либо из членов правленія до срока, общее собраніе избирает новаго члена на освободившееся мѣсто.

Bet war ari jau eepreeksh̄ buht isweh̄leti ihpash̄i waldes kandidati, furi tad stah̄jas isstah̄juschos weet̄a. Tad jaraksta:

На случай выбытія членов правленія до срока общим собраніем избираются три (war ari wairaf̄ waj masaf̄) кандидата в члены правленія.

Beiḡas wehl jausdod beedru eestah̄shan̄as un isstah̄shan̄as fahrtiba:

Новые члены принимаются в общество общим собраніем (waj ari правленіем). Члены выбывают по собственному желанію во всякое время, кромѣ того они могут быть исключены по постановленію общаго собранія.

.....(weeta un datums)

Paraksti.

Uf eefneeguma freisaj̄a augsh̄as stuh̄ri jauslipina weena 75 kap. stempelmar̄ka. Is̄nemot no gubernatora apleezibu par eefneeguma fanemsh̄chanu, jamak̄s̄a par stempelmar̄ku 20 kap. Zitu is̄dewumu nekah̄du naw, jo Eeksh̄leetu ministrijas 23. jul. 1906. g. zirkular̄a Nr 25. stah̄w, f̄a Wald. Senats passaidrojis, f̄a tikai tad wajadsigs notaram apstiprinat parakst̄itaju piln-teesibu un parakstu ihstenibu, ja dibina beedribu ar juridiskas personas teesibani. Tapat naw jamak̄s̄a nekah̄das nodewas par beedribas registreschanu un issludinaschanu waldibas awis̄es, jo schah̄das besstatutu beedribas, fur̄am naw juridiskas personas teesibas, ari naw nemas beedribu registri eewedamas un issludinamas. (Eeksh̄l. min. 20. okt. 1909. g. zirkulars Nr 44). — Daschi gubernatori prasot pee schah̄da pasinojuma wehl

otru 75 kap. stempelmarfu, it fà atbildei, bet tahda prasiba naw dibinata, jo pehz lifuma nekahda atbilde schini gadijumâ naw dodama.

Uri schis beedribas war bes mineteem, pee dibinaschanas usrahdameem noteikumeem isstrahdat wehl sifhafus noteikumus, fewischli no paschas beedribas beedru sapulzem apstiprinamu instrufziju jeb fahrtibas ruffu weidâ.

Ja fahds no gubernatoram pasinoteem nosazijumeem wehlf teef grosits, tad tahdâ pat weidâ, fahds scheit aprahdits, pasinojams ari pahrgrositais nosazijums.

Statutu isstrahdaschana wispahrigam beedribam.

Tahlf eewetoti sifhi isstrahdati parauga statuti wispahrkulturelai (isglihtibas) beedribai lihds ar freewu tulkojumu. Bet teem ari wajaga buht tifikai paraugam, un daudsos gadijumos, peemehrojotees weetejeem apstahfleem, beedribu dibinatajeem pascheem wajaga papuhletees un fastahdit ihpaschus statutus. Tapehz wajadsigs sneegtos paraugus ari saprast un sinat, kamdeht katrs punkts tur ir tahds un fà tas ari zitadi waretu buht isteifts. Tapehz bes paraugeem nemami wehrâ ari sekoschee aisrahdijumi par statutu isstrahdaschanu wispahrkulturelai:

Dee statutu fastahdischanas jaewehero beedribu noteikumu 21. p. prasijumi. Dirmâ statutu plahnâ, fursch sche pasneegts, ir tee wisi eewehroti, bet wairaf ari tad nefas naw eewests, fo neprasitu lifums. Schis plahns fatura tâ tad tifikai lifumigi nepezeeschamo. Otrâ plahnâ minetas ari zitas ne masaf, faut gan zitâ nosihmê, nepezeeschamas leetas. Jo faut ari ir derigi statutus fastahdit pehz eespehjas ihfi un wispahrigi, atstahjot pee tam daschadu sifhafu noteikumu isstrahdaschanu, peemehram par daschadu amata wihru peenahkumeem, sehshu un sapulshu fahrtibu, grahmatu un rehfinu weschanu un t. l., wehlfam deenam, fad to wifu war isstrahdat ne wairs statutu weidâ, furi jaleef administracijai preefschâ, bet tâ faukto instrufziju jeb fahrtibas ruffu weidâ, furi peenemami tifikai no pascheem beedreem un no wineem ari war tift katrâ laifâ atfal atnefst

un grositi, tad tomehr jau statutos ir eewedami daschi prasijumi, furi kaut ari naw likumigi nepeezeeschami, bet ir nepeezeeschami, lai nodroschinatu beedribas fahrtigu gaitu un sekmigu darbibu. Katra beedriba ir masa walsts un tapat fa ikweenas walsts labflahjiba ir atkariga no wina waldoschas fahrtibas, ta tas ir ari ar beedribam. Un tapat fa mehs par augstako un pilnigako walsts formu atsihstam tautas pilnigu demokratisku paschwaldibu, ar inziatiwes un referendumu teesibam, ta ari wispareisaki nostahdita beedriba buhs tahda, fura ir pilna mehra nodroschinata beedru paschdarbiba un beedru paschu wirs-wadiba. Weenigi us pilnigi demokratiskeem pamateem nostahditam beedribam naw un nebuhs bihstamas wisadas eeschligas kildas un partiju daschadibas. Un darboschanas schahdas beedri-bas, ari wina partiju zihnu lihdsisizihnischana, ja tas tikai ir pateesi partiju zihnas un ne personigu liku kildas, noderes taisni par labu fabeedrisku skolu.

I. Statutu plahns.

Tahdas un tahdas beedribas statuti (beedribas nosaukums)
1. Tahdas un tahdas (nosaukums) beedribas mehrkis ir tahds un tahds (peem.: paschpalihdsiba tahdos un tahdos gadijumos, faweefigas dsihwes, dseedaschanas, musikas waj zitas mahkflas waj ari sinatnes waj rakstneezibas peekopschana, tahdu un tahdu personu waj eestahschu pabalstischana waj ustructureschana, tahdu un tahdu dsihwes launu parahdibu (schuhpibas, netiklibas u. t. t.) apfarioschana, wispahrigas waj spezielas isglihtibas isplatischana, tahdu un tahdu laizigu waj garigu wajaadribu apmeerinaschana u. t. t. Japeesihme, fa mehrkis jausdod pehz eespehjas noteikts, jo Eeschleetu ministris ir 20. okt. 1909. g. ar zirkularu Nr. 44. norahdijis beedribu leetu komisijam, fa nedrihkt peelaiht beedribu statutos nekahdas nenoteiktibas, peem. nedrihkt registret statutus ar tik nenoteiktu mehrki, fa „jau nu walsts un fabeedribas pamatu nodibinaschana un attihstischana“. Tas pats zirkulars prasa ari usrahdit noteiktu beedribu rajonu un noteiktus darbibas weidus.)

2. Beedribas darbības rajons ir tāhds un tāhds (pilsēhta, aprinkis, pagasts, draudse, guberna waj wisa Kree-wija. Jo Gēfšchleetu min. 31. maijā 1906. gadā paslaidrojis Nowgorodas gubernatoram ar Nr. 497, ka peh3 4. marta 1906. g. noteikumeem beedribu darbības rajoni naw nekahdi aprobeschoti, kapeh3 naw ari kawejama tahdu beedribu nodibinashana, par kuru darbības rajonu buhtu usdotas wairaf pilsehtas, wairafi aprinki, gubernas, pat wisa Kreewija. Un pasnojums par tahdu beedribu nodibinashanu eefneedsams tifa tam gubernatoram waj pilsehtas preefschneefam, kura robeschās atradisees beedribas walde.)

3. Beedribas darbības weidi ir.....(peem. tahdu un tahdu jautajumu apspreechana, tahdu un tahdu rihkojumu rihkoschana, tahdu un tahdu pabalstu issneegschana, tahdu un tahdu labumu sneegschana saweem beedreem, tahdu un tahdu eestahschu dibinashana un t. t.)

4. Beedru eestahschanās fahrtiba: (peemehr.: Kas wehlās eestahtees beedribā, peeteizas pee waldes, pee kam wajadsiga.....beedru eeteifschana. Peh3 tahda un tahda laifa, ja nerodas tahdi un tahdi schkehrschki, walde waj pilna sapulze peeteifuschos usnem par beedri ar tahdu un tahdu balsu wairakumu un t. t.)

5. Beedru isstahschanās fahrtiba: (peemehr.: Beedris us pascha wehleschanos war isstahtees fatrā laifā. — Kas tahdā un tahdā laifā nesamafsa sawu beedru naudu, teef usskatits par isstahjuschos — lihds jaunai eemafjai, waj ari — lihds parahdā palikuscho sumu samafjai, waj atkal — lihds tas no jauna eestahjas beedribā wispahrigā fahrtibā. — Beedrus, kuri kaitē beedribai un winas mehrkeem, war pilna sapulze issleht.)

6. Beedru nauda ir tif un tif par gadu waj mehnesi.

7. Beedru naudas nomafsas fahrtiba: (peem.: Beedru nauda eemafsjama tahdā un tahdā terminā beedribas kase pret kwihiti waj beedru karti, kuru parafsta tahda un tahda beedribas amata persona).

8. Waldes fastahws: (peem.: Walde fastahw no tif un tif personam, fuzas no sawa widus iswehl preekschneeku, ta beedri, rakstwedi, faseeri un t. t., waj ari — walde fastahw no preekschsehdetaja, ta beedra (tif un tif beedreem), rakstwescha, faseera (un to beedreem) un t. t.)

9. Waldes iswehles fahrtiba: (peem.: Wald; iswehl pilna beedru sapulze us 1 waj 2 waj 3 gadeem.)

10. Waldes papildinaschanas fahrtiba: (peem.: Ja fahds no waldes lozefteem istahjas preekschlaita, pilna sapulze iswehl wina weeta jaunu, waj ari — ta weeta stahjas ihpafchs, pilna sapulze tam noluhkam iswehlets kandidats).

11. Waldes usdewumi: (peem.: Walde ir beedribas ispildu organs un preekschstahwe wifos gadijumos, ta pahrsin winas mantibu, eestahdes un rihkojumus un wed wifas dari-schanas scho statutu un pilnu sapultschu lehmumu robeschas).

12. Waldes miteflis ir tahda un tahda pilsehta waj pagasta.

13. Pilnu sapultschu sasaulschanas laiks un fahrtiba: (peem.: Pilnas sapulzes sasauz pehz waja-dsibas, bet ne retaf ka reis par gadu — waj mehnesi — ar pawehstem waj sludinajumeem wiswairaf no beedreem lasitas awifes, pasinojot pee tam ari apspreeschamos jautajumus).

14. Pilnas sapulzes usdewumi: (peem.: Pilna sapulze ir beedribas noteizeja eestahde, ta iswehl beedribas amatu personas, isspreech wifas leetas un jautajumus, kui atteezas us beedribas darbibu, rihkojas ar winas mantibu un noteiz waldes darbibu).

15. Uprehkinu un pahrsfatu fahrtiba: (peem.: Walde wed beedribas eenehmumu un isdewumu grahmatas un par faturu notezejuschu gadu sneeds pilnai sapulzei pahrsfatu par beedribas darbibu, fastahwu, isdewumeem un eenehmumeem, mantas un eestahschu stahwofli).

16. Statutu grosischanas fahrtiba: (peemehr.: Statutu grosischana noteef us pilnas sapulzes lehmuma pamata un pastahwofcho lifumu fahrtiba).

17. Beedribas dibinataji: (parafsti — amats waj fahrta, wahrdi, tehwu wahrdi, uswahrđi un dšihwes weetas).

Upafšhâ — notara apstiprinajums.

2. Statutu plahns un aistrahdijumi Itatutu fihkakai Istrahdatčanai.

Ja beedribas weids un raksturs prasa plaščaki istrahdatus statutus, tad pahrskatamibas labâ tos der eedalit wairafâs nodafâs. Pehz jauneem beedribu noteikumeem tahdu nodaku, kuras wišam beedribam wajadfigas, šanahktu tšhetras: I. Beedribas nosaufums, mehrkis, darbības weidi un rajons, teefibas un lihdselki. II. Beedribas fastahws, beedru eestahščanâs un istahščanâs fahrtiba, beedru maksas leelums un eemaksas fahrtiba, beedru teefibas un peenahkumi. III. Beedribas pahrwaldiba: A. Walde. B. Padome. C. Rewiſijas komiſija. D. Pilnas ſapulzes. E. Daščadas komiſijas un amatu personas. IV. Beedribas statutu groſiſčana, nodaku atwehščana, ſlehgščana un likwidēšana. Beš ſchim wiſpahrigâm nodakam atſewiſčkâm beedribam nahkšees wehl eewest weenu waj ari wairafâs nodakas par ſawas ihpaſčas darbības weideem, peem. palihdšibas beedribam par palihdšibas iſſneegščanas weideem un fahrtibu, ſaweefigâm beedribam par mahjas fahrtibu u. t. t.

I. nodakâ wiſpirms nahk wiſs tas nepeezeſčamais, ſas pirmâ plahnâ minets no 1. lihds 3., un tad daſči punkti par beedribas teefibam, peem.: „Beedribai ir juridiſkas personas teefibas un kâ tahda ta war eeguht par ſawu un atſawinat nekustamu ihpaſčumu, ſlehg lihgunus, ſuhdset un atbildet pee teefas u. t. t.“ „Beedribai ir ſaws ſeegelis, un war tiſt eegahdats ſarogs ar winas nosaufumu.“ „Beedriba war atwehrt nodakas ſawas darbības rajonâ.“ „Beedribas lozekleem ir ſewiſčki ſchetoni jeb noſihmes.“ Pehz agrafeem beedribu likumeem bij statutos wajadfigs ari atſihmet, kâ rodas beedribas lihdselki. Tagadejee noteikumi to gan wairs neprasa un tamdeht war ari to neminet, jo wiſs tas jau pats par ſewi ſaprotams,

ka beedribas lihðsekti rodas no wiseem winas eenahkumeem. Ewest ari tagad wehl scho punktu statutos noder tam beedribam, furas pehz sawa mehrka un darbibas weideem nebauda isrihkøjumu teesibas, jo tahdas tad war schini punktā wehl ewest, ka winu lihðsekti rodas no tahdeem un tahdeem isrihkøjumeem, un ar to eeguht us teem teesibas. Pehz jauneem noteikumeem gan wisam registretam beedribam, isnemot profesionalas, schis teesibas peekriht tā kà tā, bet labaf ir, ja tās ari statutos atsihmē. Wehl schini dakā war ewest kahdu punktu par beedribas atbildibu, proti to, ka beedribas atbildiba pret likumigeem prasijumeem ar winas mantibu neatteezas us winas beedru mantibu ne ari us tahdeem sewischkeem kapitaleem, kui naw paschas beedribas, bet nodoti no zitam eestahdem waj personam tikai winas pahrjinā un isleetoschanai finameem noluhkeem.

II. nodalā nahf no pirma plahnā 3. lihðs 7. punkts. Tur nu beedru eestahschanās kahrtibu war jau ari statutos sihkafi noteikt, kaut gan to war atstahht ari sewischkai instruksijai. Turpretim nopeetns jautajums ir tas, kam ustizet beedru usnemšanas waj neusnemšanas teesibu. Wisdemokratiskakā kahrtiba saprotams ir ta, kad katrs bes kahdas usnemšanas war eestahtees par beedri, waj kad jaunus beedrus usnem pilna sapulze, tikai schi kahrtiba wiszaur nebuhs iswedama, tā kà usnemšana atstahjama padomei waj waldei. Tad nu jagahdā, skatotees pehz apstahklem un beedribas rakstura, waj nu par to, lai preekschneeziiba, walde waj padome newaretu aprobeschot un apgeuhtinat beedru eestahschanos, darit to dascham, few personigi netihkamam personam pat pilnigi neespehjamu un ewest beedribā klises kundsiibu, waj pretejā gadijumā atkal par to, lai beedribu issfargatu no newehlamu lauschu eekluschanas. Saskaņā ar to, kuesch no abeem noluhkeem katrā gadijumā no swara, tad ari jaisstrahdā jaunu beedru usnemšanas kahrtiba. — Kahdas sefas nolikt beedru naudas nesamaksaschanai, par to jau pirmā plahnā ir daschadi projekti. Daschu beedribu statutos, pahrpratumu nowehrschanas noluhkā, der ari atsihmet, waj un kahdos gadijumos beedri dabon waj nedabon atpakaf

šawas eestahšchanàs, beedru un žitas eemafšas. Daščas beedribas šawos statutos nošafa, ša beedris, kurešč waj nu uš reis šamafšà šinamu sumu (parasti 20 šahrteju beedru gada mafšu) waj ari apmehram 20 gadus ilgi no weetas mafšajis beedru naudu, no taštateem mafšajuneem atšwabinats un top par muhšča beedri, paturedams wišas beedra teefibas lihđš nahwei. — Beedribàs, kureš bes parasteem („ihšteem“) beedreem ir wehl goda beedri, beedri wežinataži, beedru kandidati, beedri apmekšataži u. t. l., jaatšihmè statutos wišas ščširas lihđš ar winu teefibàm un peenahšumeem

III. nodafà par beedribas pahrwaldibu nahš pirmà plahna 8. lihđš 15. punkti. Tanì paredšeta tifai weena beedribas pahrwaldes eestahde — walbe. Beedribàs, kureš war peemehram ifmehneš beedri šapulžetees uš pilnàm šapulžem un tà pilnigi pašči pahršinat un wadiť beedribas wišas dariščanas, ar to ari pilnigi peetiftu, bet tà ša tađu beedribu ir maf, tad bes waldes jeb preekššneežibas, kura aprobesčojas tad tifai ar ispildu waru, dibina beedribàs wehl oturu, plaščakū, pahr waldi stahwošču, wadošču un šinamà apmehrà ari notežošču eestahdi, kuru wisbeesčaf šauž par padomi, bet daščreis ari par komiteju, runas wišreem u. t. l. Žitàs beedribàs tifai ščo plaščako eestahdi iswehl pilna šapulže, kamehr wina tad iswehl no šawa widus tos ispildoščos amata wišrus, kuri šastahda waldi jeb preekššneežibu.

A. Waldi pa leelafai dafai, šas statutos ari jaatšihmè, iswehl aišflahti, ar šiħmitem, šaut gan laika aištaupiščanas šinà waretu šinamos gadijumos, peemehram, ja tam nepretojas wismaf $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{5}$ dafa no wehletajeem, wehlet ari atšflahti balšojot. Taštaf war wehlet waj nu katru waldes ložekli par šewi, pež amateem, waj ari wišus šopà un amatu šadališčanu atštaht eewehleteem paščeem. Dar eewehleteem parasti ušškata tos, kuri dabujušči wiraš balšu, bet ščo parasto šahrtibu waretu ari grošit, prašot peemehram pee amatu peršonu atšewiščšas wehlesčanas, lai tàs dabon netikween weenkahrščo balšu wirašumu, bet abšolutu wirašumu, t. i. wiraš par puš no wišàm nodotàm balšim, un ja tađu neweens no šan-

didateem nedabutu, tad balsot otrreis un tīfai pee otrreifejas balsoschanas apmeerinatees ar weenfahrscho balsu wairakumu. Waldi mehds iswehlet us daschadu laifu, gan us 1 gadu, gan ari us 2 waj 3 gadeem. Ja iswehl us 2 waj 3 gadeem, tad ifgadus $\frac{1}{2}$ waj $\frac{1}{3}$ nahf pahrwehleschanâ, pirmâ gadâ pehz loses, wehlať pehz eewehleschanas wezuma, waj ari tee, kuri eewehleti ar masaku balsu wairumu. Uri wispahrigu beedribu statutos nekait eewest to punktu, kuresch prof. beedr. ir obligatorisks, proti, ka tikpat atsewischkus kâ wisus waldes lozeklus pilna sapulze war katra laika atzelt ari preekschlaika no wīnu amateem un iswehlet to weeta zitus. — Daschas beedribas ir atraduschas par wajadřigu nodroschinat řew wajadřigos amatu wīhrus ar tahdu punktu statutos, kuresch ne- atkauj bes řwarigeem eemesleem neweenam atteiktees no amata, kura tas eezelts, isnemot tīfai gadījumus, ja tas jau bijis sinamu laiku kaha amata. Zitas beedribas turpretim atrod par wajadřigu atkratitees no flinkeem waldes lozekleem, no řajidamas statutos waj ari instrukzijâs, ka amata persona, kura tik waj tik reises no weetas, waj tahdâ un tahdâ laika tik un tik reises bes řwariga eemesla istruhkřt noliktâs řehdes, usřtatama par atteikuschos no amata. Įstahjuschos waldes lozeklu weeta stahjas waj nu jau řewischki tam noluhkam eepreeksch eewehleti kandidati waj ari tīfai pehz įstahschanâs eewehlemi jauni lozekli. Amatu personam par neeraschanos us řehdem bes řwariga eemesla mehds nolikt ari řodus, parasti us řewischku instrukziju pamata. — Beedribâs, kuraš sinamas waj ari wīšas amatu personas dabon algu, to eewed ari statutos, tīfai wīšas leelumu atstahjot pilnas sapulzes noteišchanai. War ari at- řihmet to, daschâm beedribam tas pat nepeezeeschami, ka amatu personas, sinamas waj wīšas, atbild personīgi par saudejumeem, kuri beedribai zetas deht wīnu wīnas. — Tad wehl janosaka, ja ne statutos, tad řewischkâ instrukzijâ, zīf beeschi un kâ řa- řauzamas waldes řehdes, kaha řastahwâ tās pilnteesigas spreest un ar kahu balsu wairakumu wīšas išķķir řawus jautajumus. Tur nu war noteikt, ka waldes řehdes war řa- řaukt preekschneeks waj ari bes tam sinams řkails zitu waldes

lozekku. Dilnteeßgas tās war buht, ja flaht wismas puße waj $\frac{2}{3}$ no waldes lozekkeem, to starpā preekschneeks waj ta weetneeks, palihgs jeb beedris. Walde isspreesch wißus jautajumus ar weenfahrschu waj ari $\frac{2}{3}$ balsu wairakumu no wiseem waj tikai no flahtefoscheem lozekkeem. Wißus waldes peenahfumuß paredset un usßkaiitit statutos naw nemas eespehjams un tamdeht war tos isteift ihßi un wispahrigi, tà, fà tas ir isteifts pirmā plahna 11. punktā. — Tà fà pee waldes peenahfumeem peeder wißa beedribas fainneeßibas pahrsinaßchana, tad war ari arahdit, jif leelas sumas walde war beß padomes waj pilnas ßapulzes finas isdot us reis beedribas darischanās un fà tai jaglabā beedribas kapitāli, peemehram, fà ta nedriht beß pilnas ßapulzes naudu eeguldit prozentu papiros, afzijās u. t. l., fà wedamas beedribas grahmatas u. t. t., bet ehrtaf ir wißu to atstāht fewißchām instrufzijam un pa ðalai weenfahrschi waldes paßchas eestatam. Tāpat ðarams ari ar atfewißchko waldes lozekku un amatu perßonu peenahfumuß sihtu noteißchānu. Nepeezeeschams ir tikai statutos norahdit, fahðā weidā walde ßneeds padomei un ßapulzei mehneßcha un gada, fāses un ðarbibas pahrsstatus, jo to praßa jaunee beedribu noteißkumi. Tāpat nepeezeeschami ari, fà jau minets, pirmā statutu plahnā no 8. lihðß 12. punktā minetee norahðijumi.

B. Padome iswehlama tāpat fà walde un par winas ðarbibu, ßastahwu, ßehdem u. t. t. eewedams statutos wißs tas pats, fās jau teifts schāi finā par walði. Padome fà widus eestahde starp walði un pilnu ßapulzi ir ari fās widejs no schim abam. Ja ari walde jeb preekschneeßiba neteeß iswehleta no padomes, tad tomehr wißi waldes jeb preekschneeßibas lozekki ir reiße ar to ari padomes lozekki. Schahða fahrtiba wißaðā finā eeteißamāfa, nekā tà, fur walde no padomes pilnigi schkirta. Uißchkirtiba peelaißchama tikai tur, fur padome ir wairaf kontroles eestahde par waldes ðarbibu, tà tad ispilda to lomū, fura schini plahnā buhs peeschkirta fewißchkai rewißijās komißijai. — Padomes ßehdes war wadit waldes preekschneeks, fursch fà tahðs ir ari beedribas preekschneeks, un winas ßehschu protokofus war ari weß waldes rakßtwedis, bet peelaißchama un ðaschreiß

taisni eeteizama tahda fahrtiba, ka padome pati iswehl few preefschsehdetaju waj ari tikai sehshu waditajus.

C. Rewisijas komisija iswehlama tapat ka walde waj padome sinama lozeku un kandidatu fastahwa, parasti us 1 gadu. Ka winas usdewums statutos atsihmejams fases pahrskatu un darbibas rewisija un kontrole. Uri winas darbibu shkumos nosafa pilna sapulze, ka ari pa dalai paschas eeskati.

D. Pilna sapulze ir beedribu likumdeweja eestahde un reisē ar to ari augstaka teesa un augstaka administratiwa eestahde. Uri winas usdewumus usskaitit wisus nemas pilnigi naw eespehjams, tamdehl labal apmeerinatees ar tahdu wispahrigu formu, kahda peenemta jau pirmā plahna 14. punktā. Mehds ari jau statutos pilnas sapulzes eedalit un apshmet par fahrtejam jeb gada un ahrfahртеjam sapulzem. Kahrtejas jeb gada sapulzes janoteel gadsfahртеjam wehleschanam un gada pahrskata zaurstatishanai, bes tam, saprotams, tikpat winas ka ahrfahртеjas sapulzes apspreeschami wisi ziti jautajumi. Uri to war statutos norahdit, ka pilnam sapulzem peefriht wiskas beedru shhdstibas par waldi waj padomi, kuras jaeesneeds to mehr zaur schim eestahdem. Wisada sinā janodroschina beedru teesibas us lihdspreeschanu katra gadijuma, kad ween wini to wehlas, un tai noluhka statutos jaewed noteikums, ka pilnas sapulzes safauzamas no beedribas preefschneezibas, tiklab us winas paschas wehleschanos, ka us padomes, rewisijas komisijas waj sinamas ($\frac{1}{5}$ waj $\frac{1}{10}$) beedru dalas peeprashjumu. Katrai sapulzei jaiswehl few ihpashs wadonis, warbuht ari protokolists un zitas sapulzes amatu personas, ka balsu skaititaji, tahpeles rakshitajs un 3., peelaischot to iswehli waj nu no wisu waj ari tikai no to beedru widus, kuri nestahw nekahdos beedribas amatos. Tad wehl janoteiz, ar kahdu balsu wairumu isschirami daschadee jautajumi. Parasti peenemts weenfahrschs balsu wairakums, tikai ihpashi apshmetos gadijumos, ka pee beedru isslehgshanas, goda beedru eezelshanas, statutu grofshanas, nekustamu ihpashumu u. t. l. eeguhshanas waj pahrdoshanas, prasa $\frac{2}{3}$ un pee beedribas flehgshanas wehl leelaku balsu wairakumu. Balsoshanas fahrtiba beedru pilnas sapulzes

wisadâ sinâ pamatigi janorahda, ja ne jau statutos, tad sewischkâs instrukzijâs. Parasti aisklahtu balsoschanu eetura^e pee wehleschanam un personigu jautajumu isschkirshanas, kâ ari ikreis, kad sinama, peenteqram wismaf $\frac{1}{4}$ waj wehl masaka dala no flahtesofsheem to prasa, bet wifos zitos gadijumos balso atklahti. War eewest ari wehl sinamos gadijumos, kad wismaf $\frac{1}{4}$ waj zita dala flahtesofsho to prasa, tahdu balso schanu, kur ikweens teef no sapulzes wadona saukts wahrdâ un tad winam atklahti noprasits, kâ winsch balso. Ja reisê tiktu peeprafita ir aisklahta balsoschana ir personiga noprasischana, tad iswedama ta, kurai no abam wairaf peekriteju. Wislabaf jau statutos eewest to, kahdâ fastahwâ pilnas sapulzes ir pilnteefigas, pee kam ir isdewigaf nosajit, ka pilnas sapulzes ir pilnteefigas, neatkarigi no sanahkluscho beedru skaita. Pee tam der nodroschinat tikai to, lai beedri ari pateescham dabutu laikus sinat par sapulzes sasaukschanu, lai ta tiktu sasaukta waligâ laikâ, peemehram fwehtdeenâs, un apspreestu tikai tos jautajumus, kuri beedreem eepreeksch sinoti. Daschu beedribu statutos ir eewesti ari sodi, kahdus pilnas sapulzes war lemt trokschnotajeem. War statutos wehl ari atsihmet, ka pilnâs sapulzes war buht klaht, saprotams, bes lehmejâs bals teefibas un eenemot no beedreem atsewischku weetu, ari no preekschneezibas waj pascheem beedreem eewesti nebeedri.

E. Daschadas komisijas un amata personas. Pag. noteikumi prasa, lai profesionalâs beedribas sawos statutos atsihmê ari, kâ un kas iswehles daschado beedribu eestahschu pahrsinus u. t. j. War tahdu punktu eewest ari wifu zitu beedribu statutos, bes tam ari to, ka sewischku, ahrfahrtrigu usdewumu isweschanai, kâ ari sewischku beedribas eestahschu un pasahkumu wadischanai war iswehlet ihpaschas komisijas, kuru teefibas sapulze ari nosaka reisê ar winu iswehleschanu.

IV. nodakâ nahk tee punkti, kuri pirmâ statutu plahnâ usnemti, kâ 16. No wispahrigam beedribam pagaidu noteikumigan neprasa, lai winu statutos buhtu aistrahdits, kâ riksofees pee beedribas likwidazijas winas flehgschanas gadijumâ, bet to wisadâ sinâ der norahdit un wislabaf wispahrigâ formâ.

Žitadi pehz pagaidu noteikumeem likwidaziju isdara waldiba. Pehz wezeem likumeem statutos bij jaewed ari tas, ka gubernatoram un ministrim teesiba katrâ laikâ jebkuru beedribu šlehgt, kad tikai tas wineem eepatihkas. Pehz jauneem noteikumeem šlehgschanu war isdarit tikai beedribu leetu komisiija un tikai us likumigeem pamateem, kamdeht šchahds winas lehmums ari pahrsuhdsams Waldoschâ Senata I. departamentâ. Bet eewest to statutos wairs neweens nespeesch un newar speest. Peeteek, kad statutos noteiz, ka pilna šapulze ar tahdu un tahdu balsu wairakumu war nolemt beedribu šlehgt, pee kam war eewest ari to, ka šchahds lehmums peekemams no 2 pilnâm šapulzem, kuras šafauzamas sinamâ laikâ weena pehz otras.

Wispahr eeteizams eewest statutos tos no pastahwošcho pagaidu noteikumu panteem, kuzi ir beedribam labwehligi, bet šargatees no to eeweschanas, kuzi šatur daschadus aprobeschojumus. Kamehr šchee noteikumi pastahw, beedribam gan ari winu aprobeschojoscheem noteikumeem, šaprotams, japadodas tã kã tã, waj nu tee ir statutos eewesti waj ne, bet tamdeht newajaga šaistit šewi ar winu eeweschanu statutos ari us nahkoscheem laikeem, kad šchee aprobeschojumi jaunisdotos likumos, warbuht, ispaliks.

Pehz 4. marta noteikumeem statutos ari jaatsihmè beedribas dibinataji, bet weetejãs beedribu leetu komisiijas apmeerinas ar to, ka dibinataji tikai paraksta ir statutos ir eefneegumu ar pilneem šaweem wahrdeem, tehwu wahrdeem, uswahrdeem, usdodot ari šawus amatus waj šahrtas un dšihwes weetãs.

Wispahrkulturelas (išglihtibas) beedribas parauga Itatuti.

I. Beedribas mehrkis, darbibas weidi, rajons un teesibas.

§ 1.

..... Beedribas mehrkis ir šekmet tautas kulturelo attihstibu.

§ 2.

Lai scho mehrki fasneegtu, beedriba war, eewehrojot pastah-
wofcho lifumu prasibas :

1. atwehrt un ufsturet mahzibas, audsinafchanas un wis-
pahrkulturelas eestahdes, fa daschadu tipu un schiru ffolas,
behnu dahrsus, patwersmes, pastahwigus uu periodiskus kursus,
bibliotekas, lasitawas, musejas, tautas augstifolus, namus un
flubus, teatrus, sportam eerihfotas telpas u. t. t., starpneezibas
fantorus, fopdsihwoflus, pansionatus, wasaras kolonijas, grahma-
tu noliftawas un tirgotawas, darba namus, lehtus dsihwoflus,
ehdeenu namus, fliminizas, ambulatorijas, teesleetu birojus un
konsultazijas, palihdsibas, krahi-aisdewu un apdrofchinafchanas
kases, pahrtikas pretfchu tirgotawas u. t. t.;

2. farihftot atflahtras fapulzes, farunas un kongrefus,
teatru israhdes, konzertus, musikas, literaturas, dramas, dejas u. z.
wafarus, balles, maskarades, isbraufumus safumos, efskurfijas,
isfahdes, konkursus, basarus, loterijas u. t. t.;

3. isdot un isplatit periodiskus un neperiodiskus isdewumus,
fa laifkriftus, schurnalus, kalendarus, broschuras, grahmatas,
kartis, glesnas un zitus preses raschojumus ;

4. isfneegt pabalstus, godalgas un stipendijas un sneegt
wisadu materielu, moralifku un juridifku palihdsibu personam,
fas darbojas rafsneezibas, mahfklas, sinatnes, fabeedrifka un
kulturela laufka, fa ari daschadu mahzibas eestahfchu audsefneem,
un nodibinat schai noluhka ihpaschus fondus ;

5. farihftot flehgtas beedru un eewestu weefu fapulzes,
kuras seedotas referatu lasifchanai un apspreeschanai par rafsnee-
zibas, mahfklas, sinatnes un kultururas jautajumeem, fa ari musi-
kas, literaturas un dramas raschojumu ispidifchanai ;

6. fastahdit dseedaafchanas forus, dramas un operu trupas,
musikas orkestrus u. t. t. ;

7. isdarit anketas un pehtijumus, fas faistiti ar beedribas
mehrku fasneegfchanu ;

8. greestees un stahtees safaros ar waldibas, fabeedribas
un privatam eestahdem, beedribam un personam beedribas

darbibas jautajumos un eestahtees ar saweem preefšstahweem žitās beedribās.

9. apšpreest un istirsat wišus uš beedribas mehrku šafneegšchanu atteežošchus jautajumus beedribas šapulžēs un šehdēs;

10. mešlet lihšseklus un peewilkt seedojumus beedribas kulturelo pašahfunnu un ušnehmumu labā un

11. šekmet wišus šabeedribas un peršonigus pašahkumus, šas wiršiti uš beedribas mehrku šafneegšchanu.

Dee ši h me: Beedribas atweramos tautas namos, šklubos, edeenu namos u. t. t. ir aišleegts pašrdot reibinošchus dšehreenus.

§ 3.

Beedribas darbibas rajons ir Kreewija.

§ 4.

Beedribai ir šaws seegelis ar winas nošaufumu.

§ 5.

Beedriba war atwehrt šawas darbibas rajonā nodatas, šas pašrwaldamas no ihpašchām komitejam uš beedribas apštipri-
natu inštrukziju pamata.

§ 6.

Beedribai ir wišas juridifšas peršonas teešibas, ša peem., teešiba šlehgt lihgunus, ušnemtees peenahkumus, eeguht un atšawinat kustumus un nekustumus ihpašchumus, šuhšset un atbildet pee teešas, dibinat šapitalus u. t. t.

§ 7.

Beedribas atbildiba par winas peenahkumeem atteežas uš wišu winas mantibu, bet neatteežas uš beedru priwatu mantibu un uš šapitaleem un ihpašchumeem, šas nodoti tišai beedribas pašrfinā un išleetojami noteikšteem mehrškeem.

II. Beedribas šastahws, beedru eestahšchanās uu ištahšchanās, beedru nauda un teešibas.

§ 8.

Par beedribas beedreem war buht:

1. atšewiškās personas beš dšimuma, tautibas un tizibas iškškiribas un

2. juridiskās personas ar šaweem preekšštahweem.

De ešihme: Par beedreem newar buht personas, šam tas lišumā aišleegts.

§ 9.

Kas wehlas eestahtees beedribā, pašino par to waldei un eemaškā..... eestahščanās naudas, pehž šam winus eestaita kandidatos. Kandidatus ušnem par beedreem beedribas padome.

§ 10.

Beedri ištahjas :

1. uš pašču wehlesčanos jebkurā laiškā beš šahdeem šawekšleem ;

2. ja neeemaškā laiškā šawu peenahžigo beedru maškū un

3. uš pilnas šapulzes lehmumu, ja ta atšihšt šahda beedra ušweščanos par beedribai šaitigu.

De ešihme: Iššlehtos beedrus war ušnemt atpašat beedribā uš pilnas šapulzes lehmumu.

§ 11.

Beedri, šā atšewiškās personas, tā ari juridisko personu preekšštahwi, eemaškā iškadus beedribas šašē..... beedru naudas.

De ešihme: Ne kandidatu, ne beedru eemaškās ne šahdā gadijumā atpašat neiššneeds.

§ 12.

Dee beedru naudas eemaškās šā šwihti ar preekššneeka un šašeera paraškū iškneeds beedru šarti, šura noder šā apleeziba par peederibu pee beedribas.

§ 13.

Duše no beedru naudas šamaškajama wišadā šinā gada šahšumā, lihds pilnai gada šapulzei, bet otru puši war nomaškāt ari wehlaš, bet ne wehlaš par 1. juliju.

§ 14.

Beedreem ir teešības:

1. peedalitees personigi ar lehmeju balsi beedribas pilnās šapulžēs;
2. eefneegt šinojumus, peeprafšjumus un preekšchlikumus mutes wahrdeem un ar rakstu beedribas sehds un pilnās šapulžēs un
3. nehfat ihpaščas beedru nošihmes.

Peesihme: Beedribas organu lehmumi par beedru peeprafšjumeem, šinojumeem un preekšchlikumeem pahrsuhdsami nahkloščā pehž kompetenzes beedribas organā.

III. Beedribas leetu pahrwaldiba.

§ 15.

Beedribas leetas pahrwalda:

- A. Pilnas šapulzes,
- B. Padome,
- C. Walde,
- D. Rewiſijas un žitas komiſijas.

A. Pilnas šapulzes.

§ 16.

Pilnas šapulzes ir beedribas augstākā instanže un lehmejs organs, fuzam padoti un no fura dabon ſawas pilnwaras wiſi pahrejee beedribas organi.

§ 17.

Weena no pilnām šapulzem ſatra gada ſahfumā, fura ſkata zauri gada pahrsſtatu, apstiprina budschetu, apšpreešč rewiſijas komiſijas ſinojumu un winas uſrahditos truhfumus un pahrkahpumus, iſwehl § 15. minetos beedribas pahrwaldes organus, ſkaitas par pilnu gada šapulži, pahrejās — par ſahrtejām šapulzem.

§ 18.

Pilnas gada šapulzes ſafauzamas ne wehlaſ ſā gada pirmos 3 mehueſchos.

§ 19.

Kahrtejas pilnas šapulzes šafauz pehž wjadšibas beedribas walde:

1. uš paščas iniziatiwi.

2. uš wismaš $\frac{1}{3}$ padomes waj rewisijas komišijas waj $\frac{1}{10}$ beedru prašjumu.

§ 20.

Ja walde neispilditu § 19. mineto prašjumu mehnešča laikā, tad rewisijas komišijai jafafauz pilna šapulze, bet ja ari wina leedšas to darit, tad pilnu šapulzi šafauz padome.

§ 21.

Pilnas šapulzes noleekamas šwehtdeenās waj wafaros, un par to weetu, laiku un deenas kahrtibu pašinojams beedreem ar pawehstem waj šludinajumeem weetejos laikrakstos ne wehlaš kā 7 deenas pirms šapulzes.

§ 22.

Pilnās šapulžēs apšpreeščami wiš uš beedribas darhibu un mehrku šafneegščanu atteežošchees jautajumi.

§ 23.

Pilnu šapulšču deenas kahrtiba fastahdas no 1. waldes, 2. padomes, 3. rewisijas u. ž. beedribas komišiju un 4. beedru preeššliškumeem un šinojumeem.

Deeši h me: Beedreem šawi preeššliškumi un šinoini jaeefneeds ne wehlaš kā 3 deenas pirms šapulzes beedribas waldei.

§ 24.

Pilnas šapulzes ir pilnteešigas, neatkarigi no eeradušchos beedru škaita, ja tās šafauktas un norit statutos nošazitā kahrtibā.

§ 25.

Jautajumi par:

1. beedru išflehgščanu un atpašafuškemščanu;

2. beedribas amatu peršonu aštahdiščanu preeššlailkā;

3. beedribas amatu peršonu waj beedru nodoščanu teesam;

4. nekustama ihpaščumā eeguščānu un
5. statutu grosiščānu;
prasa $\frac{2}{3}$ pilnā šapulžē klatēsoščo beedru balsu wairatumu.

§ 26.

Pilnas šapulžes atklahj beedribas preeščneeks waj wina beedris, kuzšč wada šapulži, kamehr šapulže iswehl no šawa widus šapulžes wadoni.

Deesiħme: Bes tam pilna šapulže iswehl ikreis protokolistu, balsu skaititajus, kahrtibneekus un zitas šapulžes amata peršonas.

B. Padome.

§ 27.

Beedribas padome šastahw no wiseem waldes ložekteem un bes tam no 24 ložekteem un winu 6 kandidateem, kuzi iswehlami ikgadus pilnā gada šapulžē ar siħmitem us 1 gadu no beedru widus.

§ 28.

Padome ir beedribas riħkotajs organs. Wina nošaka waldes tuwašo darbibu un palihds peħdejai pee pilnu šapulšču leħmumu un norahdijumu isweščanas dsihwē, kà ari mekle liħdseklus beedribas meħrku šasneegščānai, raugas, lai tiktu ispiditi statuti, pilnu šapulšču leħmumi un to apstiprinatās instrukzijas par waldes un komišju darbibu un beedribas reħšinu weščānu, škata zauri beedribas budščetus, gada pahrštatus, graħmatas un dokumentus, luħkojas us to, kà beedribas manta buħtu neaišškarta, kà ari isšpreešč suħdšibas par beedribas waldi un ziteem organeemi.

§ 29.

Padomes seħdes šafauz peħz wajadšibas walde, bet ne mašak kà 1 reis mehneši un padomes paščas nošajitā kahrtibā.

§ 30.

Padomes seħdes atklahj preeščneeks waj wina beedris un wada seħdi, kamehr padome iswehl no šawa widus preeščseħdetaju un protokolistu.

§ 31.

Padomes sehdes skaitas par pilnteesīgām, ja ir kļaut ne masā par $\frac{1}{2}$ no viņa sastāva, to starpā preefšneeks vaj weens no viņa beedreem.

C. Walde.

§ 32.

Walde sastāw no 7 personam: preefšneeka, diweem viņa beedreem, sekretara, viņa beedra, kaseera un viņa beedra, kuras iswehl ikgadus pilnā gada šapulžē ar šhmitem no beedru widus.

§ 33.

Ja kads no waldes lozēkēem istahjas preefšklaiķā, viņa weetā iswehl zitu personu.

§ 34.

Walde ir beedribas ispildu organs un viņas preefšstahwe wišos gadījumos un ir atbildīga pret padomi un pilnām šapulžem.

§ 35.

Waldes sehdes šasauz preefšneeks peļz wajadsibas, waldes paščas nošazitā kahrtibā.

Deesihme: Waldes sehdes debates wada preefšneeks waj viņa beedris.

§ 36.

Waldes sehdes skaitas par notifikšām, ja ir kļaut wairā ķā puše no waldes sastāwa, tā starpā preefšneeks waj weens no viņa beedreem.

§ 37.

Beedribas waldes miteklis ir .....

D. Rewišjas un zitas komišjas.

§ 38.

Rewišjas komišjā iswehl ikgadus pilnā gada šapulže 5 lozēklus un 3 kandidatus ar šhmitem no beedru widus, kas nepeeder pee zitu beedribas organu sastāwa.

§ 39.

Rewisijas komisijai peenahkas rewidet beedribas gada pahrskatus, eenahkumu un isdewumu grahmatas un wispahre kontrolet beedribas waldes un zitu organu un eestahschu darbibu.

§ 40.

Rewisijas komisija eefneeds pilnai gada sapulzei sawu atsaufsmi par beedribas darbibu un gada pahrskatu par notezejuscho gadu, eepasihstinajusi ar to eepreefsch beedribas pahrwaldes organus.

§ 41.

Atsewischku beedribas darbibas nosaru un eestahschu pahrsinaschanai, fa ari fewischku usdewumu ispidischanai beedriba nodibina ihpaschas komisijas, fa ari peenem atsewischkas personas, kas darbojas pehz pilnas sapulzes noteikumeem.

E. Wispahrigi noteikumi.

§ 42.

Eenahkumu un isdewumu grahmatas wed kaseers waj wina beedris un par kases fastahwu sneeds katru mehnesi pahrskatu padomei.

§ 43.

Pilnai gada sapulzei walde zet preefscha, eepreefsch ar to eepasihstinajusi padomi un rewisijas komisiju, pamatigu pahrskatu par beedribas fastahwu un darbibu, par winas mantibas un eestahschu stahwokli, eenehmumeem un isdewumeem notezejuscha gada.

§ 44.

Dar wisam beedribas sapulzem un sehdem wedami protokoli, kuri nolafami, peenemami ar balsoschanu un parakstami no flahtesoscham beedribas amatu personam.

§ 45.

Beedribas sehdes un pilnas sapulzes war buht flahst, us atteeziga beedribas organa ihpascha lehmuma pamata waj ar pawehstem, ari pee beedribas fastahwa nepeederigas personas fa weefi.

Deesihme 1.: Tahdas šapulzes ir padotas pastahwošcheem atteezigeem likuma noteikumeem.

Deesihme 2.: Weeseem naw bals teesibas, bet tomehr wini war isteikt šawas domas ar preešchsehdetaja atšauju.

§ 46.

Wiš jautajumi, šas naw statutos šewiški mineti, ispreeschami ša pilnās šapulžēs, tā beedribas organu šehdēs ar weenkahršchu balsu wairakumu.

Deesihme: Ja balsis dalas lihšigi, tad preešchlikums ir balsojams otrreis, bet ja ari tad atšahrtojas tas pats, tad škaitas par atraiditu, tomehr preešchlikuma eesneedsejs war to zelt preešchā wehl nahkamā šehdē.

§ 47.

Balšošhana wišās beedribas šapulžēs un šehdēs noteef atšlahti, bet ja $\frac{1}{4}$ šlahtesošcho to praša, tad aiššlahti.

§ 48.

Wiš beedribas organi iswehlami pehz proporzionelās šistemas, t. i. eewehlami ne šikai wairakuma kandidati, bet ari masaku grupu kandidati, šamehrā ar nodoto balsu škaitu.

§ 49.

Wišos šhinis statutos neparedsetos gadījumos un šawas darbības šihumos beedriba rihšojas pehz pastahwošcheem likumeem un pilnas šapulzes lehmumeem.

IV. Statutu grošišhana un beedribas lišwidazija.

§ 50.

Statutu grošišhana noteef uš pilnas šapulzes lehmumu un eewehrojot pastahwošchos likuma noteikumus.

§ 51.

Beedriba war nolemt šawu darbibu isbeigt, bet tahds lehmums praša $\frac{1}{6}$ pilnā šapulžē šlahtesošcho beedru balsu wairakumu.

§ 52.

Ja kaut kaħdu eemeſlu deħi beedriba beigtu ſawu darbibu, tad pilna ſapulze nolemj, kaſ lai noteef ar beedribas ſapitaleem, mantibu un eeſtaħdem.

Beedribas dibinataji:

Тее раѿѿи ſtatuti freewu tulfojumâ.

I. Цѣль, способы и район дѣятельности и права общества.

§ 1.

Цѣлью ..... общества ..... является содѣйствіе культурному развитію народа.

§ 2.

Для достиженія этой цѣли обществу предоставляется, при соблюденіи существующих законных требованій:

1) открывать и содержать учебныя, воспитательныя и общекультурныя учрежденія, как-то: школы различных типов и разрядов, дѣтскіе сады, пріюты, постоянные и временные курсы, библиотеки, читальни, музеи, народные университеты, дома и клубы, театры, помѣщенія и приспособленія для спорта и игр, посредническія конторы, общежитія, пансіонаты, лѣтнія колоніи, книжные склады и торговли, дома трудолюбія, дешевыя квартиры, чайныя, столовыя, больницы, амбулаторіи, юридическія бюро и консультаціи, вспомогательныя, ссудосберегательныя и страховыя кассы, потребительныя лавки и т. д.;

2. устраивать публичныя собранія, собесѣдованія и съѣзды, спектакли, концерты, музыкальные, литературные, драматическіе, танцевальныя и др. вечера, балы, маскарады, выѣзды в зелень, экскурсіи, выставки, конкурсы, базары, лоттерей и т. п.;

3. издавать и распространять периодическія и непериодическія изданія, как-то: газеты, журналы, календары, брошюры, книги, карты, картины и другія произведенія печати;

4. выдавать пособія, награды и стипендіи и оказывать всякаго рода матеріальную, нравственную и юридическую поддержку лицам, посвящающим себя литературно-художественной, научной и общественно-культурной дѣятельности, а также учащимся в разных учебных заведеніях, и образовывать для этой цѣли особые фонды;

5. устраивать для членов и вводимых ими гостей закрытыя собранія, посвященныя чтенію и обсужденію рефератов по вопросам литературы, искусства, науки и культуры, а также исполненію музыкальных, литературных и драматических произведеній;

6. составлять пѣвческіе хоры, драматическія и оперныя труппы, оркестры музыки и т. п.;

7. производить анкеты и изслѣдованія, связанныя с разрѣшеніем основных задач общества;

8. ходатайствовать и входить в сношенія с правительственными, общественными и частными учрежденіями, обществами и лицами по дѣлам, относящимся к дѣятельности общества, и участвовать в других обществах через своих представителей;

9. разрабатывать и обсуждать всѣ вопросы, касающіеся цѣлей общества, на собраніях и засѣданіях общества;

10. изыскивать средства и привлекать пожертвованія в пользу культурных начинаній и предпріятій общества, и

11. содѣйствовать всѣм проявленіям общественнаго и личнаго почина, направленным к достиженію цѣлей общества.

Примѣчаніе: В открываемых обществом народных домах, клубах, столовых и т. д. воспрещается продажа спиртных напитков.

§ 3.

Район дѣятельности общества — Россійская Имперія.

§ 4.

Общество имѣет свою печать и знамя с изображеніем своего наименованія.

§ 5.

Общество может открывать в районѣ своей дѣятельности отдѣленія, управляемые особыми комитетами на основаніи утвержденной обществом инструкціи.

§ 6.

Общество имѣет всѣ права юридического лица, как напр. право заключать договоры, вступать в обязательства, приобретать и отчуждать движимое и недвижимое имущество, искать и отвѣчать на судѣ, образовывать капиталы и т. д.

§ 7.

Отвѣтственность общества по его обязательствам распространяется на все его имущество, но не на частное имущество его членов и не на капиталы и имущества, переданныя лишь в вѣдѣніе общества для употребленія на опредѣленные цѣли.

II. Состав общества, вступленіе и выбытіе членов, членскіе взносы и права членов.

§ 8.

Членами общества могут быть:

1. отдѣльныя лица без различія пола, національности и вѣроисповѣданія и
2. юридическія лица через своих представителей.

Примѣчаніе: Членами не могут быть лица, коим это воспрещено законом.

§ 9.

Желающіе вступить в общество заявляют об этом правленію и уплачивают ..... руб. вступнаго взноса, послѣ чего они зачисляются в кандидаты. Вопрос о принятіи кандидатов в члены общества рѣшается совѣтом общества.

§ 10.

Выбывают члены:

1. по собственному желанію безпрепятственно во всякое время,
2. в случаѣ неуплаты своевременно слѣдующих с них взносов и

3. по постановленію общего собранія, признавшаго поведеніе кого-либо из членов вредным для общества.

Примѣчаніе: Исключенные члены могут быть приняты обратно в общество по постановленію общего собранія.

§ 11.

Члены, как отдѣльные лица, так и представители юридических лиц, уплачивают ежегодно в кассу общества по ..... руб. членскаго взноса.

Примѣчаніе: Ни кандидатскіе ни членскіе взносы ни в коем случаѣ не возвращаются.

§ 12.

При уплатѣ членскаго взноса в качествѣ квитанціи, за подписью предсѣдателя и кассира, выдается членскій билет, служащій удостовѣреніем о принадлежности к обществу.

§ 13.

Половина членскаго взноса уплачивается непремѣнно в началѣ года, до общего годичнаго собранія, другая же половина может быть уплачена и позже, но не позднѣе 1 іюля.

§ 14.

Члены имѣют право:

1. участвовать лично, с правом рѣшающаго голоса, на общих собраніях общества,
2. дѣлать заявленія, запросы и предложенія устно или письменно на засѣданіях и общих собраніях общества и
3. носить особые членскіе значки.

Примѣчаніе: Постановленія органов управленія общества относительно запросов, заявленій и предложеній членов могут быть обжалованы в слѣдующій по компетенціи высшій орган общества.

III. Управленіе дѣлами общества.

§ 15.

Дѣлами общества управляют:

- A. Общія собранія.

- Б. Совѣт.
- В. Правленіе.
- Г. Ревизіонная и другія комиссіи.

А. Общія собранія.

§ 16.

Общія собранія являются высшей инстанціей и рѣшающим органом общества, которому подчинены и от которого получают свои полномочія всѣ прочіе органы общества.

§ 17.

Годичным общим собраніем считается одно из общих собраній, созываемое в началѣ каждаго года для разсмотрѣнія годового отчета, утвержденія бюджета общества, обсужденія доклада ревизіонной комиссіи и указанных ею недостатков и проступков, избранія указанных в п. 15 органов управленія обществом. Остальныя общія собранія считаются очередными.

§ 18.

Годичныя общія собранія созываются не позже первых 3 мѣсяцев отчетнаго года.

§ 19.

Очередныя общія собранія созываются по надобности правленіем общества:

1. по собственному почину,
2. по требованію не менѣ $\frac{1}{3}$ совѣта, как и по требованію ревизіонной комиссіи или $\frac{1}{10}$ части членов общества.

§ 20.

Если правленіе не исполнит упомянутого в п. 19. требованія в мѣсячный срок, то ревизіонная комиссія обязана созвать общее собраніе, а если и она от этого уклонится, то общее собраніе созывается совѣтом.

§ 21.

Общія собранія назначаются в воскресенные дни или вечерніе часы и о мѣстѣ, времени и порядкѣ дня их извѣщаются члены

повѣствами или публикаціей в мѣстных газетах не позже 7 дней до собранія.

§ 22.

Обсужденію и рѣшенію общих собраній подлежат всѣ вопросы, касающіеся дѣятельности и достиженія цѣлей общества.

§ 23.

В порядок дня общих собраній входят заявленія и предложенія :
1) правленія, 2) совѣта, 3) ревизіонной и др. комиссій общества и
4) членов общества.

Примѣчаніе: Члены общества обязаны предлагаемыя ими на обсужденіе общаго собранія заявленія и предложенія сообщить предварительно, не позже 3 дней до собранія, правленію общества.

§ 24.

Общія собранія считаются полноправными независимо от числа явившихся членов, если онѣ созваны согласно сему уставу и на них соблюдаются требованія послѣдняго.

§ 25.

Вопросы об:

- 1) исключеніи членов и принятіи их обратно,
  - 2) досрочном устраниеніи должностных лиц общества,
  - 3) преданіи суду должностных лиц и членов общества,
  - 4) приобрѣтеніи или отчужденіи недвижимаго имущества и
  - 5) измѣненіи устава
- требуют большинства $\frac{2}{3}$ голосов присутствующих на общем собраніи членов общества.

§ 26.

Общія собранія открываются предсѣдателем общества или его товарищем, который предсѣдательствует до избранія собраніем из своей среды предсѣдателя собранія.

Примѣчаніе: Кромѣ того общее собраніе избирает каждый раз протоколиста, счетчиков голосов, распорядителей и других должностных лиц собранія.

Б. Совѣт.

§ 27.

Совѣт общества состоит из всѣх членов правленія и кромѣ того из ..... членов и ..... к ним кандидатов, избираемых ежегодно записками на один год на годичном общем собраніи из среды членов общества.

§ 28.

Совѣт является распорядительным органом общества. Он опредѣляет ближайшую дѣятельность правленія и содѣйствует послѣднему при проведеніи в жизнь постановлений и предначертаній общих собраній, а также изыскивать мѣры к достиженію цѣлей общества, наблюдает за соблюденіем устава, постановлений общих собраній и утвержденных послѣдними инструкцій о дѣятельности правленія и комиссій и об отчетности общества, просматривает бюджеты, годовые отчеты, книги и документы общества, слѣдит за цѣлостью имущества, а также разсматривает жалобы на правленіе и другіе органы общества.

§ 29.

Засѣданія совѣта созываются правленіем по мѣрѣ надобности, но не менѣе одного раза в мѣсяц и в порядкѣ, совѣтом самим установленном.

§ 30.

Засѣданія совѣта открывает предсѣдатель или его товарищ, который предсѣдательствует до избранія совѣтом из своей среды предсѣдателя и протоколиста.

§ 31.

Засѣданія совѣта считаются полноправными, если на них присутствует не менѣе $\frac{1}{2}$ всего состава, в том числѣ предсѣдатель или один из его товарищей.

В. Правленіе.

§ 32.

Правленіе состоит из 7 лиц: предсѣдателя, двух его товарищей, секретаря, его товарища, кассира и его товарища, избираемых ежегодно записками на общем годичном собраніи из среды членов общества.

§ 33.

Если кто-либо из членов правления выбывает до срока избрания, то на его мѣсто избирается другое лицо.

§ 34.

Правленіе является исполнительным органом общества и представителем его во всѣх его сношеніях и отвѣтственно перед совѣтом и общими собраніями.

§ 35.

Засѣданія правленія созываются предсѣдателем по мѣрѣ надобности и в порядкѣ, правленіем самим установленном.

Примѣчаніе: На засѣданіях правленія руководит преніями предсѣдатель или его товарищ.

§ 36.

Засѣданія правленія считаются состоявшимися, если присутствует больше половины состава правленія, в том числѣ предсѣдатель или один из его товарищей.

§ 37.

Мѣстонахожденіе правленія в _____

Г. Ревизіонная и другія комиссіи.

§ 38.

Ревизіонная комиссія избирается ежегодно годичным общим собраніем в составѣ ..... лиц и ..... к ним кандидатов записками на один год из среды членов, не входящих в состав других органов общества.

§ 39.

Обязанностью ревизіонной комиссіи является ревизія отчетов, приходо-расходных книг и кассы общества и вообще контроль над дѣятельностью правленія и других органов и учрежденій общества.

§ 40.

Ревизіонная комиссія представляет годичному общему собранію свой отзыв о дѣятельности общества и годовом отчетѣ за истекшій год, ознакомив с ним предварительно органы управленія общества.

§ 41.

Для завѣдыванія отдѣльными отраслями дѣятельности и учрежденіями общества, а также для исполненія спеціальных порученій общество образует особыя комиссіи, а также назначает отдѣльных лиц, дѣйствующих согласно постановленіям общаго собранія.

Д. Общія правила.

§ 42.

Приходо-расходныя книги ведутся кассиром или его товарищем, и о состояніи кассы дается ежемѣсячно отчет совѣту общества.

§ 43.

Правленіе представляет годичному общему собранію, ознакомив предварительно с ним совѣт и ревизіонную комиссію, подробный отчет о составѣ и дѣятельности общества, о состояніи его имущества и учреждений, приходах и расходах общества за истекшій год.

§ 44.

О всѣх собраніях и засѣданіях общества ведутся протоколы, которые прочитываются, принимаются баллотировкой и подписываются всѣми присутствующими должностными лицами общества.

§ 45.

На общих засѣданіях и собраніях общества могут присутствовать, на основаніи особаго постановленія соотвѣтствующаго органа общества и по особым приглашеніям, также и лица, не принадлежащія к составу общества, в качествѣ гостей.

Примѣчаніе 1.: Таковыя собранія подчиняются существующим относительно их законным постановленіям.

Примѣчаніе 2.: Гости правом голоса не пользуются, однако могут высказывать свои сужденія с разрѣшенія председательствующаго.

§ 46.

Всѣ вопросы, о которых не упомянуто особо в уставѣ, рѣшаются как на общих собраніях, так и на засѣданіях органов управленія простым большинством голосов.

Примѣчаніе: Если голоса дѣлятся поровну, то предложеніе подлежит вторичной баллотировкѣ, а если и тогда повторяется тоже самое, оно считается отклоненным, однако может быть автором онаго повторено на слѣдующем засѣданіи.

§ 47.

Голосованіе на всѣх собраніях и засѣданіях общества производится открыто, но если $\frac{1}{4}$ присутствующих этого требуют, то закрыто.

§ 48.

Всѣ органы управления избираются по пропорціональной системѣ, т. е. избираются не только кандидаты большинства, но и кандидаты меньших групп соразмѣрно количеству поданных голосов.

§ 49.

Во всѣх непредвидѣнных этим уставом случаях и подробностях своей дѣятельности общество руководствуется дѣйствующими законами и постановленіями общих собраній.

IV. Измѣненіе устава и ликвидація общества.

§ 50.

Измѣненіе устава совершается по постановленію общаго собранія и при соблюденіи дѣйствующих законных постановленій.

§ 51.

Общество может постановить о прекращеніи своей дѣятельности, но такое постановленіе требует большинства $\frac{4}{5}$ голосов присутствующих на общем собраніи членов общества.

§ 52.

Если по каким-либо причинам общество прекратит свою дѣятельность, то общее собраніе постановляет о том назначеніи, какое должны получить капиталы, имущество и учрежденія общества.

Список и подписи учредителей общества:

.....
.....
.....

Arodu (profesionalas) beedribas.

Profesionalas beedribas paredsetas 4. marta 1906. g. pag. noteikumu ihpaščâ nodatâ, kura tagad eewesta Eif. krahjuma 11. sehi. 2. datâ, 1906. g. turpin., Ruhpneezibas uftawâ, kâ peelikums pee 11. panta (5. peefihme). Par profesionalâm beedribam noteikumi ufffata tikai tahdas beedribas, kuras apweeno tirdsneezibas waj ruhpnenezibas usnehnumos nodarbinatas personas waj ari ņho usnehnumu ihpaņneefus. Tamdeht ari Wald. Senats paņklaidrojis (Eefņņleetu ministra 23. jul. 1906. g. zirkulars Nr. 25.), ka naw uņņkatamas par profesionalâm beedribam, bet ir dibinamas parastâ ņahrtibâ wiņas tahdas beedribas, kuras gan apweeno ņinamas weenas profesijas jeb aroda peederigos, bet tahdas profesijas, kas neņtrahdâ ne tirdsneezibas ne ruhpnenezibas eestahdês. Tâ peem. akteeru, rakņneefu, ņhurnalistu, ahrņtu, adwoņatu u. t. l. beedribas naw wis padotas noteikumeem par profesionalâm, bet gan par wispahrejâm beedribam.

Noteikumi par arodu jeb profesionalâm beedribam ir ņahadi:

1. Profesionalu jeb arodu beedribu mehrkis ir iņpehtit un ņaņkanot ņainneezifkâs intereses, uņlabot ņawu beedru darba apņahkņus waj ari pazelt wineem peederigo usnehnumu raņņigumu.

2. Starp zitu prof. beedr. war ņprauņt par ņawu mehrki:

- a) meņlet lihdsņkņus pahrpdatumu nowehņņhanai ņtarp darba dewejeem un nehmejeem, iņlihguma waj ņņņihreju teefas ņetâ;
- b) iņņinat darba algas leelumu un zitus darba apņahkņus daņņadâs ruhpnenezibas un tirdsneezibas noņarês;
- c) ņneegt pabalņus ņaweem beedreem;
- d) dibinat behru, puhra, ņawņtarpigas palihdsibas u. t. l. kaņes;
- e) dibinat bibliotekas, profesionelas ņkolas, kurfus un rihtot preeņņņlaņjumus;
- f) gahdat ņaweem beedreem eefpehju iņdewigi eeguht pahrtikas weelas, raņņoņhanas lihdsņkņus un rihtus;
- g) pabalņtit pee darba waj darba ņpehtu uņmeņņņhanas, un
- h) ņneegt juridifku palihdsibu (teefleetâs) ņaweem beedreem.

Peesih mes. 1.: Wald. Senats ir paskaidrojis, ka, tā kā pēc 2. dec. 1905. g. Wisaugstākā ukāsa streiki atsihti par atlauteem, prof. beedr. ir teesiba issneegt pabalstus tā ari dibinat fewischkus fondus sawu beedru pabalstam streiku gadījumos. (Eefschl. ministra 30. now. 1907. g. zirkulars Nr. 41.)

2. Wald. Senats paskaidrojis, ka profesionalām beedr. neesot brihw isrihtot atklastas šapulzes, publiksus preekšlasijumus, konzertus, israhdes un wakarus, tā kā šchahdas teesibas neesot minetas noteikumos par prof. beedribam. (Eefschl. min. zirkulars Nr. 41., isdots 30. now. 1907. g.)

3. Eefschleetu ministrija 20. okt. 1909. g. ar zirkularu Nr. 44. ir paskaidrojusi: 1) ka prof. beedribam war buht tikai likumā norahditee mehrki, bet nekad tās nedrihtst spraust few plaschakus usdewumus un it fewischki naw peelaischamas tahdas organizijas, kuras grib darit eespaidu us tirdsn. waj ruhpn. usnehmuma paschu gaitu waj kuras grib eewest sinamā eestahde waj wisā nosarē ar waras lihdsfleem tahdus noteikumus, kahdus war tikai likumdoschanas zelā; 2) ka prof. beedr. waldēs newar eewehlet peršonas, kuras par algu kalpo beedribā, bet nestrahda sinama aroda usnehmumus un naw beedri; tahdas peršonas ari nebauda beedribas šapulzēs ne lemjoschas ne padoma bals teesibas; 3) prof. beedr. nodatu darbibaibu jabuht sikhki aprahditai jau paschos statutos; 4) statutos sikhki janorahda ari, kahdas teesibas beedreem buhs us pabalstu besdarba gadījumos, jo naw peelaischams, ka beedribas pabalsta tahdus, kas galigi sawu arodu atstahjuschi, waj kas nem pabalstus tikai tamdehl, ka negrib strahdat; 5) prof. beedr. pilnu šapultschu lehmumi nedrihtst runat prelim likumeem un statuteem un war buht obligatoriski tikai beedr. beedreem, kamdehl jebkursch beedribas waldes waj beedru mehginajums, sawus lehmumus darit obligatoriskus ari zitām personam, dod pilnigu eemeslu beedribu slehgt, tāpat par likumigeem newar us-

statit ari prof. beedr. lehmumus, furi sihmejas us zitām beedribam; 6) prof. beedr. statutu grosijumi eefneedsami un registrejami tikai tahdā pat zelā, kà paschi statuti; 7) tehjnizas, ehdeenu namus u. t. l. eestahdes prof. beedr. war atwehrt tikai pehz wispahrejeem lifumeem, ar peenahzigu eepreestscheju atklauju; 8) prof. beedr. statutos jaustrahda ari walschu papildinaschanas fahrtiba, kà wispahr prof. beedr. ir jaewehero ari wisi lifumu prafijumi, furi isdoti par wispahrigām beedribam, jo lifums wispahr prof. beedr. stahda stingrafas prafibas.

4. Wald. Senats 1. apr. 1910. g. ar ukasu Nr. 4751. atstahja bes eewehribas Rigas drukatawu strahdneeku prof. beedribas suhdribu par beedribas Terbatas nodalas flehgschanu, jo ismekleschana peerahdijusi, ka nodalas beedru kahda grupa, dsihdamees pehz statuteem un lifumam pretejeem mehrkeem, ir nowehrsusees no beedribas darbibas obligatoriskeem noteikumeem. Pee tam Senats atfina, ka atsewischku beedru un jo wairaf beedru wesalas grupas darbiba naw schirama no paschas beedribas darbibas wirseena. — 19. now. 1909. g. ar ukasu Nr. 11796 Wald. Senats atfina, ka „Tekstilstrahdneeku saweeniba“ spehlejusi aktiwu lomiu streika sagatawoschanā un strahdneeku musinaschanā un ar to nowehrsusees no winas statutos paredseteem darbibas noteikumeem un ka tamdehl gub. beedribu leetu komissjai bija teeiba wiku flehgt.

3. Prof. beedr. dibinamas eestahdes (2. p.) padotas wiseem par tam pastahwoscheem noteikumeem.

4. Prof. beedr. war eefneegt atteezigām eestahdem luhgumus, kas atteezas us beedribas mehrkeem un darbibu, kà ari pasinot us scho eestahschu peeprafijumeem sawas domas par scheem jautajumeem.

5. Prof. beedr. war atwehrt nodalas atsewischkos apgabalos waj ari sawu beedru atsewischkām grupam, bet tikai ar to noteikumuu, ka schim nodalam nedrihft buht sawa ihpascha walde.

6. Diwu waj wairaku prof. beedr. apweenoschanàs fa-weenibâ ir aisseegta. Uisseegtas ir ari prof. beedr., furas teef waditas no eestahdem waj personam, kas atrodas ahrpus robescham.

7. Prof. beedribâs war eestahtees tifai tahdas abeju dsimumu personas, furas strahdâ tirdsneezibas un ruhpnenezibas usnehtumos, fâ priwatos tâ frona, lihdsigus, weenadus, waj sawstarpigâ sakarâ stahwoschus darbus waj amatus, fâ ari weenadu, lihdsigu, waj sakarâ stahwoschu ruhpnenezibas waj tirdsneezibas usnehtumuni ihpaschneeki.

Deesihmes: 1. Weenâ un tai paschâ prof. beedribâ war peedalitees drufatawu un grahmatfeetuwu strahdneeki (Wald. senata ukas, ff. Wald. Wehstn. 6. apr. 1907. g. Nr. 78.).

2. Mührneeku, namdaru, galdneeku, musiķu, farmazeitu u, t. l. beedribas war dibinat fâ prof. b. tifai tad, ja scho beedribu beedri strahdâ tirdsn. un ruhpn. usnehtumos, waj wini ir tahdu usnehtumumu ihpaschneeki, un ja winu noluhks ir sasneegt scha noteikumtu 2. p. minetos mehrkus, turpretim wisos zitos gadijumos schahdas beedribas dibinamas fâ wispahrigas beedribas un wisp. beedribu noteikumtu norahditâ fahrtibâ.

3. Eekschl. min. 20. okt. 1909. g. ar zirfularu Nr. 44. wehl passaidrojusi, fa 1) prof. b. nekahdâ sinâ naw peelaischamas fâ beedri weizinataji waj lihdsistrahdneeki waj goda beedri sweschas personas, furas nestrahdâ atteeziga aroda tirdsn. waj ruhpn. usnehtumumos waj naw schahdu usnehtumumu ihpaschneeki; 2. weenâ prof. b. newar peedalitees daschadu arodu strahdneeki waj usnehtmeji; 3. newar weenâ prof. b. peedalitees ir tahdas personas, furas strahdâ tirds. un ruhpn. usnehtumumos, ir tahdas, furas strahdâ sawâs mahjâs, kaut ari weena aroda darbu.

8. Uepilngadigi war eestahtees prof. b., ja tifai winu statutos (ff. 11. p.) naw usnemts nofazijums, kuresch to nepeelaisch.

9. Teem, kas wehlas nodibinat prof. b., wajaga ne wehla, fâ 2 nedefas pirms winas darbibas ussahschanas,

eesneegt weetejam wezafam fabriku inspektoram waj apgabala kalnu inscheneeram par to rakstītu pasīnojumu, pee lam dibinātajū pilnteesīgumam un to parakstu ihstenibai us pasīnojuma wajaga buht apleezinātai no notara. Bes tam pasīnojumam japeeweeno statutu projektis 2 eksemplaros, parakstīs no dibinātajēem, un beedribas isfludinaschanai wajadsiga nauda.

10. Beedribas un winas nodalu darbības, tā ari pahrwaldišchanas sīhkafa kahrtiba, zif taht tas wijs naw noteikstis sčinis noteikumos, aprahdama beedribas statutos.

11. Beedribas statutos jausrahda: a) beedribas nosaukums, mehrkis, darbības rajons un lihdsēkti, tā ari mitekstis; b) dibinātajū amati waj kahrtas, wahrdi, tehwu wahrdi, uswahrdi un dsihwes weetas; c) beedru eestahšchanās un isstahšchanās kahrtiba; d) beedru teesības un peenahkumi; e) beedru maksu leelums, eemafas termini un kahrtiba; f) waldes fastahws un dsihwes weeta, beedribas mantibas pahrwaldišchanas, waldes un zitu amatu wihrū eezelšchanas kahrtiba un winu pilnwaras; g) waldes un zitu amatu personu pilnwaru ilgums, tā ari winu atzelschana preekschlaiķā; h) norehšinu un pahrskatu kahrtiba; i) beedribas un nodalu pilnu šapultschu šafaukschanas kahrtiba un laiks; j) pilnu šapultschu usdewumi; k) pilnu šapultschu lehnnumu pilnteesīguma prasības; l) statutu grostšchanas, beedribas flehgšchanas un winas darbības isbeigšchanas kahrtiba; m) daschadu blafus eestahschu (palihdsības, beheu u. z. kasu, biblioteku, skolū u. t. t.) dibinaschanas kahrtiba, ja tahdas ir nodomas; n) nodalu atwehrschanas kahrtiba.

12. Pasīnojumus par prof. b. dibinaschanu wezafais fabriku inspektors waj apgabala kalnu inscheneers nodod gubernatoram waj pilf. preekschneekam, kursch atkal eesneeds tos beedribu leetu komisiķā zaurskatit noteiktā kahrtibā.

13. — 16. pp. runā par scho beedr. leetu komisiķu eekschejo darbību.

17. Ikweena prof. b. iswehl sawā pilnā šapulzē, no sawu pilngadigo lozeklu widus waldi, kura pahrwalda beedribu us winas statutu un pilnu šapultschu lehnnumu pamata.

18. Prof. b. waldei tuhlin pehz winas eezelfchanas par to japafino 9. p. minetàm personam, peeleeftot flaht waldes lozefku un wifu zitu beedribas amatu personu farakftu, atfihmejoj itweena wina peenahkumus un amatu.

19. Tapat jafino bef fawefchanàs: a) par fatru pahrmainu waldes un zitu amatu personu fahstahwâ; b) par fatru statutu groffifchanu; c) par nodaku atwehriifchanu waj flehgifchanu, un d) par beedribas flehgifchanu.

20. Wajadfibas gadijumâ 12. p. minetàm personam un eestahdem jaiifneeds finas waldebibas un pafchwaldibas eestahdem, fâ ari amata un priwatàm personam uf wiku luhgumeem un peeprafijumeem par wifseem 9., 18. un 19. pp. minetâ fahrtibâ eefneegteem pafinojumeem.

21. Par 9., 18. un 19. pp. mineteem finojumeem, ja tos eefneeds prof. beedr., pee furàm peeder ari firona ufnehmumu falpotaji, fabrifu infpektori waj wiku weetneeki pafino fcho ufnehmumu preeffifhneefseem.

22. Gadijumos, fahdi paredseti Nofeegumu nowehrifchanas uftawa 118¹. p. 1. peelifuma 39. p., Eefifchleetu ministris fahjas fatarâ ar Tirdsneezibas un Ruhpneezibas ministri.

23. Tirdfn. un Ruhpn ministrim ir teefiba ifdot fihfus noteikumus par darbibas pahrifkatu eefneegifchanu no prof. beedr. pufes.

24. Uf prof. beedribam atteezas wehl ari Nofeeg. nowehrifch. uftawa 118¹. p. 1. peelifuma 6.a, 20., 23., 24. 29. un 33.—40. panti.

Noteikumi par prof. beedribu gada pahrifkatu eefneegifchanu ir apftiprinati 28. janw. 1908. g. un iffuhtiti gubernatoreem 29. martâ 1908. g. pee Eefifchl. ministra zirkulara Nr. 13. Teem fchahds faturs: 1. Prof. beedr. ifgabus, 2 mehn. laikâ fopfch gada beigfchanàs, jaeefneeds pehz noteiftas formas pahrifkati par fawu darbibu weetejeem (taif weetâ, fur walde atrodas) gubernatoreem un wezafseem fabrifu infpektoreem waj apgabala falnu infcheneereem. — 2. Pee pahrifkata par

1. darbības gadu jāpēceļ beedribas statuti, bet pē vēhlateem pahrskateem tīkai tad, ja statuti ir tāi gadā grositi. — 3. Ja nāv eefneegtas wīsas wajadīgās fīnas waj ari pahrskatos at-
raftas kluhdas, prof. beedr. uš gubernatoru, fabr. inspektoru
waj kalnu inscheneeru pēeprašjumu šchee truhkumi jāislabo 2
nedēfu laikā. — 4. Wezakee fabr. inspektori waj kalnu insche-
neeri pehz pahrskatu islabošchanas tos nosuhta Ruhpneezibas
nodafai. — 5. Tāi pahrskata eksemplārā, kuru eefneeds guber-
natoram, jāusdod ari waldes fastahwš.

Pehz apstiprinatās formas prof. beedr. **gada pahrskatā**
jaustrahda: par kahdu gadu pahrskats fastahdits, kursch dar-
bibas gads tas beedribai ir, kur atrodas beedribas walde, zif
beedribai nodafas un kur tās atrodas, zif beedru bijis gada
šahkumā, zif eestahjuschees, zif isstahjuschees, zif palifuschi gada
beigās, kā šchee beedri šadalas pehz wīnu nodarbošchanās un
zif katras nosares beedru starpā seeweeschu, zif wihreeschu,
beedr. eenahkumi un isdewumi, beedribas manta (aktiws) un
parahdi (pasiws).

Profesionalas beedribas statutu paraugs.

Strahdneeku faweenibas

(profesionalas jeb aroda beedribas) statuti.

I. Beedribas mehrlis un darbības weidi.

§ 1.

..... beedriba, kuras darbība isplatas
uš ..... pilsehtu un ..... gubernu, stahda par šawu
mehrlī ..... strahdneeku apweenošchanu, ekonomisko intere-
šču noskaidroščanu, darba apstahklu ušlabošchanu un šawu
beedru garigas attihstibas weizinaschanu.

§ 2.

Sawu mehrlī isweschanai beedriba:

a) meklē zetis, kā nowehrst (ar weenoschanos waj šchihreju
teesu) pahrpratumus, kas rodas starp darba dewejeem un
nehmejeem;

b) eewahke sinas par darba algas apmehru un ziteem darba apstahkeem sawa aroda robeschās;

c) issneeds pabalstus saweem beedreem darba truhkuma laikā, aizjeloschanas un zitos likumigos gadījumos;

Peesi h me: Pabalstu issneegschanas lahtibu noteiz ihpascha instrukcija, kas apstiprinama no pilnas sapulzes.

d) nodibina biroju juridiskas palihdsibas sneegschanai beedreem un palihdsibai pee darba mekleschanas;

e) farihko preekschlasijumus, kursus, ekskursijas, ka ari atwer bibliotekas, lasitawas uu zitas tamlihdsigas eestahdes, kas weizina beedru garigu attihstibu;

f) kafauz beedribas pilnas sapulzes;

g) eeguhst kustamu un nekustamu ihpaschumu, ihre dsihwoflus, noslehdj daschadus lihgumus;

h) aistahw beedru intereses ar saweem pilnwarneekem pee teesam;

i) stahjas sakara ar daschadam personam un eestahdem sawu beedru darischanas.

II. Beedribas fastahws, beedru teesibas un peenahkumi.

§ 3.

Dar beedribas beedreem war buht personas, kas no darbojas ..... aroda un maksā noteiktu beedru naudu.

§ 4.

Beedru maksā pee eestahschanas weenreisigi ..... rbl. un bes tam ..... kap mehnesi.

§ 5.

Jaunus beedrus usnem walde pehz 2 beedru preekschlikuma, ja neteel zeltas eerunas no pahrejeem beedreem, usrahdot pee tam motiwetus atraidischanas eemeslus.

§ 6.

Dar istahjuschos no beedribas usstatams beedris, kas 3 mehneschu laikā bes peeteekoscha, no waldes atsihya eemesla naw maksajis sawas beedru eemakfas.

Deesihme: Dee eestahschands beedribâ otu un turpmaſas reises, iſſtahjuſchees beedri teef uſnemti pehz wiſpahrigeem noſazjumeem.

§ 7.

Beedri, furu rihziba faitè beedribas materialàm un moraliſſàm intereſem, teef iſſlehgti no beedribas pehz pilnas ſapulzes nolehuma, furai peenahſas eepreeſch iſſklaufit no apwainotâ puſes ſawas attaiſnoſchands dehl peewedamos iſſkaidrojumuſ. Uſ weenas puſes praſijumu war tiſt eezelta ſchkihreju jeb goda teefa ſcha jautajuma iſſchirſchana.

§ 8.

Beedri, ſas ſaſneeguſchi pilugadibu, war tiſt iſwehleti wiſos amatos. Beedra peenahſums: maſſat beedru naudu, padotees ſtatuteem un wiſeem ſpehkeem weiſinat beedribas darbibu.

§ 9.

Beedra nauda neweenam atpaſat neteef maſſata.

III. Beedribas lihðſekki.

§ 10.

Beedribas lihðſekki krahjas:

- a) no eemaſſam pee eestahſchands beedribâ un no mehneſch-ſahrtigàm beedru naudam;
- b) no weenreifejeem eenahſumeem un dahwinajumeem;
- c) no kapitala prozenteem;
- d) no beedribas labâ ſarihſojameem preeſchlaſijumeem, furſeem, ekſfurſjam, ſà ari beedru labprahtigeem ſeedojumeem un kolektem beedru ſtarpâ.

§ 11.

Uto ſcheem naudas lihðſekleem ſaſtahdas kapitala, no furu teef ſegti wiſi teſoſchee iſdewumi.

IV. Beedribas pahrwaldiſchana.

§ 12.

Beedribas darſchanas pahrfina pilna ſapulze un walde. Pilnas ſapulzes ir ſahrtejas un ahrſahrtejas. Kahrtejas ſapul-

zes šafauz walde ne retat par 2 reisem gadā; viņās luhko zauri un apstiprina notezejušā gada pahrskatu, usthahda eenahkumu un isdewumu budšchetu nahkamam gadam, iswehl waldes ložeklus un isspreesch zitas tefoschas darischanas. Urfahrtejas šapulzes šafauz wajadsibas gadījumā walde uš rewisijas komisijas waj masafais weenas desmitās daļas beedru peeprafijumu.

Deesi h me 1. Ja pilna šapulze newar notikt statutos noteiktā beedru škaita nesanahschanas dehl, tad ne agrat kā špehz 2 nedelam teef šafaukta jauna šapulze, kuras špreedumeem ir likumigs špehks, neatkarigi no šanahkusho beedru škaita.

Deesi h me 2. Šapulze eefkatama par špreeschanas špehjigu, ja tajā ir klahst ne masaf par puši no beedribas beedru škaita.

Deesi h me 3. Pilnai šapulzei ir teefiba, wajadsigu issklaidrojumu dehl, issfaukt personas, kuras stahw beedribas deenastā.

§ 13.

Pilnu šapulšchu špreedumi, isnemot nodomus par statutu pahrgrosischanu, par beedribas šlehgschanu, taitami ar weenfahrschu balsu wairakumu.

§ 14.

Wifas tefoschas darischanas, kā ari naudas šaimneezibu pahrsina walde, kuru katru gadu iswehl pilna šapulze. Pilna šapulze ar aishlahstu balsoschanu iswehl walde ..... pilngadigus ložeklus, kuri šawā starpā isdala amatus.

Deesi h me 1. Pilnai šapulzei ir teefiba atstahdinat waldes ložeklus no wiņu amateem pirms eewehleschanas termina notezeschanas.

Deesi h me 2. Bibliotekas pahrsinaschanai, preekschlasijumu šarishkoschanai un juridiskas palihdsibas sneegschanai waldei ir teefiba peeaižinat ari nebeedrns pret šinamu atlihdšibu waj bes tahdas; pee tam walde un pilna šapulze patura šew teefibu, atlaist augšminetās personas.

Deesi h me 3. Beedribas walde atrodas .....
pilsehā.

§ 15.

Pilna šapulze iswehl rewisijas komišiju, kura periodiski
luhfo zauri waldes rehkinus un pahrskatus.

Deesi h me: Waldes darbības kontrolesšana notiek
peh3 paščas rewisijas komišijas eeskata, waj us pilnas
šapulzes lehmumu, waj ari us weenas desmitas dašas
beedru rakstītu motīwejumu.

§ 16.

Walde pahršina beedribas šaimneezību, rihkojas ar eenah-
košām un isejošām naudas šumam peh3 pilnas šapulzes
nolehmuma. Taišit šahdus zitus isdewumus waldei naw
teesības; tikai isnehmuma gadījumos wina war isdot ne wairā
par 50 rubleem; pee tam winai peenahšas par to list preekšā
pilnas šapulzes nolemšanai; šapulzei ir teesība peenemt waj
atraidit isdoto šumu. Ja pilna šapulze isdewumu nepeenem,
tad walde ir speesta segt isdoto šumu no šaweem personigēem
lihdsekteem.

§ 17.

Waldes sehdes noturamas ne retā par ..... reišem .....
..... lozekteem ir teesība, šasaukt ahršahrteju waldes sehdi.
Waldes lehmumeem ir likumigs spēhšs, ja sehde bijuši klah
ne mašak ša puše no wiša waldes lozektu škaita.

Deesi h me: Suhdsības pret waldi eefneedsamas pil-
nai šapulzei.

§ 18.

Waldes un pilnas šapulzes špreedumi teef eewesti sehšchu
protokolos, pee šam waldes protokoluš apstiprina preekš-
sehdetaja un wišu klahšeho lozektu parašti; bet pilnu ša-
pultišchu protokolus — preekšsehdetaja un sekretora parašti.
Walde wed šaraštišchanos beedribas darišchanās, ispilda pilnu
šapultišchu lehmumus, ja šcho lehmumu ispildišchana naw us-
dota ihpašchām personam; walde šastahda par beedribas dar-
bību šinojumus un pahrskatus pilnai šapulzei un glabā beedri-
bas seegeli.

§ 19.

Naudas rehķinu pahrķtatus kontrolē rewīzijas komisija un apstiprina pilna ģapulze.

V. Statutu pahrģrosiķhana un beedribas flehģķhana.

§ 20.

Statutu pahrģrosiķhana un papildinaķhana, ķa ari beedribas flehģķhana atķarajas no pilnas ģapulzes. Statutu pahrģrosiķhanu un papildinaķhanu eespehķjams nolemt tikai ar $\frac{2}{3}$ no wiķu flahķtesoķķo beedru balsu ķkaita. Beedribas flehģķhanai wajadsiģs tik pat dauds balsu, pee ķam ķķis lehmums peene-mams diwās, weenai pehķ otras ķeķoķķhās pilnās ģapulzēs, starp ķurām ne masā ķā 2 nedelu ilģs starplaiķs.

Arteli.

Arteli jeb darba arteli ir taķdas beedribas, ķurās uķ ķawstarpīga lihguma pamata apweenojas daķchadu arodu strahd-neeki waj ķalpotaji, lai ķopīgi, ziķs par zitu galwodami, uķnem-tos gan no daķchadām eestahdem gan priwatām personam pret atliķķsibu daķchadus darbus ispildit. Katrs beedris arteli eemakķa finanu dalibas naudu jeb paiķu, ķas ispilda ari sologa weetu un ķuru dabon atpakaļ pee iķķahķķhanās. Artela peknu iķdala beedru starpā. Tamdeķl arteli ari naw padoti 4. marta 1906. g. noteikumeem, bet gan ihpasķeem liķumeem: Eiķ. ķrahķ. 11. ķehķ. 2. daķā, pehķ 1906. g. turpinajuma, eeweetotā Tirds-neeķibas uķtawa 79 — 93. panteem un Eiķ. ķrahķ. 10. ķehķ. 1. daķas, pehķ 1906. g. turp., Ziwilliķumu 2198¹—2198²⁷ panteem (1. juniķa 1902. g. noteikumi). Pehķ ķķeem liķumeem artelus dibinot wajaga iķprasit gubernatora atķauķu.

Gubernators tomeķr war atķaut tikai taķdus artelus ķuri dibinati pilniģi uķ ķinantsķķu ministra 30. sept. 1904. g. iķdotu artelu uormalstatutu pamata, turpretim ja grib nodibi-nat artelus ar statuteem, ķuri atķķķiras no ķķeem normal-statuteem, tad jaiķluķķ Tirdsneeķibas un Ruhpneeķibas ministrijas

atkauja. Lūhdsot gubernatora waj ministra atkauju, luhgumani japeeleef kļauti 2 eksemplaros, us luhgumraksta jauļleef diwas 75 kap. markas, un us 1 statutu eksemplara if us lofsni 75 kap. marka. Lūgumraksta paraugs — turpmakās lappufēs. Arteki, kura lozekti nodarbojas birschās, muitnizās, pretfchu noliktawās un tirdsneežibas eestahdēs ar pretfchu pakofchanu, wefchanu, suhtifchanu u. t. t., kà ari ispilda fantoru darbus, kafeeru u. z. peenahkumus tirdsneežibā, fskaitas par birfchu arteleem, un par tahdeem isdoti wehl ihpaschi noteikumi, kuri eeweetoti Eif. krahj. 11. fehj. 2. dakā, 1906. g. turpinajumā, kà peelikums pee Tirdsn. uftawa 82. panta. Scho arteku apstiprinafchana isluhdsama no weetejām Birfchu komitejam, kuras tad no fewis pasino par apstiprinafchanu weetejam gubernatoram. Bet ari Birfchu komitejas apstiprina tikai us normalstatutu pamata dibinatus birfchu artekus, un normalstatutus teen ir Tirdsn. un Ruhpn. ministris isdewis 13. junijā 1906. gadā. Lūhgunraksti dehl birfchu arteku apstiprinafchanas eefneedsami Birfchu komitejam tahdā pat kahrtā, kà gubernatoreem eefneedsamee luhgumi. Arteku normalstatutus war dabut freewu walodā jau drukatus, kà ari no jau pastahwofcheem arteleem. Rīgā pastahw 3 wispahrigi neseju un kalpotaju arteki un ari 1 feeweefchu artekis. Birfchu arteki pastahw Rīgā, Wentspift u. z. leelpilfsehtās. — Arteki, kuru paiju kapitāls nepahrsneeds 10,000 rub. ir atfwabinati no walfts ruhpneežibas nodokļa (Eif. krahj. 5. fehj., 1906. g. turpin., Teefcho nodokļu uftawa 371. pants).

Atturibas, fahstibas un pretalkohola beedribas.

Wisu fcho beedribu noluhks ir fchuhpibas apkarofchana, tomehr winas finamā mehrā isfchfiras weena no otras. Atturibas beedribas atfihst wefelibas, tikumibas, garigā, ekonomifkā, fabeedrifkā un politifkā finā par faitigu jebkuru, faut ari „mehrenu“ alkohola jeb reibinoschu dsehreenu leetoschanu un weenigi winas stahw us finatnifki pareiseem, no wiseem alkohola pehtneefseem un fchuhpibas apkarotaju leelum leelā wairafuma

atšhteem pamateem. Par beedreem winas usnem tamdeht weenigi pilnigus nedsehrājus, bet alkohola leetotajus isflehds, jo usflata personigo paraugu par weenu no leelakeem lihdsfleem fā schuhpibas wairošchanā tā ari apšaroschanā. Sahtibas beedribas atkauj fā šaweem beedreem, tā ziteem alkohola dšhreenu „mehrenu“ leetoschanu, tikai tahda „mehra“ naw un nebuhs, kamdeht ari sahtibas beedribam masa nosihme un tās tagad tikpat fā jau pilnigi issudusčas. Besalkohola waj pretalkohola beedribas ir tahdas, kuras gan šawās telpās un šawos isrihofojumos nepeelaisch reibinoschus dšhreenus un atturibu waj sahtibu sludina, tomehr šaweem beedreem dšert neaisfleeds. Atturibas beedribas dibinamas tikai 4. marta 1906. g. noteikumu sahtibā. War isleetot sneegtos wispahrkulturelu beedribu parauga statutus, grosot tikai 1. pantu un daschus papildinot. Igaunu atturibas beedribu šaweemibas isstrahdateem atturib. beedribu parauga statuteem 1. p. škan šchahdi: „Beedribas mehrtis ir apšarot jebkuru reibinoschu dšhreenu leetoschanu, lai ar to pazeltu tautas laizigos, garigos, tikumigos un meefas spēhkus“. Pee panta par beedribas darbības lihdsfleem war peemetinat wehl atšpirdsinoschu besalkohola dšhreenu isgatawošchanu un pahrdoschanu, bet pee panta par beedreem jaalsihme, fā beedreem jabuht par paraugu ziteem, atturotees no reibinoscheem dšhreeneem, bet fā dšhraji isflehdsami Seels šaweelis atturibas beedribu darbībai ir tas, fā 4. marta 1906. g. noteikumi aisfleeds jaunakeem par 21 gadu eestahtees beedribās. Igaunu parauga statuti peelaisch par beedreem jau 17 gadus wezus, bet tahdus statutus pehz 4. marta 1906. g. noteikumeem tad war apstiprinat tikai Seššleetu ministris. Daschas igauņu beedribas ar tahdeem statuteem winsch ari esot gan apstiprinajis. Koti labwehligi atturibas beedribam ir Teescho nodoklu uštawa (Šif. krahj. 5. sehj., 1906. g. turpinajums) 371. panta 9. punkts, kursch atšwabina atturibas beedribu bušetes no walšis ruhpneezibas nodokļa, un 409. pants, kursch atkauj tahdas bušetes atwehrt bes jebkahdas atkaujas ispraššchanas.

Biblioteku beedribas.

Pehz 4. marta 1906. g. noteikumeem jebkurai beedribai ir teesiba atwehrt biblioteku, ja tikai gubernators dod atļauju un apstiprina beedribas iswehleto atbildigo bibliotekaru. Tomehr pastahw un teef dibinatas ari beedribas ihpaschi tikai biblioteku atwehrschanai, ustureschanai un pahrwaldischanai. Tahdas dibinamas weenigi 4. marta 1906. g. noteikumu fahrtiba un pehz sneegteem parauga statuteem, peemehroti pahrgrosot tikai 1. un 2. pantus. Par pascham bibliotekam un to dibinaschanu buhs runa ihpascha nodafa.

Brihwo profesiju beedribas.

Brihwo profesiju beedribas, ka adwokatu, ahristu, apteekneeku, glesnotaju, literatu, muziku, rakstneeku, u. z. mahkli-neeku, Ichurnalisti u. t. t. likums neusskata wis par aroda jeb profesionalam beedribam (sk. tas), un tas naw wis padotas un dibinamas pehz prof. beedribu noteikumeem, bet gan pehz 4. marta 1906. g. noteikumeem par wispahrigam beedribam. Statutus war isstrahdat pehz sneegteem wispahrkulturelu beedribu statutu paraugeem, tikai eewedot wajadsigos grosijumus un papildinajumus. It ihpaschi nahksees eewest wairafus jaunus punktus par daschada weida palihdsibas sneegschanu beedreem un ari nebeedreem. Wislabaki tahdu beedribu dibinaschanas gadijuma israkstis paraugam statutus no jau pastahwoscham lihdsigam freewu beedribam. Ari latweeschu daschas brihwas profesijas jau apweenojuschas (ahristi, adwokati, dseedataji un muziki).

Derigu grahmatu, laikrakstu u. t. l. ideweju beedribas.

Grahmatas, laikrakstus u. t. l. isdot war jebkura beedriba, kurai ween tas ir statutos, bes kahdas atļaujas, eewehrojot tikai jaunus pagaidu noteikumus par presi (sk. tos). Tomehr pastahw un war dibinat schim noluhkam ari ihpaschas beedribas. War tas dibinat us 4. marta 1906. g. noteikumu pamateem un isstrahdat statutus pehz sneegta parauga, bet tahdas dibinamas

ari fà fomanditsabeedribas (noslehdsot pee notara lihgumu un registrejot sabeedribu pils. waldê), fà peem. ir Rīgā nodibinata grahmatu apgahdneeziba „*Tauretajs*“ un ari wairums latw. laifrakstu isdeweju sabeedribu. No tām tad ari war dabut statutu paraugus.

Dseedaschanas un musikas beedribas.

Dseedaschanas un musikas beedribas pee mums wiswairaf ispilda tīkai saweefigu un ispreezu beedribu lomū un Rīgā par tahdām sauzas pat wairakas tautiskās bufetu beedribas, t. i. wisprastafee frogi. Pateesibā tomehr tām wajadsetu buht tahdām pat wispahrkulturelām beedribām, fà isglihtibas beedribām. Tās dibinamas tīkai pehz 4. marta 1906. g. noteifumeem un pehz sneegteem parauga statuteem, tīkai 1. pantu peemehroti papildinot.

Dsihwoklu ihrneeku un dsihwoklu ihpafchneeku beedribas.

Schahdu beedribu dibinaschanas fahrtiba ir daschada, safarā ar to, fà ari winu darbiba war buht daschada. Wispirms friht swarā, waj beedribas noluhks ir saweem beedreem isfneegt fahdu peknas teesu waj ne. Tīkai tad, ja beedri pehz statuteem neeguhst nekahdu peknu no beedribas, to war dibinat registrazijas zelā pehz 4. marta 1906. g. noteifumeem. Tahda beedriba war organiset dsihwoklu ihrineekus, ruhpetees par winu intereschu aisttahweschānu pret namu saimneefkeem, sneegt wineem juridisku palihdsibu, darit eespaidu us pils. waldem un zitām eestahdem dsihwoklu sanitarā finā, eerihkot dsihwoklu usmekleschanas birojus, ruhpetees ari par beedru garigām un laizigām wajadsibām, atwehrt bibliotekas, lasitawas, skolas, behrnu dahrsus u. t. t., rihkot preekschlāssjumus, konzertus, teatrus u. z., fà ari pirkt, zelt un isihret saweem beedreem namus. Pehdejo nodomu warēs gan iswest tomehr tīkai us ziteem pamateem dibinatas beedribas, waj nu fà kooperatiwas beedribas, waj fomanditsabeedribas waj afziju beedribas. Kā tahdas tās warēs nolikt leelakas beedru dalibas maksas jeb pajjas un isfneegt beedreem ari peknas teesu no beedribas usnehmumeem.

Čà kà waldibas isdotee kooperatiwo beedribu (pahrtikas beedribu, artetu u. z.) normalstatuti šchahdàm beedribam nenoderès, tad tàs buhs nodibinamas ar Čekšhleetu ministra atlauju. Kà komanditsabeedribas tàs war nodibinat weenfahrschafi, tìkai us notariela lihguma pamata, kuresch registrejams pilf. waldè. Ja tàs dibina us afziju pamata, tad jadabon Wisaugstafa apstiprinaschana. Tahda kooperatiwu namu zelschanas beedriba dibinas Peterburgà un jau pastahw Rigà, kur ta jau uszehlušì faweem beedreem kopigu nanuu Karlines eelà. Čàs preekšchgalà stahw arch'tekts U. Schmaelings.

Eerehdnu beedribas.

Kà to jau nošafa 4. marta 1906. g. beedribu noteikumuu 9. pants, tahdas beedribas, kuras dibina walsts un pašchwaldibas eestahschu, dselšzetu, telegrafu, wispahrigu telefonu u. t. l. eerehdni un kalpotaji, faut ari tee nebauditu nemas walsts deenasta teefibas, bet kalpotu tìkai us brihwa lihguma pamata, ir padotas dascheem aprobeschojumeem, šalihdsinot ar žitàm aprahditàm wispahrigàm beedribam. Wispirms tàm newar buht politiski mehrki, tàs newar apweenotees faweenibàs un, kas tas galwenais, winas war nodibinatees tìkai ar scho kalpokaju augstafàs preekšchneežibas (ministrijas) atlauju. Šchahda preekšchneežibas atlauja wajadšiga, pehz wairakeem Wald. Senata atsinumeem, ari tahdàm beedribam, pee kuràm pehz winu statutu šatura faut ari ne weenigi, tomehr galwenà fahrtà peedalisees minetee eerehdni un kalpotaji, bet priwatas peršonas tìkai masakà mehrà. Bes tam winu preekšchneežiba pehz šawa eestata, „ja atrod to par nesaweenojamu ar deenasta prašijumeem“, war wineem aisleezt ari peedalitees jebkuràs žitàs beedribàs. Pederet pee rewoluzionaràm un oposizionalam politiskam organizacijam wineem ari ar wairakeem Wald. fenata paškaidrojumeem un daschadu ministriju žirkulareem ir stingri noleezts, apdraudot ar atlaišchanu no weetas. Šchee paškaidrojumi sihmejas ari us garidsneekem un školotajeem (š. Školotaju beedribas). Tìkai ihsto kreemu kauschu faweenibà un žitàs monarchistu organizacijàs

peedalitees Sw. Sinods ir garidsneekem 15 — 18. martā 1908. g. ar Nr. 1890. atļahwis.

Ekskursiju beedribas.

Ekskursiju rihkoſchanai war buht diwejads noluhks: isglihtibas un meefas attihstibas. Tamdeht ari ekskursijas teef usnemtas gan isglihtibas gan sporta beedribu statutos un darbibu programās. Daschfahrt to rihkoſchanai nodibinas pee ſchim beedribam ihpaſchas ſekzijas, peem. pee Widsemes wahzu beedribas („fereina“) Rigas nodalas kà dsimtenes ispehtišchanas ſekzija, kura wasarâ ir pahra ſwehtdeenas ſarihko ekskursijas pa dselsjeku un kahjam us Baltijas wehstures, waj dabas ſinâ eewehrojamafam weetam. Pee Technisko ſinaschanu isplatiſchanas beedribas Maskawâ (Kislowka, 8.) pastahw ihpaſcha komiſija, kura ſarihko pa wasaru lehtas ekskursijas pa Kreewiju un ahrsemem un katra gada ſahkumâ issuhhta prospektus par tam. Tanis peedalas laudis no wiſas Kreewijas, ari latweeſchi, wiswairaf ſkolotaji, kureem ſhis ekskursijas ſewiſchki domatas. Peterburgâ pastahw Kreewijas turistu beedriba (Sweerinska, 31.), bes tam Meefas audſinaschanas beedr. „Bogatir“ un beedriba „Majat“ ſarihko ekskursijas Peterburgas apfahrtnê. — Ekskursiju rihkoſchanai war dibinat ari ihpaſchas beedribas us 4. marta 1906. g. noteikumumu pamata.

Isglihtibas beedribas.

Isglihtibas beedribas war dibinat pehz 4. marta 1906. g. noteikumeem, gan kà beedribas ar, gan bes juridiskas personas teefibam (ſk. tās), peeturotees pee sneegteem paraugu statuteem. Jaunakâ laikâ dibinato beedribu leelakâ dafa ir isgliht. beedribas, un dauds weelās taiſni no ſchi wahrda ween jau gaidijuschki leelas leetas, un wehl tagad daudsi leekas domajam, kà isgliht. beedribas jau kà tahdas war dauds wairaf darit, nekâ zitas beedribas. Ta ir maldiſchanas, jo pehz 4. marta noteikumeem itin wiſas ſcho noteikumumu fahrtibâ dibinamas beedribas war ſawos statutos usnemt un peefopt ari wiſus isgliht. beedribu

darbus. Deem., saweefigas, labdaribas, dseedaschanas, palihdftibas, pat lauffaimneejibas beedribas. Un daschās weetas isgliht. beedribam pat wehl gruhtaki kaut fo darit, nekā zitām beedribam, jo us winām weetejā administrāzija skatas ar leelaku neustizibu. Tam par eemeslu ir Eekschleetu ministra 28. janw. 1908. g. zirkulars Nr. 4., kuresch usdod stingri usraudst it isgliht. beedribas, ka tās nepeefopj politiskū propagandu, ar saweem preekshlasijumeem neisplata radikalas mahzibas un nemusina tautu pret waldibu, ka tas esot daudsfahrt nowehrots. Tahdā gadijumā wajagot beedribas flehgt. Bet pee lekziju peeteifschanas no scho beedribu puses wajagot skatitees us tematu un lektoru, un ja temata raksturs waj lektora persona dodot eemeslu domat, ka lekzija kalpos politiskai propagandai, to aisleegt — Schos apstahklus eewehrojot, naw eeteizams dibinat katrā sinā tīkai wisur isgliht. beedribas, bet daschfahrt ir derigaki iswehletees dibinamai wispahrkulturelai beedribai zitu, „newainigaku“ no saukumu. Statuti un darbiba jau war buht tee paschi.

Jauneklu beedribas.

Zit swariga ir taisni jaunibas organiseschana, atsihts wisās walsstis no wisām partijam un aprindam, samdeht wisur ir attihstijuschās plaschas jaunibas organisāzijas ar daschadeem wirseeneem un usdewumeem. Galwenās ir wisās Wafar-Eiropas walsstis fristigās un sozjaldemokratischās jaunibas organisāzijas. Kreewijā pasihstamas tīkai pirmā tipa organisāzijas un ari tīkai lutertizigo starpā. Tās ir wahzu un latw. mahzitaju dibinatās „ewangelischās jauneklu beedribas“, kuru noluhks ir jaunibu usturet pee religijas. Zitāda rakstura jauneklu beedribu dibinaschanu Kreewijā apgruhtina tas, ka 4. marta 1906. g. noteikumi aisleeds nepilugadigeem, t. i. jaunakeem par 21 gadu, beedribās buht par beedreem. Tīkai profesionalās beedribās war usnemt beedrus jau no 17 gadeem sahktot. Ja grib dibinat beedribas, kurās waretu peedalitees ari jaunaki par 21 gadu, tad jadabon Eekschleetu ministra atkauja, kas naw tīk weegli panahkams.

Kooperatiwas beedribas.

Kooperazija ir šweschwahrds un nosihmē kopdarbibu. Tamdeht itweena beedriba buhtu usskatama par kooperatiwu. Tomehr par kooperatiwām beedribām mehds dehwet tikai beedribas ar praktisku un weikalneezisku raksturu, kuras šaweem beedreem sneeds ari materielus labunus un pat pekņas dala. Tamdeht ari šchis beedribas gandrihs wišas naw padotas 4. marta 1906. g. noteikumeem un naw dibinamas registrazijas zelā, bet gan tikai isprasot gubernatora waj pat ministrijas atkaju. Kooperatiwas beedribas wehl dala daschadās kategorijās: lauksaimneezibas kooperazijā, pee kuras škaita lauks. beedribas un šabeedribas, lopkopibas un lopu pahrraugu beedr., peensaimneezibas beedr. un kopmoderneezibas, lauks. mašchinu kopigas leetoschanas u. z. beedribas; šihkredita kooperazijā, pee kuras peeder daschadas šawst. kredita beedribas, frahj-aisdewu kafes un šabeedribas; raschotaju kooperazijā, pee kuras peeskaitami darba arteli, daschadas kopigas darbnizas, grahmatu un laikrakstu isdeweju šabeedribas u. z., un patehretaju kooperazijā, kura šā patehretaju jeb pahrtikas beedribas wiswairā ir isplatitas. Par wišām šchim beedribām buhs wehl ari atšewišchi runa. Kooperatiwu beedribu apweenoschanai un wini darbibas šekmeschanai pastahw ari Kreewijā un Baltijā daschadas zentralbeedribas, kuras dod padomus un palihds ari pee tahdu nodibinaschanas: С. Петербургское отделение комитета о сельских ссудосберегательных и промышленных товариществах, СПб., Невскій, 120.; Комитет о сельских ссудо-сберегательных и промышленных товариществах, Москва, Сухаревская Садовая, 269; Отдѣл Содѣйствія труду при Русском Техническом Обществѣ, С. Петербург, Пантелеймоновская, 2; Московскій Союз потребителейных обществ, Сухаревская Садовая, 269; Rīgas Lauksaimneezibas Zentralbeedriba un Rīgas Kooperatoru Beedriba, Rīgā, Dzirnamu eelā, 68. Pehdeji minetā beedriba isdod ari kooperazijas leetai seedoto kalendaru „Eihdumneeks“.

Kopmoderneezibas.

Kā beedribas, kuras īsņēeds šaweem beedreem pelau, kopmoderneezibas naw dibinamas registrāzijas zēlā, bet īsprasot atkauju. Parauga statutus īsstrahdajusi un wīsus padomus kopmoderneezibu dibināšanā sņēeds Rīgas Lauks. Zentralbeedribas Peensaimneezibas sēkzija, Rīgā, Dīrnawu eelā, 68.

Krahj-airdewu kafes un fabeendribas un sawlt. kredita beedribas, Ik. Sīkkredita beedribas.

Kulturelas beedribas.

Par kulturelām beedribām apsihmē galwenā kahrtā tās beedribas, kuras weizina wispahrigu īsglihtibu un garigo kulturu. To nu war darit jebkura beedriba, kas naw pelkas beedriba un dibinama 4. marta 1906. g. kahrtībā. Wajaga tīfai wīkai eewest statutos wajadsīgos punktus (pehž sņeegteem paraugu statuteem). Ja kahrtā gub. beedribu leetu komīssija to leegtu, tad tas ir prestīkumīgi un to wajaga pahrsuhdsēt Wald. Senatā (sk. nodaku par beedribu statutu eesņeegšanū, registrēšanū, atraidīšanū un pahrsuhdsēšanū). Sk. arī „Isglihtības beedribas“.

Labdarības beedribas.

Wezā tipa labdarības beedribas tīfai sņēedsa materiēlu pabalstu nabageem, bahrīneem, atraitnem, slīmeem un t. t., uštūreja wīfadas patwersmes, behrnu siles un dahrsus, skolas, darba namus, ehdeenu kēhkus u. t. t. Jaunlaiku labd. beedribas saprot sawu usdewumu plaschāfi un neaprobēshojas ar tahdeem eelahpeem ween, bet gahdā arī par sabeedrīfko launumu nowērschānu, īsplatot īsglihtibu un pazēlot semako schēiru stahwolkli. Tahdas labdarības beedribas tad ir wīsplaschāfā mehrā kulturelas beedribas (sk. tās). Labdarības beedribas bauda to prīwīlegiju, falīhdīsinot ar zītam beedribām, ka pehž Stempelnodokli uštawā

(Ēif. krahj. 5. sēhj., 1906. g. un 1909. g. turpin.) 78. p. 2. un 3. p. ir atswabinatas no stempelnodokļa. Ļabd. beedr. war dibinat 4. marta 1906. g. pag. noteikumu kārtībā, šķat gadījumā peeturotees pee sneegtā statutu parauga, bet ja dibinamās beedribas statuti nesaskan ar 4. marta noteikumeem, tad jāisluhds Ēefšleetu ministrijas weetejo leetu wirswaldes preefšneeka apstiprinajums. Ļabdarību beedribu dibinamo labdarības eestahšču statuti apstiprinami no gubernatora (1. jul. 1911. g. Wisaugstafi apstiprinats līfums).

Labeerihzibas beedribas.

Ēefšleetu ministris 8. dez. 1910. g. ar žirkularu Nr. 61. ir pasfaidrojis, ka Wald. Senata pasfaidrojumi un Ēefšchl. min. 25. jul. 1910. g. žirkulars Nr. 36., kuru aifileeds „Dilf. eedšhwotaju un wehletaju beedribas“, neatteezas us „labeerihzibas beedribam“, kuru noluhks ir weetejas labeerihzibas pazelššana. Tā tad šķahdas beedribas ir atkautas. To darbiba war buht loti plašča un tās dibinamas 4. marta noteikumu kārtībā un registrazijas zelā. Dasčas tahdas nodibinajusčas Rīgas juhrmalā, kur naw nekahdas paschwaldibas eestahdes, kas ruhpetos par labeerihzibu. Tur šķis beedribas dabon ari leelakus pabalstus no frona. St. ari Dilf. eedšhwotaju un wehletaju beedribas.

Laukfaimneezibas beedribas un fabeedribas.

Laukfaimneezibu beedribu dibinasšanas kārtiba atkaras no tam, waj winas šaweem beedreem isdala pelnu, kuru winas eeguhst no šaweem usnehmumeem, waj ne. Parastās laukf. beedribas, kuras to nedara, tad ari war dibinat 4. marta noteikumu eewestā registrazijas kārtībā un war šawos statutos eewest wišu, kas ween nerunā pretim līfumam. Tomehr ari pehz 4. marta noteikumu isdosšanas laukf. beedribas war wehl dibinat ari us Semkopibas un semes eerihzibas wirswaldes isstrahdatu normalstatutu pamata. Jaunakee šķahdi normalstatuti ir isdoti 7. martā 1911. gadā. Kas wehlas dibinat

lauß. beedribu us normalstatutu pamata, eefneeds par to pa-
 fnojomu gubernatoram. Schee normalstatuti zitadi ir it plaschi,
 tikai tanis naw eewestas isrihkojomu teeßbas. Tamdeht war
 nemt normalstatutus, peeweenot teem flaht isrihkojomu un
 zitu kulturelu pasahkumu teeßbas (ß. kulturelas beedribas) un
 nodibinat tad lauß. beedribu ar tahdeem paplaschinateem
 statuteem registrazijas zelâ. Bet ja statuti isstrahdati tik plaschi,
 ka wini neetilpft ari 4. marta noteikumumu robeschâs, tad jais-
 luhds Semes eerihzibas un semkopibas wirswaldes apstiprina-
 jums (ß. Lit. krahj. 12. sehj. 2. datas, 1906. g. turpinajumâ
 eewetotâ Lauß. ustawa 13.⁷, 40, un 44. pp.). — Turpretim
 tahdas lauß. ßabeedribas, kuru darbibai ir galwenâ kahrtâ
 tirdsneezibas raksturs, kuras beedru dalibas naudas jeb pajas
 ir prahwakas un kuras ßawu peknu isdala ßaweem beedreem,
 ir dibinamas ar Semes eerihzibas un semkopibas wirswaldes
 atkaiju, kâ to noßala min. Lauß. ustawa 45. un 46. pp.
 Schahdas ßabeedribas dibinamas us min. wirswaldes isstrahdatu
 normalstatutu pamata, pee kam schahdi normalstatuti ir diwi:
 weeni leelâßâm (apstiprinati 30. jun. 1907. g.) un otri masakâm
 (apstipr. 18. now. 1908. g.) lauß. ßabeedribam. Kâ jau teikts,
 schahdam ßabeedribam ir galwenâ kahrtâ tirdsneezibas beedribu
 raksturs un wiku noluhßs eepirkt un pahrdot lauß. maschinas
 un rihsus, mehslus, sehßlas, kâ ari daschadus lauß. rascho-
 jumus. Masakâs lauß. ßabeedribas us normalstatutu pamata
 war apstiprinat gubernatori. Tikai ja dibinataji kaut kahdi
 griß atkahptees no normalstatuteem, apstiprinajumis jaluhds no
 Semes eerihz. un semk. wirswaldes (11. dez. 1908. g. wirs-
 waldes zirkulars Nr. 687.). Ur schis wirswaldes atkaiju ap-
 stiprinamas ari wisas zitas lauß. peknas ßabeedribas. No
 lauß. ßpezielâm beedribam wehl minamas kopmoderneezibas,
 lopu pahrraugu beedribas, lopkopibas, aitkopibas, kaskopibas
 un waislas lopu audßinaschanas beedribas, kuras tapat kâ
 augschminetâs wispahrigâs lauß. beedribas un ßabeedribas
 dibinamas gan 4. marta noteikumumu un registrazijas zelâ, gan
 ar gubernatoru waj Semes eerihz. un semk. wirswaldes atkaiju.
 Weenmehr dibinaschanas kahrtibu isschkir peknas dalischanas

ĵautajums. Wiſu ſĉo un zitu lauff. beedribu dibinaſĉanas gadijumos war greesteſ dehl aſſrahdijumeem, normaleem un paraugu ſtatuteem u. t. t. pee Rigas Lauff. Zentralbeedribas, Dſirnawu eelâ, 68. Wehl minamas lauff. maſĉinu un riĉku kopigas leetoſĉanas beedribas. Uri tàm ir waldibas iſſtrahdati normalſtatuti, furi latw. tulkojumâ eeweetoti Baltijas (bij. Kauguru) Lauff. beedribas ſĉurnala „Seme“ 1912. g. 19. numurâ un ari freewu originalâ dabujami „Semes“ eſſpedizijâ un min. beedribas birojâ, Walmeerâ. Uſ ſĉo ſtatutu pamata nodibinamas ari twaiĉa kuſmaſĉinu kopigas eegahdaſĉanas beedribas. Eiĉdſ ſĉim tahdas kuſmaſĉinu ſabeedribas ir nodibinatas tiĉai uſ ſawſt. lihguma pamata, bet tahdâm ſabeedribam tad truĉkſt likumigu juridikſas personas teeſibu, ſas daſĉſahrt ſahpigi ſajuĉtams. Tamdehl eeteizams tàm pahreet uſ ſĉeem normalſtatuteem.

Uſ normaſſtatutu pamata nodibinatâm lauff. beedribam un ſabeedribam ir jaeeſuĉta ſawi gada pahrkſtati Semes eerihz. un ſemkopibas wirſwaldei, bet uſ ziteem pamateem dibinatâs naw ſpeeſtas to darit, ja winas negrib ari dabut nekahdus krona pabalſtus ſawai darbibai. Tomehr eeteizams wiſâm lauff. beedribam paſĉu labâ to darit, jo wirſwaldei pahrkſtati wajadſigi ſtatistikſas un ziteem wiſpahrdereigeem noluhĉeem.

Uri lauff. beedribas ir nodokſu ſinâ priwiligetâs. Wiſpirms atſwabinati no ſtempelnodokſa wiſi luhgumi dehl lauff. beedribu un ſĉo beedribu nodibinamu eeſtahdijumu apſtiprinâſĉanas (Eiſ. krahj. 5. ſehj, 1906. un 1909. g. turp., Stempelnodokſu uſtawa 68. p. 4. p.). No walſts ruhpneezibas nodokſa ir atſwabinatâs wiſas lauff. beedribu, eſonomiſku ſabeedribu u. t. l. lauff. maſĉinu un riĉku, ſehkſu, mehſlu u. z. lauff. peederumu nolikſtawas un pahrdotawas (Eiſ. krahj. 5. ſehj, 1906. g. turpin., Teeſĉo nodokſu uſtawa 371. p. 6. p.). Turpretim ja lauff. beedribu nolikſtawas pahrdod ari ſĉujmaſĉinas, jamaſſâ ruhpneezibas nodokſis fâ par 2. gildes tirdſneezibas uſnehmumu (Wald. Senata 5. aug. 1908. g. uſaſſ Nr. 9234.). Lauff. beedribu peeſĉĉirto medaſu apleezibas un uſſlawas rakſti ari atſwabinati no ſtempelnodokſa (Semk. departamenta 3. janw. 1905. g.

zirkulars Nr. 55). Tomehr us lauff. beedribu beedru kartim pehz Teefcho nodofku departamenta 25. febr. 1902. g. paskaidrojuma Nr. 2622. pehz Stempelustawa 20. p. 1. p, jalipina 5 kap. marka, ja schis beedribas sawas telpas nemehdj saweem beedreem rihkot nekahdas ispreezas un weefibas ar kluba raksturu, bet ja winas tahdas rihko, tad ari tahdam lauff. beedribam us beedru kartim jalipina 20 kap. stempelmarka pehz Stempelustawa 17. p. 2. p.

Laukstrahdneeku beedribas.

Laukstrahdneeku beedribas naw padotas 4. marta noteikumeem par strahdneeku profesionalam beedribam un tamdehjtas newar ka tahdas nodibinat, bet dibinamas pehz 4. marta noteikumeem ka wispahrigas beedribas. Laukf. ustawa 47. p. gan nosafa, ka laukstrahdneeku un lauff. eerehdnu paschpalihdsibas beedribas, frahj-aisdewu sabeedribas, pensiju kafes u. z. ir dibinamas ar Semes eerihz. un semkopibas wirswaldes atkauju. Bet schis pants isdots pirms 4. marta noteikumeem un newar kawet laukstrahdneeku beedribu nodibinaschanu ari registrazijas fahrtiba. Tas sew war sprauft, ka jau 4. marta noteikumosteits, wisadus mehrkis, kas tikai neruna pretim likumeem, neapdraud sabeedribas meeru, droschibu un tikumibu. Ta tad to mehrkis war buht sawst. palihdsiba, isglichtibas weizinaschana un ari tahdi, kahdi ir strahdneeku arodu jeb profesionelam beedribam (ff. tas). Schahdas beedribas tomehr wehl mums naw, lai gan daschas Maleenas lauku isglicht. beedribas war par tahdam usskait.

Lafamas beedribas.

Lafamas beedribas mehds buhtu schauraka apmehra beedribas ar neleelu beedru flaitu, bes darbibas us ahreeni, furu noluhks ir paschisglichtiba. Tas nodibinamas ari it weenkahrschi, ka beedribas bes statuteem un bes juridiskas perfonas teefibam (ff. tas).

Literaturas, Mahkflas un Murikas beedribas.

Jr schkirammas beedribas, kuras peelaisch par pilnteesigeem beedreem tikai literatus waj zitus mahkflineekus, bet nemahkflineekus tikai par weizinatajeem, un beedribas, kuras peelaisch ari nemahkflineekus par ihsteem beedreem. Pirmas schkiras beedribas usskatamas par brihwo profesiju beedribam (ff. tās), bet otrās — par rakstneezibas un mahkflas weizinaschanas beedribam. Otrejam ir pilnigs wispahrkulturelu beedribu raksturs un tās tad ari kà tahdas dibinamas. Mehds apweenot weenā beedribā literaturas un pahrejo mahkflu weizinaschanu, mehds ari schkirt daschadas mahkflas nosares un dibinat glesneezibas, tehlnenezibas, buhwneezibas, fkatuwes, fkanu u. z. mahkflu beedribas atsewischki. Musikas beedr. parasti saužas par dseedaschanas un mustkas beedribam (ff. tās), lai gan dseedaschana ari peeder pee musikas.

Museju beedribas.

Museju beedribas dibinas daschadu museju usturesschanai, kà mahkflas, dabas sinatku, wehstures, technikas, fskolu, ari t. f. darba museju, kuri sakopo wisu, kas ateežas us darbu un strahdneekem. Schahds musejs kalpo kà usskatamu palihgu lihdsjeku krahjums pee isglihtibas isplatishanas, lihdsigi bibliotekam, un tamdeht tahdu war dibinat ari jebkura wispahrkulturela beedriba. Muhfu beedribas musejeem peegreesch wehl par mas wehribas, lai gan energiski beedri war fastahdit wehrtigus dabas sinatku musejus bes leeleem isdewumeem. Tapat kà bibliotekas schahdi museji war buht zekojoschi. Schahdu museju leetu usnehmusees wezinat Skolu museju beedriba Rigā, kura farihko ari kurfus museju fastahdishanai. Par musejeem Kreewijā saužas ari daschas beedribas, peem. Darba musejs Peterburgā, Literaturas musejs, Tolstoja musejs. Musejus eerihkojuschas ari daschas Eelshkreewijas progresiwas senistes, peem. Permas. Tahdi museji farihko ari preekschlasijumus, konzertus u z isrihkojumus un lihdsinas pilnigi wispahrkulturelam beedribam. Kà tahdas

tee ari dibinami registrāzijas zekā. Mušfu kaimineem igāuneem pastahw Terbatā Nāzionalais musejs, kura statuti registreti 19. dezembrī 1908. g.

Nāzionalas beedribas.

Par nāzionalām usklatamas wišas beedribas, kuras peelaisch par beedreem tikai weenas tautibas personas un grib weizinat tikai weenas tautibas intereses, kulturu u. t. t. Daschas beedribas, peem. Widsemes, Kursemes, Igaunijas wahzu beedribas (fereini) ar šawām patstahwigām nodatam wišās Baltijas pilsehtās taišni pastrihpo šawu nāzionalo raksturu un statutos runā tikai par wahzu intereschu, wahzu mahkšlas, wahzu kulturās, wahzu šinatnes (!) weizinašānu. Waldiba ir atšinušī wišu nekreewu jeb t. š. zittautibneeku beedribas ar nāzionalu raksturu par kaitigām Kreewijas walšts interesem, šā tas redšams no Šekšleetu ministrijās 20. janw. 1910. g. žirkulara Nr. 2. Tanī norahdits, ša pehž 4. marta 1906. g. noteikumu isdošānas starp „Kreewiju apdšihwojušcheem zittautibu elementeem“ esot manama ihpašča atšewišču tautibu kulturelas isglihtibas kustiiba us šchauras nāzionali politiškas pašchapšinas pamateem. Šchāi noluhšā tešot nodibinatas daudsas beedribas ar daschadeem nošaukumeem, lai apweenotu „zittautibneeku elementus“ us nāzionalu intereschu pamata. Tahdas beedribas, bes šchaubam, weizinat tautibu noščkširošānos un tamdehš apdraudot šabeedribas meeru un droščibu, šā to ari Wald. Senats jau atšinis Ukrainas beedr. „Prošwita“, Polu beedr. „Ošwjata“ u. ž. šlehšānas gadijumos. Tapehž ministris atrod tahdu beedribu dibinašānu par newehlamu un aisrahda gub. beedribu leetu šomišijam pee jebkuru zittautibneeku beedribu registreschānas pamatigi pahrleezinatees, waj tām naw minetee noluhši, un tahdā gadijumā šchahdas beedribas neregistret. Bet jau pastahwošchas beedribas, kuras pehž tahdeem mehrkeem dšenas, wajaga šlehgt.

Pahrtikas jeb patehretaju beedribas.

Kā pekšas beedribas tās naw padotas 4. marta noteikumeem un naw dibinamas registrāzijas zekā, bet isprasot guber-

natoru atkauju un us normalstatutu pamata. Eefškleetu ministrijas Saimneezibas departaments (tagad Weetejās Saimneezibas wirswalde) ir 13. maijā 1897. g. apstiprinajis diwejada weida normalstatutus pahrtikas beedribam: weida A., pehž kura pašči beedri peedalas pilnās šapulžēs, iswehl waldi, padomi u. t. t., peenem pahrtstatus un budšchetus u. t. t., un weida B., pehž kura beedri iswehl no šawa widus pilnwarneekus un tad šcho pilnwarneeku šapulžes ispilda beedru pilnu šapulšchu wisus peenahlumus. Pahrt. beedribu dibinataji pašči war iswehletees, kašda weida statutus wini grih peenemt. B. weidu ar pilnwarneekem mehds peenemt beedribas, kura paredsams fewiški leels beedru škaitis, bet A weidu — masakas un widejas beedribas. 13. maijā 1897. g. apstiprinātee uormalstatuti, abi weidi, ir 7. okt. 1908. g. ar Eefškleetu ministrijas zirklarū Nr. 22./3536. drusku grositi, strihpojot no 1897. g. statuteem 65. resp. 73. pantus, kuri agrāš dewa gubernatoreem teesibu pahrt. beedr. šleht pehž pašču eefkata, un leefot to weetā pantu: „Beedribu war šleht us Eefškleetu ministra pawehli“. — War dibinat pahrt. beedribas ari ar zitadeem statuteem, bet tad statuti jaeefneeds Eefškleetu winistra apstiprināšanai. Ja kašda pahrt. beedriba atteiktos no tašda punkta statutos, ka wina isdala šawu pelnu, wismas datu, beedreem, tad tašda buhtu nodibinama ari pehž 4. maria noteikumeem registrazijas želā. — Išluhdsot gubernatora atkauju, dibinat pahrt. beedribu, jauslipina us statuteem diwas 75 kap. štempelmaršas, un luhgumam japeeleef šlaht statuti 2 eef. (dabonami drukati freewu walodā Rigas Kooperatoru beedribā, Rigā, Dširnawu eelā, 68.) ar iš 75 kap. štempelmaršu us 1 eef. šatras loššnes. — Patehretaju beedribu weikali pehž Teescho nodokļu ustawa (Šif. krahj. 5. šehj., 1906. g. turpin.) 371. p. 10. p. ir atšwabinati no walšts ruhšneezibas nodokša, ja wina pamata šapitals nepahrtneeds 10,000 rbl. — Par patehretaju beedr. š. wehl „Kooperatiwas beedribas“.

Palihdribas beedribas.

Pehz Ēeššleetu ministra 28. maija 1906. g. zirkularu Nr. 19. ministrijas isdotee šawst. palihdribas beedribu normalstatuti ir saudejuschī šawu obligatorisfko spēhku ar 4. marta noteikumumu isdošchanu, un palihdš. beedribas war dibinat ari nepeeturotees pee normalstatuteem un 4. marta noteikumumu paredsetā registrazijas kahrtibā. Ar to tad ari palihdš. beedr. dota eespehja, buht neween par **flimibas, behru, puhra u. t. l. kafem**, bet eewest statutos un usnemtees ari wišus kulturelu beedribu (šf. tās) peenahkumus. Augšchmineto Ēeššleetu ministra zirkularu daščas gub. beedribu leetu komišijas esot pahpratusčas un registrejuschas kà palihdš. beedribas ari tahdas beedribas, kuras pateesibā ir **šawst. apdroščinaščanas beedribas**. Bet šawst. apdroščinaščanas beedribas pehž šifuma ir dibinamas tikai ar Ēeššleetu ministra un finansčhu ministra atšauju (Šif. krahj. 12. sehj. 1. datas, 1908. g. isdewums. Par šawst. apdroščinaščanuu šafopoto noteikumumu 2. p. 4. p.) Tamdehš Ēeššleetu ministris 14. jun. 1911. g. ar zirkularu Nr. 18./5326. paššaidrojis, ka par šawst. palihdš. beedribam usškatamas un registrazijas kahrtibā dibinamas tikai tahdas beedribas, kuru isšneedsamā palihdšiba (šlimibas, behru waj laulibu gadijumos) fastahdas no beedribas beedru eemafšam, pee kam war buht noteikts un ari nenoteikts tikpat palihdšibas kà ikweena beedra eemafšas (šolektes) leelums. — Šawst. palihdš. beedribas kà šlimibas un behru kašes Rīgā ir nodibinatas leelā škaitā un beedru škaita šinā (daščai lihds 7000) peeder pee wisleelafām latw. beedribam. Bet gados nahkot israhdas, ka šcho beedribu statuti naw isšrahdati pareiši un šahš tamdehš peetruhšt naudas, ar šo isšneegt beedreem peenahžigās palihdšibas šumas. Pehž tam nu ir wairakas beedribas šawus statutus pahrlabojuschas. Tapehž pee jaunu palihdš. beedribu dibinaščanas wajaga eegahdatees labako statutu pa-raugus.

Patronatu beedribas.

Ēeššleetu ministris 10. sept. 1908. g. ir apššiprinajis normalstatutus patronatu beedribam, kuru mehřkis ir: 1) pa-

lihðset no zeetumeem atswabinateem atrast atkal godigu darbu un maiši un zitadi tos pabalstit un 2) palihðset zeetumneeku un isfuhtito truhzigam gimenem. Pehz Teeſleetu ministra 12. maija 1912. g. zirkulara Nr. 17. ſchahðas beedribas uſ ſcho normalſtatutu pamata war apſtiprinat gubernatori, beſ tam tahðas beedribas war dibinat ari registrazijas zeſa ar zitadeem ſtatuteem, bet tee tad jaſaſkano ar 4. marta noteikumumu praſibam. — Tahðas beedribas ir leelaſas pilſehtas nodibinatas no weetejo adminiſtrazijas perſonu un wimu damu puſes, bet ka redſams, ari weenfahrschi mirſtiguee war tahðas dibinat.

Penſiju kaſes.

Penſiju kaſes priwatu krediteeſtahschu, tirdſneezibas un ruhpnenezibas eeſtahschu un apdroſch. beedribu eerehdneem un kalpotajeem dibinamas pehz 13. jul. 1897. g. Wiſaugſtafi apſtipriinateem noteikumeem uſ ſcho eeſtahschu luhgumeem ar ſinantschu waj Teeſchleetu ministra atkauju. Deedalifchanas tahðas kaſes war buht labprahtiga un ari peepſeſta. — Laufſtrahdneeku penſiju kaſes dibinamas ar Semes eerihz. un ſemkopi-bas wirswaldes atkauju.

Pilſehtu eedſihwotaju un wehletaju beedribas.

Sakarâ ar pilſ. domes wehleſchanam Peterburgâ, un zitâs pilſehtas nodibinajâs jauna weida beedribas, furas noſauzâs par „eedſihwotaju un wehletaju“ beedribam un ſprauda par ſawu mehrki — uſlabot pilſ. labeerihzibu, eepaſiſhtinat pilſehtneekus ar pilſ. ſaimneezibu, pilſ. pahrwaldes uſdewumeem, apweenot wehletajus uſ komunalprogramu pamata, uſſinat eedſihwotaju plaſchako aprindu wajadſibas un iſſtrahdat reformas projektus par pilſ. ſaimneezibu, ſekot pilſ. waldes un domes darbibai un darit uſ to eeſpaidu eedſihwotaju labâ, wahſt materialus par pilſ. diſhwes apſtahkleeem un peegahdat tos pilſ. domneekum, iſfraudſit kandidatus pilſ. domes wehleſchanâs, beſ tam ari gahdat par eedſihwotaju daſchadam

kulturelām vajadzībam. Šīs beedribas atrada leelu pērkšānu un ussahka dšihwu darbību, bet tad Vald. Senats atrada, ka tahdas beedribas esot pretlikumīgas, jo wīsu to, ko šīs beedribas spraudušas par šawu mehrki, pilsehtu likumi ustizot jau pilš. waldem un domem, un ka ir newehlama tahdu beedribu pastahweščana blakam pilš. pahrwaldības organeem. Us šahda Vald. senata atsinuma pamata Eekšleetu ministrija 25. juliā 1910. g. ar žirkularu Nr. 36. usdewa gubernatoreem nepeelaišt tahdu beedribu registraziju, bet jau pastahwoščās tahdas beedribas flehgt. Tas ari tad ir notizis. Palikusčas neslehgčas tikai daschās peldu un wasarnizu weetās pastahwoščās „labeerihzības beedribas“ (š. tās), jo Vald. Senats pasķaidroja, ka tās neesot nelikumīgas. Palika neslehgčas ari daschās pilš. pastahwoščās Namu ihpaschneeku beedribas, ari Rīgas wahžu komunalās soģialpolitikas beedribas, kurām lihdsigi mehrki, ka flehgtajam, tikai ne tīf noteikti un ne tīf plaschi.

Politiskās beedribas un partijas.

Tahdas ir dibinamas pehz 4. marta noteikumeem un registrazijas želā, tikai lihds šchim naw isdewees registretees un legalisetees neweenai polit. partijai, kas kreisaka par oktobristeem. Weenmehr beedribu leetu komisģijas atrod, ka kreisako partiju statutos waj nu mehrkis ir pretīgs pastahwoščeem likumeem un walsts sahtibai waj ari apdraud šabeedribas meeru un droščību, waj naw deesgan šķaidri formulets. Tamdehl pastahw Baltijā tikai tahdas politiskās beedribas, ka fr. Weinberga Latw. tautas partija, Latw. reformu partija, Baltijas wahžu konstituzionelā partija Rīgā, Kursemes wahžu monarchiski konstituzionelā part. Jelgawā, Wahžu liberali konst. part. Leepajā, Wisķreewijas 17. okt. saweenības Baltijas nodala Rīgā. Drušku žitads raksturs ir Rīgas starptautiskam liberalam, wahžu liberalam un ebreju liberalam klubeem.

Pubra kafes šķ. Palihdribas beedribas.

Religifkas beedribas, faweenibas un draudfes.

Tàs naw padotas 4. marta noteifumeem un naw dibinamas registrazijas zefà, bet to statuti apstiprinami no Eefchleetu ministra, eewehrojot 17. oft. 1906. g. noteifumus par brihwàm religiju draudsem Kreewijà.

Saweefigas beedribas un klubi.

Tee dibinami pehz 4. marta noteifumeem un registrazijas zefà. War peeturetees pee agrafeem, Eefchleetu ministrijas isstrahdateem normalstatuteem, furi eerahda dauds weetass noteifumeem par fahrschu spehli un dejas wafareem, turpretim kulturelu darbibu pareds loti schauru, bet war ari neturetees pee scheem statuteem un peenent ihstas kulturelas beedribas (ff. tàs) statusus. Saweefigàm beedribam un flubeem jalipina us wiku beedru fahrtim 20 kap. stempelmarfa.

Seeweeschu beedribas.

4. marta noteifumi peelaisch seeweetes par lihdsteesfigàm beedrenem wisàs beedribàs, tàpat ari seeweetes paschas par fewi ween war dibinat wisada rakstura beedribas. Wisbeeschaf tàs dibina ar labdaribas, isglihtibas waj seeweeschu teesibu aistahweschanas un stahwokta pazelschanas noluhkeem. Daschàs seeweeschu beedribàs peelaisch ari wihreeschus fà beedrus weizinatajus ar padoma deweju halves teesibu.

Sihkkredita beedribas, fabeedribas, kafes u. t. t.

Kà jau pelnas beedribas tàs naw padotas 4. marta noteifumeem un naw dibinamas registrazijas (ar wehlaß minetu isnehmumu) zefà, bet padotas Kredita uftawam (Eif. frahj. 11. sehj., 2. d., 1906. un 1910. g. turp.), 7. juniija 1904. g. noteifumeem par sihkfkredita eestahdem (Kredita uftawa 10. dalas, 2. nodalass 86.—115. pp. pehz 1906. un 1910. g. turp.). Bes tam par to nodibinaschanas fahrtibu Sihkkfcredita leetu

Komiteja isdewusi 25. jul. 1910. g. sikhstafus noteikumus. Likums pareds daschada weida sikhkredita eestahdes, no kuzam Baltija pasihstamas tikai sawstarpigas kreditbeedribas un krahj-aisdewu sabeedribas. Tas nodibinamas uf 14. sept. 1905. g. no finantschu ministra apstiprinato un 24. now. 1905. g. papildinato normalstatutu pamata (kreditbeedribam sawi un krahj-aisdewu sabeedr. atkal sawi normalstatuli), un dibinatajeem ja-eesneeds luhgunu deht apstiprinashanas weetejam gubernu sikhkredita komitejam, kahdas pastahw pee gubernu waldem. Dibinataji war buht laufkaimneeki, semes ihpashneeki, amatneeki, wiku arteli, sabeedribas un beedribas, pagastu un shahdschu sabeedribas. Dibinatajeem wislabaf wajaga greestees pehz aiskrahdijsimeem weeteja walsts bankas nodala waj kantori (pee sikhkredita inspektora, ja tahds pee finans nodalas pastahw, waj zita eerehdna), waj gubernatora kanzeleja. Tur war bes maksas dabut drukatus normalstatutus un wiskas pee dibinashanas eesneedsamas blankas. — Saimneeziska fina nepastahwigas personas, ka peem. eerehdni, strahdneeki, komiji u. t. l. newar nodibinat sikhkredita eestahdes uf augschmineteem pamateem, bet wini war nodibinat krahj-aisdewu kafes pehz 4. marta noteikumeem registrazijas zela. To paschu war darit daschadas beedribas (daudas to Rigā u. z. jau darijushas). Tikai shahdam, registrazijas zela dibinatam kafem ir brihw noguldijumus peenemt tikai no saweem beedreem, tapat ari aisdewumus tikai teem issneegt. Statutus tahdam kafem war isstrahdat waj nu pehz finantschu ministra apstipriinateem kredita beedribu waj krahj-aisdewu sabeedribu statuteem, waj ari pehz Eekschleetu ministra 25. okt. 1904. g. apstipriinateem normalstatuteem, kuri dabujami shah ministrija, weetejo saimneezibas leetu wirswalde, waj ari Tirdsn. un Ruhpn. ministrijas Ruhpn. nodala. — Kredita ustawa 10. dalas 1. nodalas 39. p. un 2. nodalas 105. p. (pehz 1906. g. turp.) nosaka, ka neweena persona newar buht par beedri diwas waj wairaks sawst. kreditbeedribas waj krahj-aisdewu sabeedribas. — Pehz Teescho nodoklu ustawa (Lik. kraj. 5. sehj., 1906. g. turpin.) 371. p. 10. un 10.¹ pp. sikhkredita eestahdes atswabinatas no

walsts ruhpnēezibas nodokļa, Tapat ari peh3 7. jun. 1904. g. Wisaugstati apstiprinatā Walsts padomes lehmuma par sīhfrēditu atswabinati no stempelnodokļa sīhfrē. eestahsčhu šarastīščanās ar waldibas eestahdem un amata personam un luhgumi deht ščo eestahsčhu apstiprinašchanas, šā ari ščo eestahsčhu isfneedsami dokumenti par noguldijumeem un dalibas naudas eemakšam un ščo eestahsčhu beedru parastamās sīhmes par atbildibas usneišchanos par ščo eestahsčhu peenahšumeem.

Skolotaju beedribas.

Tautas apgaismošchanas ministris gan 28. jul. 1906. g. ar žirkularu Nr. 14664. ir paskaidrojis, ša školotaju šawst. palihšs. beedribas, ja šchahdās beedribās peh3 winu statuteem peeder ari priwatas personas, ir dibinamas peh3 4. marta noteikumeem, ar waj bes statuteem un registresčhanu, škatotees peh3 tam, waj beedriba grib waj negrib eeguht juridīškas personas teešibas. Tomehr Latw. Skolotaju beedribas šlehgšchanas gadījumā ta pati ministrija peeskaitīja ščo beedribu it šā eerehdnu beedribam (š. tās), šurām jateek apstiprinatam no winu preekschneezibam. Par tahdu preekschneezibas personu, šurai peekriht apstiprinat školotaju beedribas, Ministru padome ir atsinuši mahzibas apgabalu šuratorus. Teiktais sīhmejās us jebšahdām školotaju beedribam, lai šahds buhtu (palihšsības, isglihtības u. t. t.) to rakšurs.

Skolu beedribas.

Par školu beedribam šakams tas pats, šas jau teikts par biblioteku un derīgu grahmatu isdošchanas beedribam.

Skolenu (truhzīgu) palihšības beedribas.

Tautas apgaismošchanas ministris 28. jul. 1906. g. ar žirkularu Nr. 14664. ir pasīnojis at daschadu mahzības eestahsčhu

truhzigu skolenu palihdsibas un pabalstischanas beedribas dibinamas 4. marta noteikumu fahrtiba. Statutus war isstrahdat pehz isglichtibas beedribu (fl. tās) statuteem.

Sporta beedribas.

Dibinamas 4. marta noteikumu fahrtiba, gan pehz agrafeem waldibas apstipriinateem normalstatuteem, gan pehz paschu dibinataju isstrahdateem statuteem. Sporta beedribas waretu sawos statutos usnemt ari gahdibu neween par meefas, bet ari gara attihstibu, j. i. peeschfirt few kulturelu beedribu (fl. tās) raksturu. Tapat kulturelas beedribas war usnemt sportu (sinams, bet deemischehl pahraf isplatitam sporta iswirtibam un pahrspihlejumeem) sawa darbibā. Ur fewischkas Sporta wirswaldes nodibinaschanu pee Eekschleetu ministrijas jazer us daschadeem waldibas jauneewedumeem sporta beedribu leetās, jo bes darba jau jaunā waldibas eestahde nestahwēs. Dar uhdens sporta (jachtflubeem u. t. l.) beedribam jau pastahw ihpaschi nosazijumi.

Studentu beedribas, fabeedribas, pulzini un faweenibas.

Naw padotas 4. marta noteikumeem, bet 11. juniā 1907. g. Wisaugstakti apstiprinatam Ministru padomes lehmumam (Eif. frahj. 11. sehj., 1. datas, pehz 1908. g. turpin., 399. p. 2. p. peelikums). Pehz ta augstskolu studenti war nodibinat organisazijas, kuru statuti apstiprinami no wiņu augstskolas preekshneezibas. Nemeenai stud. organisazijai naw teefba usstahtees sinamas augstskolas wisu studentu wahrda, un augstskolu waldem naw brihw tahdu usstahschanos eewehrot un atsiht.

Tautas augstskolu beedribas.

Dar tahdam sawas Peterburgā un zitut nodibinatas isglicht. beedribas, kuras farihko popularus sistematiskus preekshlasijumus par daschadam sinatnes un mahsklas nosarem. Bet ir ari tautas augstskolas ar mahzibas eestahschu raksturu, peent.

Schanjawſta tautas uniwerſitate Maſſawâ. Tahdu nolehmuſi dibinat ari Latw. Iſgliht. beedriba. Tahdas dibinamas ar mahz. apgabala waldeſ atkauju, fâ wiſas ſkolas un paſtahwigi kurſi (ſſ. par kurſeem, 11. lapp.). Ar ſchahdâm tautas augſtſkolam newajaga ſamainit augſtaſtâſ tautſkolas, kuras naw nefas zits, fâ weenigi ſchahdâ wahrdâ pahrdehwetâſ lihðſſchinejâſ t. ſ. „pilſehtu ſkolas“. Pirnâ tahda augſtaſta tautſkola atwehrta Ulukſnê. Tautas augſtſkolu beedribas dibinamas tâpat fâ iſgliht. beedribas (ſſ. tâs).

Cautas labklahjibas beedribas.

Ar ſchahdu wahrdu war apſihmet daſchada rakſtura kultu-relas beedribas (ſſ. tâs). Galwenee to darbibas weidi war buht: iſglihtiba, daſchada palihðſiba, labdariba u. t. t.

Ugunsapdroſchinaschanas beedribas.

Kreewijâ paſtahw ſchahdas ugunsapdroſchinaschanas beedribas: 1) Gubernas jeb ſemſtu apdroſchinaschanas eeſtahdes pee mums Baltijâ, ſemſtei truhſtot, paſtahw pee gub. waldem un teef pahrwalditas no gub. ſemneeku leetu komiſijjas, komiſareem un pagaſtu rakſtwescheem. Pehz liſuma tanis jaapdroſchina obligatoriſſi wiſas ehſas, ſas naw zitur kur, wiſmaſ par ſinamu ſumu apdroſchinas. Utteiktees no gub. apdroſchinaschanas eeſtahdem war tiſai tad, ja reiſê uſrahda, ſa ehſas ir zitur apdroſchinas. 2) Uſ aſzijam dibinatas apdr. beedribas ir no priwateem kapitaliſteem peknaſ noluhfâ dibinatas un peenem apdroſchinaschanâ it wiſu, neween nekufſtamu un kuſtamu mantibu pret uguni, bet ari uſnemâs nodroſchinat zilwekuſ nahwes un nelaimes gadijumos un wezumâ. 3) Sawſtarpigas apdroſchinaschanas beedribas paſtahw ari Rigâ, Jelgawâ, Leepajâ latweeſcheem un wahzeescheem un lihðſinas pehz ſawas uſbuhwes aſziju apdr. beedribam, tiſai winu apgroſibas un droſchibas kapitali nefatahdas wiſ no aſzionaru eemaſſam, bet no dalibneeku eemaſſam, no peknaſ u. t. t., un winu peknu wiſ nefanem aſzionari, bet

paſchi dalibneekt, t. i. apdroſchinataji paſchi. Wīnu premijas ir ſtipri ſemaſas par privato aſziju beedribu premijam. 4) Sawſtarpigas palihdſibas beedribas ugunsgrēķu gadījumos paſtahw daudſos muhſu pagaſtos un darbojas daſchadi. Weenas ſneeds no ugunsgrēķeem zeetuſcheem buhwmaterialu un darba ſpeķķu, zitas palihdſibu ſneeds naudā. Winas aptwer tiſai weenu pagaſtu waj zitu maſaķu apgabalu, ſamdeķķ wīnu apgroſibas ſapitali neezigi un winas war apdroſchinat tiſai par neleelām ſumam. Sawſt. palihdſ. beedribas ugunsgrēķu gadījumos ir dibinamas uſ Eeķķleetu ministra 18. febr. 1906. g. apſtipri-
nātu normalſtatutu un inſtruſziju pamata ar weetejo gubernatoru atķauju. Normalſtatutu eķemplari kreewu walodā, ſaķķdi jaee-
ſneeds pee ſķo beedribu dibinaſķanas, dabujami gubernu walſķu tipografijās. — Eeķķleetu ministrijas weetejo ſainnee-
zibu leetu wirswalde ir 24. febr. 1911. g. ar Nr. 1430. paſķaidrojuſi, ſa gubernatoreem ir teeſiba atķaut ſķim beedribam. glabat ſawus ſapitalus weetejās kraķj-aiſdewu ſabeedribās un ſaſēs.

Ugunsdēķķeju beedribas.

Eeķķleetu ministris 9. julijā 1906. gadā ar zirkularu Nr. 23./4838. paſķaidrojis, ſa wina iſdotee pilſ. un laukū briķw-
praķtigo ugunsdēķķeju beedribu normalſtatuti gan paleeķ ſpeķķā ari weķķl peķķ 4. marta 1906. g. noteikumu iſdoſķanas un uſ to pamata joproķam, iſpraſot weetejo gubernatoru apſtiprinaſķa-
nu, war ſķaķķdas beedribas nodibinat, bet ſa peķķ tam gan war dibinat ſķaķķdas beedribas ari ar zitadeem ſtatuteem regiſtrazijas zeķā peķķ 4. marta noteikumeem. Pilſķetu ugunsdēķķeju beedribu normalſtatuti ir apſtiprinati 23. janw. 1906. g. un papildinati 29. junijā 1897. g. un 29. jul. 1900. g., bet laukū beedribu ſtatuti iſdoti 5. aug. 1897. g. un papildinati 19. apr. 1902. g. Baltijas gubernam iſdoti weķķl ihpaſķi, 2. martā 1898. g. paķķrlaboti laukū ugunsdēķķeju beedribu normalſtatuti. Beſ tam Eeķķleetu ministris 8. junijā 1895. g. apſtiprinajis normalo formu briķwpr. ugunsdēķķeju beedribu beedreem un amatu personam, bet ſķo formu eeweſķana atķaras no paſķām

beedribam un weetejee gubernatori war atkaut beedribam eewest
ari zitadas uniformas. — Deh3 Eefkshleetu ministra 20. jun.
1867. g. zirfulara Nr. 22. lauku uzunsdsehseju beedribu dibi-
natajeem naw jaleef stempelmarkas us wiku luhgumeem guber-
natoreem deh3 scho beedribu apstiprinafchanas.

**Wehletaju beedribas, fk. Pii3. eedsihwotaju un wehletaju
beedribas.**

Beedribu Itatutu eefneegfchana resp. registrazija.

No wiseem eepreekfchejeem pasfaiidrojumeeem par daschadãm
beedribam redsams, fa beedribu dibinafchanai ar juridisku
perfonu teefibam pastahw diwi weidi: 1) ar weetejo gubernatoru
apstiprinajumu un 2) registrazijas zelã.

1) **Ar gubernatora apstiprinajumu dibinamas** daschadãs
beedribas tifai us atteezigo ministriju isdotu normalstatutu
pamata. Luhgumi deh3 fchahda weida beedribu apstiprinajuma
tad nu jaeesneedf gubernatoreem, apm. fchahdã weidã:

Господину Лифляндскому Губернатору.

Крестьянина Яна Петрова Абола,
проживающего в гор. Ригѣ, по
Песочной ул., д. № 12, кв. 4.,
мѣщанина Антона Карлова Берга,
проживающего в .....
un tã tah3af, wi3u ofizialo dibi-
nataju fahrta waj amats, wahrdi,
teh3wu wahrdi, uswahrdi un
adreses.

Прошение.

Честь имѣем просить утвердить учреждаемое нами .....
..... общество ....., устав
котораго, в точности согласованный с нормальным уставом, при
сем прилагаем в 2 экземплярах.

г. Рига, 7 окт. 1912 г.

Ян Абол

Антон Берг

(u. t. t. paschrozigi parafsti.

Luhgumrakstam jāpēleš diwas 75 kap. stempelmarķas, 2 ekf. statutu freemu walodā un uš weena statutu ekfemplara 75 kap. marķa uš iķ loķņni. Daščas beedribas, ķā tas jau aiķrahķdits, peem. laučķaimneeķibas, laučķu uķunsdķeķķeķu u. ķ., no tam atķwabinatas.

2) **Regiķtrazijas zeta** peķķ 4. marta noteiķumeem dibiņamo beedribu statuti liķķķģā ķaķrtā eeķneeķķami weeteķeem gubernatoreem, tiķai newis wiķu aķķķķriņaķķanai, bet nodoķķanai gub. beedribu leetu ķomiķķjam, un eeķneeķķami newis ķopā ar luķķumrakķtu, bet ar paķinoķumu. Taķķds paķinoķums rakķķtams aķm. ķķaķķdā weidā:

Господину.....Губернатору

Taķķdu un taķķdu, ķuri dķķķwo tur
un tur (ķā eeķreeķķķeķā paraugā).

Заявление.

Заявляя о желаніи нашем образовать подлежащее регистраці общество под названіем ..... (minams beedribas waķķrķds) при eem предствалляем:

1) Завķрeнный нами проект устава общества в двух экземплярах.

2) На припечатаніе объявленій о регистраціи общества в Сенатских объявленіях и в губернских вķдомостях 4 руб. 20 коп.

Dibinataķu paķķķroķģi
paraķķķti.

Datums.

Šķo paraķķķtu iķķķenibai un paraķķķķitaiķu piļķteeķķibai jābuķķķ tuķķliķ ķem paraķķķķeem no notara aķķeeķķinatai. Tamdeķķķ wiķķeem oķķķķialeem dibinataķeem (wairaķķ par 3 taķķķdu newaķķģa) jānoeet ar ķķaķķķķdu paķķinoķumu pee notara, tur tas jāparaķķķķta un jāleeķķ aķķeeķķinat. Notaram jāmaķķķķa peķķ 10 kap. par ķatru paraķķķķitaiķu. Piļķķeķķtās, ķur notaru naķw, peķķ 10 Notaru noteiķķumeem (ķiķ. ķraķķģ. 16. ķeķģ., 1. daļa, 1906. un 1910. g. turp.) wiķa peenāķķķumus iķķpilda meerteesķķeķķis waj piļķ. teesķķeķķis waj aķķģabaļķķeeķķas aķķriņķa loķķeķķis. Šķaķķķdam paķķinoķumam jāuķķleeķķ weena 75 kap. marķķa. Beķķ tam jāpēlešķķ ķlaķķķ 2 statutu ekfemplari ķreemu walodā, ķuri abi jāparaķķķķta teem paķķķeem

dibinatajeem pašchrozigi, usrakstot ari ņawas ņahrtas waj amatus, wahrđus, tehwu wahrđus, uswahrđus un đsřhwes weetas. Uf weena statutu eķsemplara jaleeķ uf iķ loķņni weena 75 ņap. ņtempelmarķa. Tifai tām beedribam naw jaleeķ ņtempelmarķas, ņuzas liķums no tam atswabina (lauķķaimneeķibas u. w. 3.). Wehl japeeķeeķ ņlaht beedribas iķķludinaķķanai Senata ņinās un weetejās gub. awiķēs wajadģigā marķķa. Widķemē liħđķ ņķim neħma ņķim noluhķam 6 rbf. 15 ņap., bet Ēeķķķleetu ministris, ņaķinā ar Ēeeķķleetu ministri ir 4. maijā 1906. g. ar rakķtu Nr. 8980. paķķaidroģis uf Pleķķawas gubernatora peepraķģjumu, ņa registreto beedribu iķķludinaķķanai neħmama nauda peħķ ņeķoķķas taķķes: a) par ņludinaķķanu Senata ņiņoķumos, par ņatrām 90 waj marķaķ rindinam — 3 rubķi; b) par ņlud. Gubernas awiķēs par ņatru ņiħķu rakķtu rindinu preeķķķpuse 20 ņap., bet peħdejā lappuse 10 ņap. Ēapat ari Widķemes gubernatora ņanzeķeķas direktors un Widķemes gub. beedribu leetu komiķģias paķķaħwigais loķķķis paķķa iķđotā graħmatā „Частныя общества“, 78. lappuse usđod 4 rbf. — 4 rbf. 20 ņap. par peeteķoķķu. Beķ tam, peħķ 23. marķa 1912. g. liķuma par đaķķadeem ņludinaķķumeem Wald. Senata nolikumu (Ēiķ. kraħķ. 1. ņeħķ. 2. đala, 1906. g. turpin.) 318. panta peeķiħķes peelikuma 14. p. groķams taħđā weidā, ņa par teeķu ņludinaķķumeem Senata ņiņoķumos jamarķķā 150 ņap., bet par ziteem peħķ eeķpeħķami mehŗenas taķķes. Ja tomeħķ grib iķwairitees no wiķeem ņaweķķeem un wilģinaķķanās pee statutu registreķķanas, tad wiķlabarķi ir paķģiņoķumu un statutus gubernatora ņanzeķeķā personiģi nodot un tur tad eeħarķķat tiķ đauđķ ņludinaķķumu naudas un usliķķ tiķ đauđķ 75 ņap. ņtempelmarķu, ĳiķ to praķa. Preķliķumigi paħraķ neħto naudu war weħķlaķ ņuħđģibas ĳeķā atpaķaķ đabut.

Dibinot aroda jeb profesionalu beedribu ir jariħķoķas ĳlufķi tāpat, tiķai paģģiņoķums adreķeķjams newis gubernatoram, bet weeteķo fabriķu weķaķam iņķķeķtoram (resp. apģabala ņalnu iņķķeneeram) un rakķķams:

Господину старшему фабричному инспектору .....
губернии,

Statutu registrefhana un atraidifhana.

Pehz 4. marta noteikumumu 23. p. beedribu leetu komiſijam wajaga 1 mehnescha laika kopsch eefneegſchanas iſſlatit zauri registrejamos statutus un tos registret waj atraidit. Pehz noteikumumu 37. p. statutu eefneedſejeem ir japafino deena un ſtunda, kad wina statutus komiſija apſpreedis un wini japeelaiſch dot paſſaidrojums komiſija. Nepafinoſchana, pehz Wald. Senata 14. janw. 1909. g. ukafa Nr. 373., dod dibinatu formelu eemeſlu komiſijas lehmumu atzelt. — 27. okt. 1906. g. Eeſchleetu ministris ar Nr. 21905. ſinojis, ka pehz weenoſchans ar Tirds. un Ruhpn. ministri un Teesleetu ministri winsch atſinis, ka beedribu leetu komiſija reis jau zaurſlatiti un registreti statuti otrreis otra komiſija naw wairs pehz ſatura apſpreeſchami, bet tika formeli registrejami, ja beedribas walde peerahda, ka statuti reis jau registreti. — Wald. Senats 20. now 1907. g. ar ukafu Nr. 13532., 27. febr. 1908. g. ar Nr. 2479. un 14. janw. 1909. g. ar Nr. 304. ir paſſaidrojis, ka atraidot ſahdas beedribas registraziju, komiſijai jauſdot atraidifchanas noteikti motiwi, neaprobefchotees weenigi ar norahdijumu us ſahdu beedribu noteikumumu pantu, lai beedribas dibinataji waretu waj nu usrahdito nepareisibu statutos iſlabot un tos par jaunu eefneegt registret, waj ari komiſijas lehmumu pahrfuhdſet Wald. ſenata. Wald. ſenats 6. jun. 1907. g. un Eeſchleetu ministrija 20 okt. 1909. g. ar zirkularu Nr. 44. ir paſſaidrojſchi, ka komiſijam naw brihw paſcham groſit registrejamos statutus, bet wina war tika tos registret eefneegta weida, waj atraidit, usrahdot atraidifchanas motiwus. Pee tam, ſkatot otrreis zauri reisi atraiditus statutus, kad dibinataji iſlabojſchi usrahditas ſkhdas, komiſijai naw brihw usrahdit tahdas jaunas ſkhdas statutos, furas tur bija jau no ſahfuma, bet palifufchas pirmo reisi no komiſijas neusrahditas. (To paſchu paſſaidrojis wehl ari Wald. ſenats 5. apr. 1907. g. ar ukafu Nr. 3944., 19. now. 1908. g. ar Nr. 1004. un 25. now. 1911. g. ar Nr. 13551.) Komiſijam wifas nepareisibas statutos jauſrahda tuhlin pirmâ reise. — Pehz statutu registrefchanas gubernators to atſihme us weena statutu eſſemplara un iſſneedſ ſcho eſſem-

plaru dibinatajeem. Tikai peh3 tam beedriba war ussahkt fawu darbibu. — Bet ja statutus atraida, tad waj nu wajaga us teem pascheem eefneegteem 2 eefemplareem islabot usrahditas fuhdas un tos par jaunu eefneegt (to war darit us weetas, tai pascha komisijas sehde, ja dibinataji ir eeraduschees), waj ari atraidijumu pahrfuhdsset Wald. Senatâ.

Beedribu leetu komisiju lehmumu pahrfuhdssetchana Wald. Senatâ.

Kâ to nosaka 4. marta noteikumumu 38. p., wisus beedribu leetu komisijas lehmumus war pahrfuhdsset 2 nedetu laika Wald. senata 1. departamenta. Suhdsiba jaeefneeds zaur paschu komisiju. Bet Wald. senats 8. marta 1908. g. ar ukasu Nr. 3085. ir paskaidrojis, ka schis 2 nedelas skaitas newis uo lehmuma deenas waj no lehmuma personigas pasinoschanas mutes wahrdeem, bet weenigi no tas deenas, kad beedribas preekschstahtweem issneegts komisijas rakstits un motiwets lehmums. Tâ tad par wiseem komisijas lehmumeem winai jaisfneeds rakstits un motiwets lehmums. Peh3 Wald. senata likumeem wisas sudsbas 1. un 2. departamentam ir jausdod: 1) fuhdssetaja fahrta waj amats, wahrds, tehwa wahrds, uswahrds un dschwes weeta; 2) fuhdsibas fatus un pamatojums; 3) fo ihsti fuhdssetajs luhds; 4) fuhdssetaja paschrozigs paraksts; 5) eestahdes wahrds, furai fuhdsiba eefneegta. Ja fuhdsibu eefneeds pilnwarneeks, japeeleef klaht pilnwarâ. Ja fuhdsibai klaht peeliftus dokumentus grib dabut atpaka, tad tas fuhdsiba jaatsihme un japeeleef wehl klaht scho dokumentu kopijas. Ja us fuhdsibas un klaht peelifteem dokumenteem naw uslipinatas wajaadfigas stempelmarkas, tad fuhdsiba paleef neewehtota. Suhdsiba eefneedsama zaur to eestahdi, furu fuhds, ishemot tikai fuhdsibas par schis eestahdes waj fahdas amata personas nelikumigu wilzinaschanos. Tahdas fuhdsibas war eefneegt teeschi Wald. senatam. — Wis teiktais sihmejas tikpat us fuhdsibam par beedribu statutu neregistreschanu, par beedribu slehgzchanu, ka ari us wisam zitam fuhdsibam par administraciju.

Statutu grosfichana un papildināšana.

Tāpat tā beedribu dibināšana noteek dažādā zēlā, tā kuras fugas beedribam, tāpat ari wīnu statutu grosfichana un papildināšana. Kuras beedribas dibinamas registrāzijas zēlā (kaut ari wīnas buhtu šawā laikā nodibinatas zitadā kahrtibā), tās war statutus tahdā pat kahrtibā ari pahrgrosfit (Wald. Senata paslaidrojums, Eekschleetu ministrijas 23. jul. 1906. g. zirkulars Nr. 25. un 9. apr. 1912. g. zirkulars Nr. 18.). Dee tam Eekschl. min. 15. maija 1906. g. zirkulars Nr. 16./3283. dod gubernatoreem ari weeneem, bes beedribu leetu komiisijas, teesibu apstiprinat šawā laikā no gubernatora apstiprinatu labdaribas un šawst. palihdsibas beedribu statutu grosfijumus un papildinajumus, ja ween tee šafšan ar 4. marta noteikumeem. Turpretim beedribas, kuras war ari pehz 4. marta noteikumū isdosšanas dibinat tikai ar gubernatora waj ministrijas atšauju, ari šawus statutus war tikai tahdā zēlā grosfit. Par registrāzijas zēlā isdaramu statutu grosfichanu Wald. Senats wehl ari paslaidrojis, tā to issiko Eekschl. ministrija 23 jul. 1906. g. ar zirkularu Nr. 25., ka ja kshda jau reisi registreta beedriba grosa šawus statutus, kura pehz 4. marta noteikumū 31. un 32. pp. ari ir gubernatoram pasikojusi šawas waldes šastahwu, tad naw wairs prasams no jauno statutu eesneedejeem, lai wīnu pilnteesigums un parafstu ihsteniba buhtu notarieli apstiprinata. Tāpat naw ari wajadsigs pee pahrgrosfito statutu registrāzijas par to sludināt waldebis awisēs, šamdeht naw ari wairs nemama šam noluhšam nauda.

Grosfito statutus agrakā kahrtibā, beedribas walde eesneeds weetejam gubernatoram luhgumrafstu ar diwām 75 šap. štempelmaršam, šlaht peeleešot 2 eššemplaros jauno statutu projektū waj ari, ja grosfiti ir tikai nedaudsi punkti, bet zili punkti un wiša wīnu numerāzija palikuši tā pati, tad pahrgrosfito punktu projektū ar 75 šap. štempelmaršu us iš projektā lošni. Walde parafsta ari jauno statutu projektus. Luhgums usrafštams apm. ššahdi:

Господину ..... Губернатору.

Tahdas un tahdas beedribas
waldes, kura atrodas tur un tur.

Прошение.

Общее собрание, состоявшееся ..... (šapulzes datums) в присутствии ..... (šlahtbijušcho beedru šfaits) членов из общего числа ..... (wišu beedru šfaits).

Bet ja 1. šapulze nenotika un bija jafafauz otra šapulze, tad jarašta:

Вторичное общее собрание, состоявшееся ..... числа, за недѣйствительностью собрания ..... (pirmas šapulzes datums) числа, большинством ..... (ar ziš balsu) против ..... (ziš pretbalsu) голосов (ja weenbalsigi, tad jarašta: единогласно) постановило измѣнить (waj дополнить) устав общества согласно прилагаемому при сем в 2 экз. проекту. Представляя при сем выписку из протокола общего собрания, правление общества имѣет честь просить об утверждении проекта измѣненія устава.

Datums.

Paraksti.

Seegelis.

Ja grosamee waj papildinajamee statuti ir normalstatuti (peem. patehretaju beedribam), tad jausdod ari eemesli, kamdeht statuti grosami. Dee luhguma japeeleš ari šlaht waldes parakstis israksts kreewu walodâ no pilnas šapulzes protokola, no kura lai buhtu redsams, ziš beedru šapulžē bijis šlaht un ar šahdu balsu škaitu statutu grosijums peenemts. Israkstam ari jauslipina 75 kap. stempelmarka. — Naw jaleš ne uš luhguma ne projekta, ne israksta stempelmarkas tam beedribam (laušfaimneezibas), kuras no stempelnodokļa atšwabinatas.

Grotoštatutus regiltrazijas zelâ dibinamâm beedribam, jaeesneeds pašņojums gubernatoram (profesionalâm beedribam, — wežafam fabriku inspektoram), peeleešot šlaht 2 eš. jauno statutu waj tifai grosito punktu waj papildinajumu projektu, waldes parakštitu israkštu kreewu walodâ iš pilnas šapulzes protokola par to, šad, ziš beedreem šlahtesot, ar šahdu balsu wairafumu pahrgrositee statuti waj punkti peenemti

un par to, kādas personas šapulze ir pilnvarojusi eefneegt pahrgrofitos statutus. (War pilwarot ari waldi). Pafinojumam jausleef 75 kap marka, tāpat israfstam, bet us pahrgrofito statutu weena projekta 75 kap. marka us if lofsni. Pafinojumu un abus pahrgrofito statutu projektus wajaga parafstīt tām personam waj waldei, kuras ir no pilnās šapulzes ihpašchi pilwarotas to darit. — (Nawajaga šapulzei aismirst to darit.) Pafinojums rafstams buhtu šahādi:

Господину _____ Губернатору
waj Старшему фабричному инспектору.

Pafinojuma eefneedseji
un wīnu adrefes.

Заявление.

Прилагаю при сем выписку из протокола общаго собранія _____ (beedribas wahrds) общества от _____ (šapulzes datums) и завѣренный нашими подписями проект измѣненнаго устава (ja grosami tikai dašchi punkti, tad jarafta: измѣненій устава) в 2 экземплярах, просим представить таковой в губернское по дѣлам об обществах присутствіе.

Datums, _____

Parafsti, _____

Beedribu eekšchejās darbības waloda.

Us Widsemes gubernatora peeprafstijumu Eekšchleetu ministrijas wispahrigo leetu departaments 6. sept. 1908. g. ar Nr. 18632. ir paskaidrojis, ka naw neweena tahda likuma, kursch aisleegtu Baltijas gubernās priwatām beedribam šawā eekšchejā darbībā leetot weetejās walodas. Waldiba gan pehdejos gados ir greesusi wehribu us walsts walodas un weetejo walodu leetoschanu priwatās beedribās, bet noteikumi par to ir isdoti tikai Wislas apgabala (Polijai) un Beetrumu apgabala 9 gubernam (6. junijā 1905. g. un 27. martā 1906. g.), kamehr par Baltijas gubernam nekahdi ihpašchi likumi par to naw isdoti.

Waldes fastahwa patinofchana un gada pahrfkatu eefneeg- fchana.

Deh3 4. marta noteikumumu 31. un 32. punkteem ir japafino ar rakftu waj weetejam gubernatoram waj pilf. preefchneefam waj polizijas preefchneefam (polizijmeiftaram resp. aprinkfa preefchneefam resp. isprawnikam) beedribas waldes lozeklu farakfts tuhlin peh3 winu iswehleschanas, fa ari par wifam pahrmainani fchai fastahwa. Ta tad jafino tif weenai personai, bet ne wifam minetam, un jafino tifai waldes fastahws, bet ne ari padomes un rewifijas komifijas. To agrafee beedribu lifumi neprafija. Par to 4. marta noteikumi wairs neprafja, lai tiftu gubernatoram ifgadus eefneegti waj pat gub. awifes par naudu fludinati beedribu gadu [pahrfkati, fa tas agraf bija. Ari Widfemes gubernators ir 30. juni3 1906. g. ar Nr. 8419 pafinojis aprinku preefchneefeem, fa naw japrafja pahrfkati no beedribam, fapulzem u t. t., furu statutos naw teifts, fa winam tahdi buhtu jaeefneeds. Ta tad tifai tam beedribam ween tas wairs jadara, furu wezos statutos tas wehl stahw. Bet neweens nekawd fchis beedribas fawus statutus weenfahrfch3, jau aprahdit3 statutu grosfchanas zel3 atfwabina no tahda punkta, furfch tifai faiftis ar ifdewumeem bet beedribam neko nedod. To deretu eewehrot fewisfchi Kursemes beedribam, furas turpina fludinat fawus pahrfkatus joprojam Kursemes gub. awifes.

Par beedribu nodalam,

Deh3 4. marta noteikumumu 32. p. beedribu waldem japafino weetejam gubernatoram, waj pilf. preefchneefam, waj polizijmeifteram, waj aprinkfa preefchneefam resp. isprawnikam par beedribas nodatu atwehrfchanu un flehgschanu. Deh3 fcho noteikumumu 3. p. Eelfchleetu ministris war peh3 fawa eefkata flehgt wifas beedribas, furas ir nodibinajufchas nodalas, ja tas apdraud fabeedribas meeru un drofchibu. Ja fahdas beedribas nodala gribetu eeguht patfahwigas juridifklas personas teefbas un fakaru ar pafchu beedribu ufuretu tifai nofaufuma

finā, tad taħda nodala ir ufskatama par atsewiſchku beedribu un ka taħda registrejama tur, kur atrodas winas walde (Eeſchl. min. wiſp. leetu depart. iſſſaidrojums gubernatoreem 23. ſept. 1906. g.) Ja kaħda beedriba atwer nodalu ne tai gubernā, kurā atrodas winas walde, bet zitā, tad tomehr wina par to ſino tiſai tam gubernatoram, ſem kura pati ſtahw un kureſch tad no ſawas puſes paſino nodalas atwehrſchanu ſinaniās zitas gubernas preeſchneekam (Eeſchl. min. 23. ſept 1906. g. zirkulars). Ja kaħdas gubernas beedribu leetu komiſija ſleħdſ beedribu, kurai atwehrtas nodalas zitās gubernās, tad gubernatoram japasiuo par to ari ſinamo zitu gubernu preeſchneekem (Eeſchl. min. 14. okt. 1911. g. zirkulars Nr. 25879.).

Par adminiſtrazijas eejaukſchanos beedribu eekſchejā dlihwē.

Wald. Senata 6. now. 1907. g. ufaſs Nr. 12592. noſaka, ka beedribu daſchadi pahrkahpumi pret winu ſtatuteem tiſai tad dod teeſibu adminiſtrazijai eejauktees beedribu leetās, ja ſchee pahrkahpumi apdraudetu ſabeedribas tiſunibu un walſts kahtibu, un ka tamdeht gubernatoreem naw teeſibas ar ſawu waru atzelt beedribu pilnu ſapulſchu taħdus lehmumus, kuri aiſſkar tiſai beedribas beedru intereſes, jo ſchee beedri paſchi war mekſlet gandarijumu wiſpahrigā teeſas zekā, ja beedribas pilnas ſapulzes buhtu winu teeſibas aiſſkahruschas.

Beedribu ſlehgſchana.

Par beedribu ſlehgſchanu runā 4. marta noteikumu 3., 33.—39. panti. Par beedribu leetu iſſpreeſchanu gub. beedribu leetu komiſijās un komiſiju lehmumu pahrkahpuchſechanas kahtibu jau eepreeſchejās nodalās ir runats.

Atbildiba un ſodi par noſeegumeem pret beedribu likumeem.

Nr 4. marta noteikumu iſdoſchanu 22 martā 1903. g. Wiſaugſtali apſiſprinato Jauno Sodu likumu (Eiſ. krahtj

15. fehj., 1909. g. isd.). 124. pants ir pahrgrofits ſchahdâ weidâ:

Kas nodibina beedribu ſaweenibu waj beedribu, neisnemot ari profesionalâs, pahrwalda winu waj ari peedalas tahdâ, neewehrodams waj pahrſahpdams lifumâ aprahditos noteikumus, tâpat ari eerehdnis, fureſch nodibina waj peedalas winam noleegtâ beedribâ, ſodams ar areſtu lihds 3 mehneſcheem waj naudas ſodu lihds 300 rubleem.

Bet ja wainigais nodibinajis beedribu ſaweenibu waj beedribu, neisnemot ari profesionalâs, waj peedalijees tahdâs: 1) ſinadams, ſa beedribu ſaweeniba waj beedriba ſalpo mehrkeem, furi aiſleegti Sodu lifumos waj pretigi ſikumbai waj ari apdraud ſabeedribas meeru un droſchibu, waj ari ſinadams, ſa 4. marta noteikumu 9. p. apſihmeta eerehdnu beedriba ſalpo mehrkeem, furi aiſleegti to paſchu noteikumu 10. pantâ; 2) ſinadams, ſa beedribu ſaweeniba waj beedriba ar politiſkeem mehrkeem waj ari profesionala beedriba teef wadita no eeſtahdem waj perſonam, furas uſturas ahrſemês; 3) ſinadams, ſa beedribu ſaweeniba waj beedriba naw atkauta, ir aiſleegta waj ſlehgtâ no peederigas waras, waj ari winas darbiba aptureta lifumigâ ſahrtâ; 4) ſinadams, ſa beedribu ſaweeniba waj beedriba ſper ſewiſchfus ſolus, lai ſlehptu ſawu paſtahweſchanu waj ari ſawus mehrkus waj winas pahrwaldiſchanas ſahrtibu waj ari waldeſ ſaſtahwu, — tad tahds ſodams ar eeſlodſiſchanu zeetokſni lihds 1 gadam waj eeſlodſiſchanu zeetumâ.

Tahdâ pat ſodâ kriht ari tee, furi nodibina 4. marta noteikumu 9. p. minetu eerehdnu beedribu ſaweenibu waj profesionalu beedribu ſaweenibu, ſa ari peedalas tahdâs ſaweenibâs, waj ari atwer profesionalas beedribas nodaku ar ihpaſchu, no beedribas neatkarigu walde, waj ari pee tahdas nodakas peeder.

Beſ tam krimonalleetu prozeſa uſtawâ (Eiſ. Krahj. 16. fehj., 1906. g. turp.) ir eeweſts ſchahds 1085°. pants:

Seetas par Jauno Sodu lifumu 124. p. paredſeteem pahrſahpumeem, ja wainigee ir 4. marta noteikumu 9. pantâ minetee eerehdni, furi hauda walſts deenafſta teeſibas, ir eeſu.

stinamas us wīnu preefšchneežibas sīrojumu pamata un wēdamas wispahrigā kriminalleetu prozesa ustawa fahrtibā. Teesai nodoto apwainoto preefšchneežibai ir teesiba peemehrot šhi ustawa 1100. pantu. No preefšchneežibas atkaras ari, neefustinot wainigo nodoschanu teesai, aprobeschotees ar lifumos norahditu fodu uslifšchanu (Eif. krahj. 15. sehj., 1885. g. isd., Nolik. par fodeem, 69. p. peef.).

Un šhi pascha ustawa 1260. p. papildinats ar aifrah-dijumu, ka noseegumi pret 124. p. isteesajami apgabalteesam.

Par peederibu pee šlepenām organizacijam, kuru noluhšs ir, ar waru gahst pastahwoscho walšts waj šabeedribas fahrtibu, jau agrak eewestee Jauno fodu lifumu 102. un 126. pp. pareds wīsu teesibu atnemšchanu un špaidu darbus.

Par publiskām telpam.

Ustawā par noseegumu nowehršchanu (Eif. krahj. 14. sehj.) 141. p. nosaka, ka polizijai jausrauga, lai wispahrpēetami isrihšojumi notiktu tikai peešlahjigās un drošchās weetās un wīš eerihšojumi buhtu drošchi, bet ja isrihšojumi waj teatru israhdes noteef ehfās, — lai loschās, foridoros, us trepem, pee durwim wafaros buhtu laternas ar šwezem wai zita gaišma, lai durwis buhtu atweramas us ahru, bet ne us eefšchu. — Buhwneežibas ustawa (Eif. krahj. 12. sehj., 1. daļā, 1906. g. turpin.) 161. p. nosaka, ka ehfās, kuras nodomatas publikai, brihw zelt tikai pehž buhwprojekta apstiprināšchanas gubernas buhwkomisija, bet sinamos gadījumos (40. p.) Šešchleetu ministrijas tehniskā un buhwneežibas komisija.

Istrihšojumi.

Istrihšojumi tāpat kā šapulzes šadatas atšlahtās (publiskās) un šlehtās. Atšlahteem isrihšojumeem jaisprasa polizijmeistara waj aprinkā preefšchneeka atšauja (Ustawš par noseegumu nowehršchanu, 135 — 148. pp.). Polizija atšauj isrihšojumus, ja neatrod tanis nešo prešlifumigu ne ari šahdu šaunu wispahribai

waj atfewisçkeem zilwekeem. — Par eeejas biletēm wifōs isrihkojumos maksajams labdarības nodoklis Keisareenes Marijas eestahdem par labu. — **Misleegti** ir atklati isrihkojumi un ispreezas, teatru israhdes, konzerti, masku balles: 5. janw. 1. febr., 24. martā, pirmā, zeturta un pehdejā gawenu nedelā,, otrās gawenu ned. swehtdeenā, tresçhās un sestās gawenu ned. festdeenās, Puhpoļu swehtdeenā, pirmajā Eeldeenā, Debesbrauščhanas deenas preeščwafarā, Wafaras swehtku festdeenā, 5., 14., 28. un 29. augustā, 7., 13. un 14. septembrī, 20. now., 24. un 25. dezembrī. (Polizijas departamenta 1. jul. 1900. g. zirklarars Nr. 3725.). — **Misleegts** ir weenā un tai pašçā konzertā peekopt ir garigu ir laižigu musiku. Garigos konzertos naw brihw dseedat pareistizigo deewkalpojumos dseedamos gabalus. — Par labdarigu isrihkojumu atklausçhanu Polizijas departamenta 30. jul. 1901. g. un 24. dez. 1903. g. zirklari Nr. 3806. un 7026. un Eeščl. ministra 12. juniņa 1902. g. zirklarars Nr. 2855. nošafa, ka taçdi atkaujami tikai eepreešč pahrleezinotees, kaçdi pateesiba ir isrihkojuma mehri, un tikai tad, ja rihtotaji apņemmas biletēs pahrdot tikai sem administrazijas usraudsisbas, biletēs nenehsat pa mahjam apkahrt un nodot wifus norehkinus un atlikumu administrazijai. Kaçdai mahzibas waj zitag eestahdei par labu war farihtot isrihkojumu tikai sçis eestahdes preeščneeziba. Ja ta pahrfahpj noteikumus par isrihkojumeem, tai turpmaki rihtojumi naw wairs atkaujami. (Sçee noteikumi us beedribu isrihkojumeem masaf atteezas, jo beedribas war ari sawus labdarigos isrihkojumus farihtot kà parastus rihtojumus.) — **Slehtti isrihkojumi** skaitas peem. taçdi, kuri peeeetami tikai beedribas beedreem un winu eewesteem weeseem. Wald. Senats 1. apr. 1910. p. ar ufasu Nr. 4753. Widsemes gubernatoram pasçaidrojis, ka pehç beedribu pag. noteikumu 28. p. registretām beedribam ir teesiba farihtot israhdes, konzertus, basarus, wahst dahwinajumus un t. t. un ka pehç 4. marta sapulščhu likuma (Deel. pee Ustawa par nošeeç. nowehrsçhanu, 115¹ p.) 8. p. pee literariška un musikala wafara farihtosçhanas saweem beedreem un winu eewesteem weeseem, wajaga par to tikai ar rakstu pasinot polizijas preeščneekani, ka sçahçdi pasinojumi us

Stempelustawa 62. p. 4. p. pamata atswabinati no stempelnodokļa un ja weetejās polizijas preekščneekam ir likumigs eemesls aisleegt beedribas wakara šarihšoschanu, winam peenahkas par to šinot rihšotajeem, usrahdot aisleeguma eemeslus, 1 deenu pirnis wakara. — Eweehrojans ari Nowotscherkasskas teesu palatas lehmums U. J. Petrowska šuhdsibas (31. jul. 1906. g.) leetā pret Nowotscherkasskas polizijmeistaru Solotarewu par Petrowska preekščlasijuma aisleegšchanu bes likumiga eemesla. Palata peespreedusi no polizijmeistara Petrowskim par labu 3 rbl. kā saudejumu, kas winam no aisleegšchanas zehlees, bes tam 2 rbl. 25 kp. teesas isdewumus.

Labdaribas nodoklis.

8. martā 1908. g. apstiprinati noteikumi par labdaribas nodokli. Noteikumu galwence panti ir šefošchee:

§ 1. Uš Wisaugstaki 5. maijā 1892. g. apstiprinata Walsis padomes lehmuma Keisareenes Marijas eestahdem par labu teef nemts nodoklis no wišām publiškām israhdem un ispreezam, kurās teef nemta eejas maksā.

§ 2. Pee publiškām israhdem un ispreezam peeder: israhdes, konzerti, balles un maskarades it wišos teatros, zirkos, klubos, dahrsos un wehl zitās weetās, isstahdes (isnemot lauksaimneezibas), basari ar musiku, privati museji, literaturas un musikas wakari, **isnemot lekjijas, tautas preekščlasijumus u. t. t.**, kas šarihšoti šinatnes un isglihtibas noluhkā un fureem naw ispreezas waj israhšchu raksturs; dšihwas bildes, elektriski teatri, (kinematografi; biošoni u. t. t.), sirgu škreeschanās, menašerijas, šarufeli u. t. t. wispahr ikweena weida israhdes un ispreezas, neraugot uš mehrki un eejas maksas leelumu.

§ 4. No nodokļa atswabinatas bitetes: a) personam, kas apmeklē israhdes un ispreezas deenasta peenahkumos, b) personam, kurās peeder pee šcho israhšchu waj rihšojumu administrācijas, un c) tā šauzāmām šesonas bitetem mineralawotos, juhemalas peldu weetās un zitos weselibas awotos, bet tikai

tajā gadījumā, ja ar šķim biķetem ņaveenota dņeedinaņĶana par welti.

§ 5. Nodoklis maņņajams: 2 ņap. par biķeti, ņas leĶtaka par 50 ņap., 5 ņap. par biķeti no 50 ņap. liĶdņ 1 rbl. un 10 ņap. par biķeti, ņas maņņa 1 rubli un daĶrgaņi. Par biķetem, ņas dođ teeņibu uņ eeeju wairafam perņonam (loņĶas) waj uņ wairafam israhdem (abonentu) nodoklis teeņ nemts peĶz wisaugņtaĶa mehra, ņaĶds teeņ nemts no ņatras perņonas biķetes.

§ 7. Nodoklis teeņ nemts atņewiņĶĶu Keiņareenes Marijas eestahņĶu iņdotu marĶu weidā, ņuras uņliĶmeĶamas uņ biķeti, pee ņam uņ ņatras biķetes wajag buĶt atņiĶmetam, ņa biķete beņ marĶas nederiga. MarĶas dabujamas par 2, 5, 10, 25 un 50 ņap.

§ 9. KaruņĶu, ņĶuhpotnu, ņĶaujamo boņĶu un ziteem ņiĶĶu iņpreezas ņariĶĶojumu turetajeem aĶrupus galwas pilņeĶtas, ja tee neĶem eeejas maņņu, atĶauts atmainit § 5. nolikto nodokli, ņamaņņajot weenreiņigi: gubernu pilņeĶtās 3 rbl., aprinĶu pilņeĶtās 2 rbl. un wiņās zitās weetās 1 rbl., pee ņam nodoklis teeņ ņamaņņats ar Keiņareenes Marijas eestahņĶu marĶam un teeņ nemts pee ņatras iņņneegtas atĶaujās ņĶaĶdām iņpreezam, pee tam uņ wiņu laiĶu, bet ne ilgāĶi ņā 1 gadu.

§ 11. MarĶu jauņlipina uņ biķetes, pee ņam marĶai wajag buĶt uņlipinatai tā, ņa weena puņe no tās atrodas uņ biķetes, bet otra uņ biķetes gala.

§ 17. Keiņareenes Marijas eestahņĶu marĶas war dabut par ņĶaidru naudu gubernu, apgabalu un aprinĶu renteĶās, ņā ari daņĶās ņrona monopola paĶrđotawās.

Kontroles labad uņ wiņu iņriĶĶojumu aņiņĶam jaņtahw freewu walodā drukatam iņwilkumam par labd. nodokli un taĶds pats drukats ņludinajums iņĶarams wirs iņriĶĶojumu ņaņem. — Iņnemot polizijā atĶaujās iņriĶĶojumeem, jaeeņneeds ņĶnorefĶanai paĶrđodamo biķeņĶu iņĶeĶu graĶmatinas. Tikai no polizijas ņĶnoreteem un apņtempeleteem iņĶeĶeem briĶw paĶrđot biķetes. PeĶz iņriĶĶojuma, nedetas laiĶā janodod wiņi biķeņĶu iņĶeĶi ar galeem un ari nepaĶrđotām biķetem polizijai,

Teatru irrahdes.

Pehz Zensuras uštawa (Eif. krahj. 14. fehj., 1906. un 1908. gg. turpin.) 83.—92. pp. wišam israhdamàm lugam jabuht atkautàm no ihpašcheem zensoreem Preses wirswaldê Peterburgâ. Sai dabutu atkauju, jaefuhta wirswaldei luga, rakštita waj drukata, diwos eksemplaros. Zensora strihpotàs weetas, lugu israhdot, ir jaislaisch. — Par zensuras aisleegtu lugu israhdišchanu pehz Sodu lišumu (Eif. krahj. 15. fehj.) 1048. p. wainigo šoda ar naudas šodu lihds 500 rbl. un areštu lihds 3 mehn., waj 2—8 mehn. zेतumâ. Tahdâ pat šodâ kriht, kas neewehro zensora strihpojumas lugâ. — Preses wirswalde 17. okt. 1902. g. ar žirkularu Nr. 9166. ir noteikuš, ka pee teatru israhšchu atkaiššanas un aišchu zensiššanas polizijai wajaga peeprašit, lai rihšotaji usrahda lugas zenseto eksemplaru. War bes tahda atkaut israhdes tika tad, ja israhdamâ luga ir eewesta to lugu ofižialâ šarakštâ, kuras atkautas bes strihpojumeem, waj ari „Wald. Wehštneš“ atšimets, ka luga atkauta bes strihpojumeem.

Wišs teiktis šihmejas neween uš lugam, bet ari stahšteem, dšejoleem u. z. deklamacijam, kuras grib atkautos rihšojumos nolaišit. Uri tās eepreekšch jaišzense Preses wirswaldê.

Irihkojumu aišiščas un šludinajumi.

Preses uštawa 41. pants nošaka, ka aišiščas un šludinajumi jaiškata zauri weetejai polizijas preekšchneežibai.

Luhgumrakštu paraugi atkauju dabuščanai irihkojumeem.

Его Высочордію Господину ..... Полиціймейстеру,
(Уѣздному Начальнику)
Правленія ..... общества,
находящагося в .....

Прошеніе.

Правленіе вышеозначеннаго общества честь имѣет просить
Ваше Высочордіе разрѣшить ему устроить в воскресенье, ...

..... в ..... час. вечера (дня) в залѣ .....
..... по ..... улицѣ, № .....
концерт (спектакль, музыкальный вечер) с послѣдующими танцами и
с платой за вход в свою пользу.

Предсѣдатель общества: .....

Datum.

Секретарь: .....

Beedribas feezelis.

Rihkojot teatru israhdes, dramatisksus un literariskus wa-
farus, jausdod ari israhdamà Iuga, peeleeft flahst winas zen-
seto eksemplaru. Tà tad rakstans buhtu sekošchà weidà:

Поставлена будет пьеса ....., цензурный
экземпляр которой при сем прилагается.

Suhgumrakstam japeeleeft flahst diwas 75 kap. stempel-
marfas.

Seedojumu wahkšchana.

4. marta noteikumumu 28. p. atkauj wahkt un peenent
seedojumus wišam registretam beedribam. Wahkt seedojumus
beš ihpaščas atkaujās war tomehr tikai beedru widà un
priwatà kahrtà. Bet atklahtai seedojumu wahkšchanai waja-
dšigs dabut eepreekšch gubernatora waj Eekšchleetu ministra at-
kauju (Eekšchl. ministrijas weetejo leetu wirswaldes 16. dez.
1909. g. zirkulars Nr. 38./9174.). Atkauja dodama tikai pehž
eepašihšchanàs ar beedribas raksturu un mehrkeem un ar no-
teikumumu, ka wišàs naudas wahkšchanas grahmatàs jaatšihmè
wahzejas eestahdes wahrds, wahkšchanas mehrkis un wahzeju
atlihdšinaschanas kahrtiba. — Dar jaunakà laikà uffahktam
atklahtam dahwanu wahkšchanam ar puķu, flagu waj zitu
lihdšigu preekšchmetu pahrdošchanu (puķu, flagu, rudsu wahru
u. t. l. deenam) Eekšchleetu ministrija wehl šho gadu isdewuši
šchahdus noteikumus: 1) Atklahtu dahwanu lašišchanu brihw
šarihftot tif likumigam organizajiam ar labdarigu mehrki waj
tautas higienas pazelšchanas, waj ari šahtibas weizinaschanas
noluškà. 2) Puķu un zitu preekšchmetu pahrdošchanu war ša-
rihfot minetàs organizajijas tikai weenveiš gadà un tikai tahdeem

noluhkeem, kas fassan ar statuteem. 3) Deht atkaujās ja greesčas pee gubernatora resp. pilf. preekschneeka, pee kam luhgumrafstam flaht japeeleef paraugi no pahrdoameem preekschmeteem. 4) Luhgumrafstā, kà ari fludinajumos jausdod : a) dahwanu lasišchanas noluhks ; b) lasitaju fkaits ; c) isdalito dahwanu kastischi fkaits ; d) kur, kad, sem kahdas usfraudšibas un sem kahdeem noteikumeem notifs pahrdošana, kà ari weeta, kur lasitajeem buhs janodod šawahkta nauda. 5) Atklahtu dahwanu lasišchana nedrihkst buht beedribam par pastahwigu eenehmumu awotu un drihkst notift tik sinamam noluhkam. Neatkarigi no šcha, pee atkaujās doščanas jaewehro beedribas pastahweschanas ilgums un darbības gaita, kà ari tās naudas lihdsēkti. 6) Weenā deenā war šarihšot atklahtu dahwanu lasišchanu tikai weena beedriba. Ja us to pašu deenu luhš wairaf beedribas pehz atkaujās, tad preekschroka jadod tai beedribai, kura wisdrihsaf pelna pabalstu. 7. Gubernators noteiz kontroles weidu. 8) Pee dahwanu lasišchanas drihkst leetot tikai numuretas, ar beedribas stempeli apšihmetas kastites, pee kam winām jabuht tā eerihšotām, ka nauda newar isslihdet pa metamo zaurumu. 9) Katram dahwanu lasitajam wajaga no polizijas isdotas personas apleezibas, kura tam us polizijas waj seedotaja wehleschanos japarahda. 10) Dahwanu lasitajeem aisleegets publiku apgruhtinat, waj dahwanas isspeest ; tāpat aisleegets usmeklet atklahtas, priwatas, waldibas un mahzibas eestahdes, kà ari priwatdšihwofkus, ja eestahdes preekschneeks resp. dšihwofka šainneeks naw dewis šawu atkauju. 11) Lasitajeem stingri un bes pretrunas jaispilda wiš polizijas rihšojumi. Nepilngadigeem un widusškolu audsekeem, kam naw atkaujās no školas preekschneezibas, aisleegets buht par dahwanu lasitajeem. 12) Atklahta pahrdošana jarihšo pašai beedribai, kas us to dabujusi wajadsigo atkauju, bet nekahdā finā nedrihkst to nodot komišjā usnehmejeem. 13) Kad dahwanu lasišchana nobeigta, kastites jaatslehdš polizista flahtbuhnē un tur esošā šuma jaeraksta protokolā, šo paraksta flahtesofšee beedribas preekschstahwi un polizists. 14) Salasitā nauda bes šaweschanās janodod kahdai krediteestahdei usglabat. 15) Sinas

par eenahfuschàm dahwanam un winu isleetofchanu jastahda preefschà gubernatoram un jaissfludina isplatitafàs awisès.

Loterijas.

Ustaw par noseeguma nowehrschanu (265. — 276. pp.) atkauj tìkai loterijas lihds 1500 rbl. kopwehrtibà un tìkai isprasot weetejà gubernatora atkauju. Loterijas atkaujamas pehz eespehjas reti un tìkai nabageem par labu. Winneestem jabuht wismas 1 us 100 biketem un winu kopwehrtibai lihdsinatees wismas pusei no loterijas kopsomas. — Pehz Eefschl. ministra 14. jun. 1901. g. apstiprinateem noteikumeem par loterijam tahdas atkaujamas tìkai labdaribas beedribam un eestahdem, kuras naw dibinatas us paschpalihdsibas pamateem, labdaribas noluhkeem. Pilsehtu, semstu un kahrtu eestahschu pahrsinà stahwofchàm labdaribas eestahdem loterijas naw atkaujamas. Pehz Sw. Sinoda passaidrojuma tàs naw brihw farihfot ari basnizu kursorijam. Kara un zita leela tautas posta gadijumos war atkaut loterijas zetuscheem par labu farihfot ari atsewischkàm amatu un ustizamàm priwatàm personam. Loterijas atkauj un kontrolè gubernators. Uisleepts loterijàs isloset naudu, procentu papyrus, kfristigas tijibas peederumus, nekustamus ihpaschumus, loteriju biketes un spirta dschreenus. Loteriju fludinajumos jausrahda, zil buhs pawisam winnestu, kahdà kopwehrtibà, zil buhs pawisam bifeschu, kad, kur, ka usraudsibà un kahdà kahrtibà notifs islofeschana, kad un kur sanemami winnesti, pee kam tee jaissneeds wismas 6 mehn. ilgi un wisu scho laiku atklahti jaissleef winnestu faraksts. Loterijas allegri, basari, laimes afas u. z. loteriju weidi, kuras islose teise ar bifeschu pahrdofchanu, naw atkaujami tautas ispreezàs un behrnu swehtkos un tahdàs weetas, kur apmekletaju wairums peeder pee strahdneeku aprindam, bet atkaujami ispreezàs un sapulzès ar eeejas maksu ne semaku par 1 rubli. Naw atkautas loterijas, kuru winnesti friht us eeejas biketem waj us besmaksas biketem, kuras pee eeejas issneeds. Pehz loterijas jaeesneeds gubernatoram wisi norehkini.

Jiitahdes.

Weetejas iſſtahdes, iſnemot lauffaimneezibas iſſt., atļauj gubernatori (Miniſtr. nolikumi, 362. p. 12. p. 1. peef. un Tirdſn. un Ruĥpn. uſtawa 212. p. 2. peef.) Lauſſaimneezibas iſſtahdes atļauj Semes eerihz. un Semkopibas wirſwalde (Lauſſ. uſtawa 24. p.) Iſſtahdes Wiſſemē atļauj pehz weetejās adminiſtrazijas eeſkata Eeſſchleetu miniſtrija, Tirdſn. un Ruĥpn. miniſtrija un Semes eerihz. un Semkopibas wirſwalde.

Jaunais likums par autoru tēfībām.

Waltis padomes un domes peenents un 20. martā 1911. g. Wisaugstāfi apstiprinats.

1. Pahrmainot un papildinot pastaħwoschos nolifumus eewesti kļah̄tpeeliktee noteikumi par autora tēfībām.

2. Ziwillikumu (Eif. krahj. 10. sehj. 1. d. 1900. g. isd.) 1184. p. lasamis šchah̄dā weidā:

1184. Jhpascha mantoschanas kahrtiba, kura atschēiras no parastās, noteikta sešoschos gadijumos: 1) autora tēfību mantoschanā;

4. Ziwilprozesa ustawa (Eif. krahj. 16. sehj. 1. d. 1892. g. isd.) 217. un 1040. pp. lasami šchah̄dā weidā:

217. Seetas par autora tēfību pahrkaphschanu eesahkamas, peħj sūhdsētaja eeskata, waj nu tanī apgabalteesā, kuras apgabalā notizis pahrkaphpums, waj ari tanī, kura apgabalā dsh̄hwo apfuhdsētais.

1040. Kas nopehrē publiskā uħtrupē literaturas, musikas, mahkšlas waj fotografijas raschojumu, ar to neeguhst autora tēfības uš scho raschojumu.

5. 22. martā 1903. g. Wisaugstāfi apstipr. Sodu likumu 620. un 622. pp. lasami šchah̄dā weidā:

620. Kas ar nodomu pahrkaphj zita autora tēfības, teeť sodits ar arestu waj naudas sodu lihds 500 rbf. Ja scho tēfību pahrkaphschana notikusi isdodot patwarigi waj pawairojot pahrdošchanas noluhkā raschojumu, tad wainigo sōda ar eeslodsišchanu zeetumā. Bet ja kads patwarigi isdod sweschu raschojumu ar sawu wahrdu, tad wīnu sōda ar eeslodsišchanu zeetumā ne masat par 3 mehnescheem.

622. Cirgotajs, kuresch glabā pahrdošchanai waj eewed no ahrsemem pahrdošchanai waj pahrnod raschojumu, kas pafihstams kā isgatawots pahrkaphpjot autora tēfības waj isgudrojuma priwileģiju, teeť sodits ar arestu waj naudas sodu lihds 500 rubleem.

5. Negaidot 22. martā 1903. g. Wisaugstafi apstiprinato Sodu likumu eeweschānu pilnā apmehrā, eewešt leetoschānā šcho likumu 620. un 622. pp. par autoru teesibu pahrkahpschānu un atteezotees us šcheem pahrkahpumeem Sodu likumu (Eif. frahj. 15 fehj., 1909. g. isd.) pirmo nodaku.

7. Papildinot pastahwoschos nolikumus noteikt: Leetas par autoru teesibu pahrkahpschānu (Sodu likumu 620. un 622. pp) usfahšamas ne zitadi, fā us zeetuschā suhdšibas pamata. Wainigani šods [teef atzelts, ja suhdsetajs ar wainigo islihgst pirms sōda ispildišchānas.

8. Kriminalprozesa ustawa (Eif. frahj. 16. fehj. 1. d., ar 1909. g. turp.) 200. p. un 1260. p. 5. p. lasami šchahdā weidā:

200. Abgabalteefās teefajamas wišas friminalleetas, furas nepeefriht meerteefnescheem, leetas par noseegumeem pret S. I. (Eif. fr. 15. fehj., 1909. g. isd.) 73., 74., 78.—80., 82.—90., 93.—98., 500. (1. d. 2. p., 2. un 3. d.) un 524.—527. p. p., fā ari leetas par autoru teesibu pahrkahpumeem, kas paredsetas S. I. 620. un 622. p. p. (Deefišmes pee 200. pehž Eif. fr. 1909. g. turpin. paleef špehšā).

1260. p. 5. p. Leetas par noseegumeem, kas paredseti S. I. (Eif. fr. 15. fehj., 1909. g. isd.) 73., 74., 78.—80., 82.—90., 93.—98., 500. (1. d. 2. p., 2. un 3. d.) un 524.—527. p. p., fā ari leetas par autoru teesibam isteefajamas abgabalteefās.

9. Pahrgrosot un papildinot lihdsšchinejos nolikumus noteikt: Kamehr pastahw šahds periodišks isdewums, naw atkauts isdot zitus isdewumus ar weenadu nosaufumu.

10. Papildinot pastahwoschos noteikumus nolikt: Uis-leegts reproduzet gramofonu, fonografu, pianolu u. t. l. notes bes fabrikanta atlaujas, ja us šchīm notem ir fabrikanta firma waj wahrds un uswahrds. Kas patwarigi isdod mechaniškas notes, tam jaatlihdšina zeetuschām wišs šandejums. Utlihdšibu nosaka teefa, eewehrojot wišus leetas apstahškus, pehž taišna eefkata.

11. Uzelt Žiwillikumu (Eif. fr. 10. fehj. 1. d., 1900. g. isd. un 1906. g. turp.) 420. p. 2. peef. un peelikumu pee šchi

panta, 1185. p. un peef. pee ta, fà ari Sodu lifumu (Eit. fr. 15. fehj. 1885. g. isd. un 1906. g. turp.) 158. p. 2. peef. un 1683., 1684. un 1685. pantus.

12. Scho lifumu isplatit ari uf Polijas zaristes un Baltijas gubernam. Baltijas gub. Ziwillikumu (Baltijas weetejo lifumu fr. 3. d. 1864. g. isd.) 1971., 3981.—3993., 3994. p. p. un peefihmi pee ta atzelt.

13. Par literaturas, musikas un mahfflas raschojumeem, furi parahdijufchees lihdš fchi lifuma eewefchanai, noteikt :

1. Eifums par autoru teefibam peemehrojams darbeem, furi jau parahdijufchees: a) furu autoru teefibas naw wehl noilgufchas lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai, pee kam scho darbu autoru teefibas paleef fpehka agraka ilgumâ, ja tas ir garaks par fchai lifumâ noteikto; b) ahrsemju pawalstneefu raschojumi, furi lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai nebandija apfardfibu Kreewijâ, ja scho raschojunu autoru teefibas naw noilgufchas pehz atteezigàs semes lifumeem lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai.

2. Schi lifuma noteikumi neatteezas uf raschojumeem, furi parahdijufchees lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai, ja ar to isdoschanu naw pahrfahptas autoru teefibas pehz agrafeem lifumeem.

3. Schi lifuma noteiktee fuhdfibu noilgumu laiki peemehrojami wiseem autoru teefibu pahrfahpumeem, furi naw noilgufchi pehz pastahwofcheem lifumeem par noilgumeem lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai.

4. Autoru teefibu noteikumumu 9., 67., 68., 71. un 72. p. p. neatteezas uf isdeweju lihgumeem, furi noslehgti lihdš fchi lifuma fpehka nahffchanai.

Noteikumi par autoru teefibam.

I. nodafa. Wispahrigi noteikumi.

1. Autoru teefibas atteezas uf: 1) literariskeem raschojumeem, tifpat raffsiteem, fà ari runateem (runam, lefzijam,

7. Ja autors, dšihws buhdams, naw noteizis par šawām autora teešibam un wīnam mantineefu naw, tās isbeidsas ar wīna nahwi.

Ja nomirst weens tahda raschojuma autors, kuzsch darinats no wairafeem kopigi, un wīnsch naw noteizis dšihws buhdams par šawām autora teešibam un wīnam naw mantineefu, tad wīna autora teešibas pahreet us pahrejeem autoreem.

8. Lihgums par autora teešibu atšawinašchanu, par isdošchanas waj tulkoschanas waj atlahtas ispildišchanas waj zitu kašdu autora teešibu atdošchanu zitam janoflehdš ar rakstu.

9. Epreekšchejâ (8) p. minetee lihgumi par turpmafeem autora darbeem paleef špehkâ ue ilgaki par 5 gadeem, kaut ari lihgumâ buhtu noteikts ilgaks laiks waj ari nolihgts us wīseem laifeem.

10. Autora teešibas newar apšihlat beš autora peekrišchanas, kamehr wīnsch dšihwo, waj wīna mantineefu peekrišchanas, kad wīnsch miris. Išdoschanas waj zitas otrai personai ar lihgumu atdotas autora teešibos war apšihlat par šchis otras personas paradeem, bet tikai lihgunia robeschâs.

11. Autora teešibas us literaturas, musikas un mahkšlas darbeem peeder autoram wīšu muhschu, bet mantineefeem 50 gadus ilgi pehz autora nahwes. Darbeem, kuri parahdas flajâ pehz autora nahwes, autora teešibu ilgumu škaita no autora nahwes, kaut ari šcho noteikumumu atteezigos punktos buhtu noteikts rehkīnat no darba flajâ nahkšchanas deenas.

12. Autoru teešibu ilgums kopigi raschotam un nedalamam darbam škaitas autoru mantineefeem no ta autora nahwes, kuzsch zitus pahrdšihwojis.

13. Tautas dšeesmu un meldiju, šakamu wahrdu, pašaku, teiku u. t. t. tautas atminâ usglabatu gara mantu, ša ari tautas mahkšlas šihnejumumu un zitu raschojumu krahjumu isdeweji bauda autoru teešibas us šcheem krahjumeem 50 gadus ilgi kopšch to isdoschanas. Šchis teešibas nekawè zitus isdot tos pašchus raschojumus šawâ apstrahdajumiâ waj šawos krahjumos.

14. Uwischu, schurnaln un zitu periodiskū isdewumu, k̄a
ari wahrnizu, almanachu un zitu daschadu autoru šako-
potu raschojumu isdewēji bauda autoru teesibas us šcēm
isdewumeem 25 gadus kopsch to isdoschanas. Bet šcho isde-
wumu lihdsstrahdneeki bauda autoru teesibas us šaweem rascho-
jumeem, ja naw nolihgts pretejs.

15. Rihkotees ar wairaku personu kōpigu darbu, kuzsch
pastahw no dafam, kuzam patstahwiga literariska, finatniska,
musikala waj mahkslas nosihne, war tikai ar wisu autoru
kōpigu peekrischanu, ja no autoru šawstarpigam atteezibam ne-
istek pretejs. Tomehr katrs lihdsautors bauda autora teesibas
us šawu atšewischko raschojumu.

16. Autora teesibu ilgums, aprehkinot isnahkschanas
laifu, tahdeem isdewumeem, kas isnahk atšewischkos sehjumos,
ir katram sehjumam šaws, periodiskēem isdewumeem katram
numuram, grahmatai waj burtuizai šaws, bet pa dafam is-
dotam raschojumam aprehkinams no pehdejās dafas isnahk-
schanas, ja laiks starp atšewischko dalu isnahkschanu naw ilgaks
par 2 gadeem, bet pretejā gadijumā no katras dafas klajā
nahkschanas.

17. Ja raschojums parahdijees bes autora wahrda,
anonimi, waj ar pseidonimu, tad autora teesibas ilgst 50 gadus
kopsch ta isnahkschanas, bet ja autors waj wina mantineeki
pasiņo par šawām autora teesibam us šcho raschojumu, tās
škaitas pehz wispahrigēem noteikumeem.

18. Autoru teesibu ilgums škaitas no 1. janw. tai gadā,
kad autors miris waj raschojums klajā nahzīs.

19. Pēe wiseem likumā atlauteem tapinajumeem no
šwescha raschojuma nepeezeeschami usrahdit tapinajuma autoru
un awotu.

20. Persona, kam pilnā mehrā waj pa dafai atdotas
autora teesibas us raschojumu, nedrihst to bes autora waj
wina mantineeku atlaujas isdot waj atlahti ispildit ar papil-
dinajumeem waj šaihšinajumeem waj wispahrgrosijumeem,
isnemot tahdus, kuzi azim redsot nepeezeeschami un kuzus
autors pehz labakās širdsapšinas newaretu aisleegt.

21. Kas ar noluhku waj aif neufmanibas aifskar autora waj wina mantineefu teefibas, tam jaatlifhsina zeetufcheem wif wina nodaritee faudejumi.

22. Ja fahds rihfojees godigi un pahrfahpis autora teefibas aif atwainojamas fluhdas, tad winsch atbild pret autoru waj wina mantineefeem par wina nodarito faudejumu tifik tahda mehra, zif winsch eeguwis peluas.

23. Zif autoram waj wina mantineefeem nahkas atlihdsibas pehz 21. un 22. pp., nosafa teefa, eewehrojot wifus apstahklus un pehz tairniga eefata.

24. Pretlikumigas isdoschanas gadijuma ar drukas palihdsibu isdotee efsemplari, fa ari rihfi, kas pagatawoti tifik schim isdewumam, fa stereotipi, flifchejas, afmeni u. z., ja zeetufchais to prafa, teef atdoti waj nu winam par nolihgstamu zenu waj pehz teefas nowehrtejuma uf padarito faudejumu atlihdsibas rehina waj ari teef padariti neleetojami un atstahiti to ihpafchneefam. — Ja isdewunu atfihst nelikumigu tifik atteezotees uf fahdu finamu daku un scho daku war atdalit no pahreja, tad atdodama fuhdsetajam waj samaitajama tifik schi dafa. — Samaitajami waj atdodami fuhdsetajam wif pretlikumigi isdotee efsemplari un isdoschanas peederumi, furi atrodami fa pee isdeweja ta pee grahm. tirgotaja, drukataja un zitam perfonam, furas isplata schos efsemplarus.

Deefihme: Par pretlikumigu isdoschanu usfatama ari musikas raschojuma patwariga pahrtairifchana par wifada weida mekanifkam notim.

25. Suhdsset par faudejumu atlihdsibu, furi zehluschees no autora teefibu aifkarschanas, fa ari prafit eepreefscheja (24.) p. mineto war pehz fuhdsetaja wehleschanas ziwilprozesa fahrtiba, nezefot kriminalu apfuhdsibu.

26. Teefiba fuhdsset deht faudejumu atlihdsibas, kas zehluschees no autora teefibu aifkarschanas, noilgst 5 gadu laika pehz schis aifkarschanas. Bet ar aifkarschanu faweenotos luhgumus deht pretlikumigi isdoto efsemplaru un peederumu atnemschanas waj samaitaschanas war autora teefibu pastahwefchanas laika eefneegt tif ilgi, famehr tahdi efsemplari un peederumi pastahw.

2. nodata. Autoru teešības un literārīšķeem rašĥojumeem.

27. Beš autoru peefrišĥanas naw atkauts wehl flajā nelaištus literārīšķus rašĥojumus atklati atstahstīt.

28. Priwatas wehštules, furas autors naw nolehmis drufasĥanai, war isdot tīfai ar wina un wehštules ihpašĥneeka fopīgu peefrišĥanu waj pehĥ wina nahwes, ja naw wini par to nefo noteifusĥi, ar wina mantineeku sīnu. 50 gadus pehĥ pehdeĥās personas nahwes, furas šawā starpā šarakstījās, priwato wehštuku isdošĥanai wajadšīga atkautja wehl tīfai no wina atraitnem un behrneem.

29. Deenas grahmatas un wišadas priwatas peefihmes, furas naw nolemtas drufasĥanai, isdodamas pehĥ autora nahwes tīfai ar mantineeku peefrišĥanu, ja par tām autors naw ihpašĥi noteizis. Pehĥ 50 gadu notezešĥanas pehĥ autora nahwes isdošĥanai wajadšīga tīfai wehl autora pahrđsīhwojusĥo laulato draugu un behrnu atkautja.

30. Weza rokraksta isdeweĥam peeder autora teešiba un šawu darbu 50 gadus no wina flajā laišĥanas, bet šĥi teešiba nekawē zitus isdot šĥo pašĥu rokrakstu šawā apstrahdajumā.

31. Stahsta pahrstrahdasĥana dramā, waj dramas pahrstrahdasĥana stahstā naw atlauta beš autora waj wina mantineeku peefrišĥanas.

32. Ahrsemēs isdotu literārīšķu rašĥojumu pahrdrufasĥana Kreewijā naw atkauta beš to personu sīnas, furām pehĥ ahrsemes walsts līkumeem, fur darbs islāists flajā, un to peeder autoru teešības, zīf tahf šĥis teešības nepahršahpj šĥini līkumā noteiktos autoru teešību ilgumus.

33. Kreewijā isdota šazereĥuma waj ari ahrsemēs no freemu pawalstneeka isdota šazereĥuma autoram un wina mantineekeem peeder weenīgā teešiba šazereĥumu tulkot zītās walodas, ja un pirmās lapas waj šazereĥuma eewadā wini pašīwojusĥi par šĥis teešības paturešĥanu šew. Weenīgā tulkosĥanas teešiba peeder autoram 10 gadus ilgi fopšĥ originala isdošĥanas, ar noteikumumu, ša tulkosĥums autoram janodrukā 5 gadu laikā no originala isdošĥanas. Atpakaļ tulkosĥana no tulkosĥuma

originala walodâ naw atkauta wisâ autoru teesibu pastaweschânas laifâ.

34. Wairakâs walodâs reisê isdoti fazerejumi usskatami wisâs tanis par orginaleem.

35. Ahrsemês isdotus ahrsemju pawalstneeku darbus war isdot Kreewijâ freewu waj zitâ tulfojumâ ari bes autoru waj winu mantineeku sinas, ja starp Kreewiju un atteezigo swescho walsti naw noslehgts ihpaschs lihgums par schis walsts autoru teesibu apfargaschanu Kreewijâ, kusch tahdu atkajuu prasa. Ur tahdeem lihgumeem ahrsemju pawalstneeki newar eeguht leelakas tulfoschanas teesibas, nekâ tâs, kuras bauda freewu pawalstneeki pehz scho noteikummu 33. p. Weenigâ tulfoschanas teesiba dodama ahrsemneekem ari tikai tad, ja lihdsigâ fahrtâ ahrsemju walsts uskemas apfargat ari freewu pawalstneeku teesibas.

36. Tulkotajam peeder autoru teesiba us sawu tulfojummu. Tas tomehr nekawê zitus patstahwigi tulkot to paschu raschojummu.

37. Par autoru teesibu preekschmeteem newar buht: likumi un waldibas rihfojumi, likumu deweju eestahschu, semstu, pilsehtu, fahrtu un zitu sabeedriksu eestahschu lehmumi un materialu, us kureem schee likumi, rihfojumi waj lehmumi dibinati, kâ ari teesu eestahschu spreedumi.

38. Likumdeweju eestahdês, teesâs, semes, pilsehtu, fahrtu un zitâs sabeedriksâs un wispaher atklastâs sapulzês atklasti turetâs runas war drufat periodiskos isdewumos waj ari atsewischkos referatos par mineto eestahschu un sapultschu sehdem, bes autoru atkajâs. Bet autoram paleef weenigâ teesiba isdot kâ sawas atsewischkos runas, tâ to krahjumus.

39. Literariskos raschojumus peelaischani neleeli iskraksti no jau agral klajâ laisteam swescheem fazerejumeem un pat pilniga neleelu fazerejumu pahrdrukaschana ar noteikummu, ka schee iskraksti waj pahrdrukajumi eeweetajami kahdâ patstahwigâ weselâ darbâ, waj chrestomatijâ, waj zitâ kahdâ finatnes, mahzibas waj techniskeem noluhkeem isdotâ krahjumâ.

40. Awisês, schurnalos un zitos periodiskos isdewumos war pahrdrufat no ziteem periodiskeem isdewumeem sinas par

teleſcheent un deenas notifumeem un ari pa telegrafu waj telefonu no zitām pilſehtam, ſaut ari ſawu paſchu koſpon-
dentu atſuhtitus ſinojumus. Zituz periodifku iſdewumu rakſtus
war pahrdrukāt tīkai tanīs gadijumos, ja autors to naw aiſ-
leedſis. Paſtahwigi pahrdrukajami no weena un ta paſcha
iſdewuma ir aiſleegti. Ar aiſleegumu apſihmetas telegrafa un
telefona ſinas no zitām pilſehtam naw atſauts weetejās awiſēs
pahrdrukāt 18 ſtundu laiſā pehž to klajā laiſchanas.

41. Wiſi ſchis nodatas noteikumi ſihmejas ari uſ autoru
teeſibam uſ geograſijas, topograſijas, aſtronomijas un zitadām
kartinem, globuſeem, atlaſeem, dabas ſinibu ſihmejumem, buhwju
un zitadeem techniſkeem planeem un ſihmejumem un tam lih-
dſigeem darbeem, ja tee pehž ſawa galwenā noluhka un uſ-
dewuma naw peefkaltami maſkſlas darbeem.

3. nodata. Autoru teeſibas uſ muſikas raſchojumeem.

42. Autoru teeſibas uſ muſikas raſchojumeem dod ari
autoram weenigo teeſibu ſaſlahdit un iſdot ſaiſinajumus, iſ-
wilkumus un popurri no wina muſikas raſchojuma, liſt to
wiſu waj pa daikai uſ weenu waj wairak baſim, ziteem toneeni,
pahſtrahdat to atſewiſchkeem instrumenteem waj weſelam or-
keſtrim, pahrinstrumentet, kà ari pahrtaiſit wiſada weida mecha-
niſkās notis (diſkos, platēs, zilindros u. z.), ar kuzām ſcho
raſchojumu war ſpehlet gramofoni, fonografi, pianolas u. t. l.
instrumenti. — Ja komponiſts pats perſonigi waj zita perſona
ar wina atſauju iſleetojuſi teeſibu eerihkot muſikas raſchojumu
mechaniſkeem instrumenteem, kà fonografeem, gramofoneem u.
t. l., tad ar to ir ari jebkuzam zitam tahdas mechaniſkas
eetahdēs ihpaſchneekam Kreewijā dota teeſiba ſalihgt ar kom-
poniſtu par tahdu noſchu iſgatawoſchanu, bet ja komponiſts
atteiktos lihgt, tad tahds ihpaſchneeks war luhgt teeſu winam
to atſaut, pee ſam teeſa reiſē ari noſaka pehž taiſniga eefkata
atlihdsibu komponiſtam, kà ari iſgatawoſchanas noteikumus.

43. Naw uſſkatami par autoru teeſibu pahſkaphumeem,
atteezotees uſ muſikas raſchojumeem: 1) warijaziju, tranſkripziju,

fantastiju un etidu isdoschanu no švešču musikas raschojuma waj kahdas ta dalas, ja šhee isdewumi tahdâ mehrâ atščķiras no originala, ka usskatami par jaunu un patstahwigu raschojumu, un 2) isdota waj atšlahsti ispildita musikas raschojuma atšewišķķu weetu eewetoschana mahzibas waj siniskâ noluhķâ isdotos isdewumos.

44. Naw atšauts Kreewijâ pahrdrukat musikas raschojumus, kuri isdoti ahrsemēs, bes to personu atšaujas, kurām pehķ atteezigo semju likumeem, peeder autoru teesibas, zikstahķ šķis teesibas nepahršneeds šķais noteikumos paredsetos autoru teesību ilgumus.

45. Komponists war tekstam pa dalai waj pilnigi isleetot nodrukatus literaturas raschojumus. Šķi teksta isdoschana atšauta tīfai kopâ ar musikas raschojumu waj atšewišķķi konzerta programâ. Tomehr isleetot literarišķu raschojumu, kuršč rakstīts taiņni ķa teksts musikas raschojumam, komponists war tīfai ar lit. raschojuma autora atšauju.

46. Autora teesibas us musikas raschojumu ar tekstu, kuršč šarakstīts us komponista apstallejumu, peeder pilnâ mehrâ komponistam, bet teesiba isdot tahdu tekstu atšewišķķi, ja naw zītadi nolihģts, ta autoram.

4. nodala. Par dramatišķu, musikas un musikali-dramatišķu raschojumu publiķķu ispildišchanu.

47. Dramatišķu, musikas un musikali-dramatišķu raschojumu autoreem peeder ari weenigās teesibas tos atšlahsti ispildit.

48. Komponistam peeder weenigās teesibas us šawa musikas raschojuma ispidišchanu tīfai tad, ja wiušč us šawa raschojuma ķatra eķšemplara atšrahģjis, ķa komponists atšahģis few šķo teesību.

49. Ķai ispilditu musikas raschojumu ar tekstu, peeteē ar komponista atšauju.

50. Publiķķi ispildit musikas raschojumus ir atšauts bes komponista atšaujas: 1) ja tam naw ne teesķu, ne aplinkus pekras noluhķķu; 2) ja tas noteē tautas šwehtkos, waj 3) ja

eenehmums nolemts tikai labdarigeem mehrteem un ispiditaji atalgojumu nesānem.

5. nodala. Autora teešības un mahkšlas raschojumeem.

51. Ašawinot šawu mahkšlas raschojumu, mahkšlineeks neatdod ta eeguwejam lihds autora teešības un to, ja par to naw ihpašchi lihgamā minets.

52. Ja naw zitadi nolihgts, mahkšlineekam peeder autora teešības un mahkšlas darbeem, furus tas raschojis un zitu apstallejumu. Šchis noteikums neatteezas un gihmetnem un fruhšchu tehleem (bistem), furas pawairots, isstahdit un isdot peeder teešiba tai personai, no furas gihmetne glesnota waj biste taišita, waj tās mantineekeem.

53. Mahkšlas darba ihpašchneeks naw peespeests, peelaišt mahkšlineeku isleetot šcho darbu ta atfahrtošchanai, pawairošchanai waj isdošchanai.

54. Mahkšlas darbu kopeschana, kuri teešchi eeguhti no mahkšlineeka par basnizu, Keisariško pilu, museju, waldibas un šabeeđrišku eestahšchu ihpašchumu, peelaiščama ar atteezigās eestahdes atlauju, ari bes mahkšlineeka šinas.

55. Par autora teešibu pahrkahpumu usskatama mahkšlas darba waj kahdas wina datas atfahrtošchanu, pawairošchanu waj isdošchanu: 1) wišadeem lihdselkeem, kas peeder pee tās pašchas mahkšlas nosares, un 2) ne tikai no originala, bet ari no ta kopijas.

56. Par autora teešibu pahrkahpumu naw jausskata: 1) glesneezibas raschojumu attehlošchana škulpturas weidā un, otradi, škulpturas darba attehlošchana glesneezibas lihdselkeem; 2) atšewišchku mahkšlas darbu reprodukzija patstahwigos šinatniškos pehtijumos waj mahzibas grahmatās, bet tikai teksta pašlaidrošchanai; 3) un eelam, laukumeem un zitās atflahātās weetās atrodoschos mahkšlas darbu atfahrtošchana tās pašchas mahkšlas zitā nosarē; 4) mahkšlas darba atšewišchku daļu eeweetoschana šabriku un amatneeku ruhpneezibas isgatawojumos, un 4) mahkšlas darbu eeweetoschana atflahātā isstahdē.

57. Katrs war buhwet un strahdat peh3 autora flajâ laisstem architekturas, inscheneeru un ziteem techniskeem planeem un sihmejumeem, ja autors pee flajâ laischanas naw atsihmejis, ka tahdu teesibu winsch patura few. Kas no autora eeguwis techniskus planus, skizes waj sihmejumus, war peh3 teem buhwet un strahdat, ja naw zitadi nolihgts; bet nedrihkt, bes autora peekrischanas, scho teesibu atdot zitam.

58. Wisadu mahkslas darbu, isnemot architekturas buhwes un gatawus peemineklus, pretilikumigas pakaltaisichanas gadijumos peeniehrojami 24. p. noteikumi; tifi isnihzinamee mahkslas darbi un to isgatawoschanas lihdselki (formas, akmeni, plates u. t. t.), us autora teesibu pahrfahpeja luhgumu un rehfinu, war tift isnemti no leetoschanas un aprakstiti un aresteti tif ilgi, kamehr autora teesibas pastahw.

6. nodata. Autora teesibas us fotografijas darbeem.

59. Fotografam peeder weeniga teesiba atfahrto, pawairot un isdot fotografijas darbus gaismas drukas, mehkaniska, kimiska waj zita zela. Us gihmetnem un ziteem fotografu darbeem, furi isgatawoti us pastallejumu, autoru teesibas peeder pastel-letajeem.

60. Sai aissargatu sawas autoru teesibas, fotografeem jaatsihme us katra eksemplara: 1) fotografa waj fotografijas isdeweja firma waj wahrds, uswahrds un adrese un 2) fotografijas flajâ laischanas gads.

61. Autora teesibas us fotografijas raschojumeem apobeshotos us 10 gadeem no wiku islaischanas laifa. Schis laifs pagarinas lihds 25 gadeem, ja fotografijas raschojumi isdoti krahjumu waj usnehmumu seriju weida, kam patstahwiga mahkslas, wehstures waj sinatnes nosihme. Autoru teesibas us fotografijas raschojumeem, furi ir literarisku darbu sastahwdata, faut ari tifi peelikuma weida pee teem, pastahw tikpat ilgi, ka autoru teesibas us scheem literariskeem darbeem.

62. Par autora teesibu pahrfahpumu naw usstatama: 1) kopiju nonemshana no fotografijas dorbeem personigai lee-

tosčanai; 2) darba eewetosčana atflahtâ isstahdê; 3) wina reprodufzija patstahwigâ sinatniškâ pehtijumâ waj mahzibas grahmata, bet tikai teksta pasflaidrosčanai, un 4) wina reprodufzija, kaut ari pilniga, fabriku un amatneeku ruhpnenezibas isgatawojumos.

63. Us fotografijas raschojumeem atteezas šči likuma 4.—8. p. p., 11. p. 2. daļa un 14., 16., 18.—26. p. p.

64. Ščis nodatas noteikumi sīhmejas ari us ziteem, fotografijai lihdsigeem raschojumeem.

7. nodata. Isdosčanas lihgumi.

65. Us isdosčanas lihguma pamata autoram, kas zitam isdewejam atdewis teešibu us šawa darba weenu waj wairakeem isdewumeem, janodod šchee darbi isdeweja rihzibā, kuzam no šawas puses peenahšas isdot tos peenahzīgā weidā un norunatā eksemplaru škaitā un špert wišus parastos šokus isdewuma isplatiščanai.

66. Zīf tas wajadsīgs isdeweja teešibu aissardšibai pehz isdosčanas lihguma, wiššch banda autoram un zitam personam pretim autora teešibas us darbu, tikai ar teem isnemumeem, kuzi likumā waj lihgumā noteikti.

67. Eeguhtās teešibas isdewejs war atdot tahtlāf zitam tikai ar autora waj wina mantineeku šiku.

68. Ja naw noteikts, kuzā laikā darbs isdodams, isdewejam peenahšas laist to flajā apstahškeem peemehrotā laikā, bet nekahdā šinā ne wehlaš par 3 gadeem pehz lihguma noslehgščanas waj darba šanemsčanas, ja tas nodots wehlaš. Ja isdewums naw islaidts 3 gados, tad lihgums us autora pašnojumu teef atzelts. Lihdsīgā kahrtā us autora pašnojumu lihgums no beidsas, ja rodas eewehrojami eemesli, kaut ari ne Žiwilšikumu 684. pantā (lik. kr. 10. sehj. 1. daļa, 1900. g. isd. paredsetee, bet kas wīnu peespeesch atteiktees no šawa darba flajā laiščanas; tahdā reišē autoram jaallihdsīna isdewejam wišī isdewumi, kuzi tam no isdosčanas radušchees.

69. Ja naw noteikts isdewumu daudšums waj eksemplaru škaitš, literaturas waj mahššlas darba isdewejam ir teešiba us

weenu isdewumu ne wairaf par 1200 eksemplareem, bet noschu isdewejam us weenu isdewumu ar ne wairaf par 200 eksemplareem.

70. Isdewejam naw teesibas, bes autora waj wina manti-neefu atkaujas kaut ka papildinat, saihsinat waj wispahp pahr-grosit ne paschu darbu, ne wina wirsraakstu, neds autora apsih-mejumu, isnemot tikai tahdus, azim redsot nepeezeeschamus pahrgrosijumus, fureus pats autors pehz labas apsinas newa-retu leegt.

71. Autora, kas sawa darba isdoschanas teesibu bija atdewis, war stahtees pee jaunus isdoschanas tuhlin pehz tam, kad isdewejs sawu isdewumu pahrdewis. Autoram ir ari teesiba no isdeweja atpirkt wehl nepahrdotos eksemplarus par zenu, kahda nolikta isdewuma pahrdoschanai pee klaja laischanas. Ja naw zitadi nolihgts, autors war isdot sawu darbu no jauna pehz 5 gadeem pehz isdewuma isnahschanas, bet ja dota teesiba us wairakeem isdewumeem, tad pehz tik reis 5 gadeem, jif isdewumu nolihgts.

72. Sawos kopotos rakstos autors war eewetot ari tos darbus, kuru isdoschanas teesibu tas atdewis ziteem, ja no to isdoschanas laifa pagahjis wairaf par 3 gadeem, bet no musikas un mahsklas darbu isdoschanas wairaf par 10 gadeem. Bet autoram naw teesibas schos isdewumus pahrdot atsewischki no kopoto rakstu sehjuma.

73. Autora, kas atdewis teesibu sawu darbu isdot zitam, war to isdot par jaunu, ja winsch to tik eewehrojami pahrs-trahdajis, ka tas usskatams par jaunu darbu.

74. Ja autors atdewis zitam teesibu isdot wina dramatisfus, musikalus un musikali-dramatisfus darbus, ar to naw lihds atdota teesiba schos darbus atklastiba ispildit waj pahrlift mehanisku isdewumu notis.

75. Utsawinot literaturas raschojuma isdoschanas teesibas neteef atswinat as lihds teesibas: 1) tulkot to zitās walodās un 2) parstrahdat stahstu dramā waj dramu stahstā.

Noteikumi par presi, grahmatu tirgotawam un drukatawam, bibliotekam, mahkflas istahdem, fotografijam un kinematografeem.

Prefes likumi.

Uri prese padota schimbrihscham pagaidu noteifumeem, fuzi isdoti Wisangstako ukasu weidâ 24. now. 1905. g. un 18. martâ 1906. g. par periodisfo presi (par periodisfeem isdewumeem sauzas awises, schurnali un rakstu krahjumi, kas isnahf ar weenu un to paschu nosaukumu beeschafi kâ 2 reises gadâ), bet 25. apr. 1906. g. par neperiodisfeem isdewumeem, t. i. grahmatam, broschuram u. t. l. Schee pagaidu noteikumi pehz tam eewesti kâ pahrgrosijumi un papildinajumi wispahrejâ Zensures un preses ustawâ. Paschlais waldba isstrahdâ jaunu paleekamu preses likumu projektu un to drihsunâ eesneegschot Walsts domê.

24. now. 1905. g. pagaidu noteikumi par periodisfeem isdewumeem (Zensures un preses ustawâ tee eewesti kâ peelikums pee 114. panta un tur gan drusku zitadi grupeti un numureti) ir schahdi:

I. Dilsehtâs isnahfoscho laikrakstu (schurnalu, awischi), kâ ari schajos isdewumos eewetojamo, waj us fewischkâm lapam isdodamo sihmejumu un bilischi eepreefschejo zensuri, kâ wispahrejo, tâ ari garigo — atzelt, paturet agrafos noteikumus spehfa par isdewumeem, kas isnahf us laukeem (Zens. ust. 2. p. 3. peef.)

II. Noteikumus par periodisfeem isdewumeem usleekameem administratiweem fodeem — atzelt.

III. Noteikumus par periodisfu isdewumu falogeem — atzelt.

IV. Utbildibu par preses pahrfahpumeem noteift teefas zefâ.

V. Zensuras ustawa (Eif. fr. XIV. sehj., 1890. g. isd.) 140. pantu, kas Eefischl. ministrim dod teefibu aisleegt kahda

walsts jautajuma apspreešanu vaj isfludinašanu laikrakstos,
— atzēst.

VI. Dot Ēēščl. ministrim tēēšibu, eewerojot 19. okt. 1905. g. ufasā noteikto šahrtibu, aisleegt uš noteiktu laiku pašneegt laikrakstos šinas par armijas un flotes kustišbam un walsts aissardšibas lihdsēēēem.

VII. Pahrgrosot un papildinot Žensuras uštawu un zitus nolikumus, isdot šēēoššus noteikumus: 1) Kas wehšlas isdot šahdā pilšēhtā jaunu laikrakstu, tam jaeēšneeds weetejam gubernatoram par to pašņojums ar ššahhdām šinam: a) pilšēhta, šur laikraksts isnahšs; b) laikraksta nosaukums, wina programa, isdoššanas termiņi un aboneššanas mašsa; c) isdeweja un atbildigā redaktora waj redaktoru wahrdi, tehwu wahrdi, uš wahrdi un dšihwes weetas; d) drukatawa, šur laikrakstu drukās. 2) Atbildigam redaktoram japasņo gubernatoram, ša winašš ušnemas atbildibu pilnā apmehrā, waj pa dalai un ša winašš apmeerina šēēošhā (3.) p. noteiktos prašņumus. 3) Par atbildigeem redaktoreem war buht tišai Kreewijas pawalstneekti, ne jaunaki par 25 gadeem, pilntēēšigi un tahdi, kureem naw Walsts domes 1906. g. wehšēšč. liš. 7. p. (1907. g. Walsts domes wehšēšč. liškuma 10. p. 1.—4. un 6.—8. p. un 228. p.) mineto šawēšku; 4) Ne wehšlak ša 2 nedēlu laikā no pašņojuma eēšneegššanas gubernatoram, ja naw 3. p. norahdito šawēšku, jaisdod šersonai, šura wehšlas isdot laikrakstu, apleeziba 2 eššemplaros, apšihmejot tajā 1. p. minētās šinas. Ššahhdas apleezibas neišdod, ja pašņojumā naw eēšneegtas wišas waja dšigās šinas un ja isdewuma nosaukumā, waj wina programā ir šaut šas pretejs tikumibai waj šriminallikumam. Šaikraksteem, šuri isnahš žitā (ne šreewu) walodā, apleezibas isdoššanas termiņšš noteikts uš 2 mehneššēēem. Šubernatora rihžibu apleezibas neišdoššanas leetā war pahršuhdšēt Wald. šenatā. (Ja 1 gada laikā isdewums neišnahš, apleeziba šaudē šawu špēšku). 5) Weenu no apleezibas eššemplareem (4. p.) isdewejs nodod tipografijā. Beš tahdas apleezibas neweena tipografija nedrihškt periodišku isdewumu ne šalikt, ne drukat. 6) Ja pehž apleezibas isdoššanas (4. p.) periodiškā

isbewuma islaischanas sinā notiftu sahdi pahrgrossjumi (1. un 2. p.), tad par to 7 deenu laikā jaeesneeds peenahzigs pasinojums 1. un tahlakos punktos noteiktā fahrtibā. — 7. lihds 15. pp. — nosaka atsewischēu numuru konfizeshanu, suhdšibu zeshchanu par preses pahrfahpumeem, laikrakstu sodishanu, aptureschanu u. t. t. 16) Keetas par neslawas zeshchanu laikrakstā (Sodu līf. 1535. p. 2. d.) uš privatpersonas suhdšibu war tift eefustinatas un isteesfatas atteezigā teesā, štatotees pehž aiskartās personas dšihwes weetas.

Deesi h me: Walsts domes 1906. g. wehleschanas līkuma 7. pants (1907. g. līf. 10. p.) nosaka, ka wehleschanās nepeedalas: a) kas atraduschees sem teesas par noseegumeem, kas šodami ar fahrtas teesību atņemšchanu waj aprobeschoschanu, waj isflehgšchanu no deenesta, kā ari par sahdsību, frahpschanu, uštizetās mantas peesawinaschanos, sagtās waj laupitās mantas šlehpschanu, sagtās waj ar frahpschanu eeguhtās mantas pirkšchanu waj peenemšchanu šihlā, šinot, ka ta ir sagta waj frahpta, un isfuhššchanu, ja wini ar teesas špreedumu naw tikušchi attaisnoti, šaut ari pehž nosodishanas buhtu atšwabinati no šoda aif noilguma, islihgšchanas waj aif Wisaugstakā Manifesta waj Wisaugstakās pawehles; b) kas atzelti ar teesas špreedumeem no amateem, 3 gadu laikā no atzeshchanas deenas, šaut ari buhtu atšwabinati no šoda aif noilguma waj uš Wisaugstakā Manifesta waj Wisaugstakās pawehles pamata; c) kas atrodas sem ismekleschanas waj teesas par noseegumeem, kas norahditi punktā a), waj kas šodami ar atzeshchanu no amata; d) kas atšihiti par mašfatnespehjigeem, šamehr isšpreesch mašfatnespehjibas raksturu; e) mašfatnespehjigi, šuru keetas jau isbeigtās, isnemot tos, šuru mašfatnespehjiba atšihita par nelaimigu; f) šam atņemtas garidsneeka teesības waj fahrtā par noseegumeem, waj tee, kas isflehgti no fahrtu šabeedribam waj muischneezibas šapulžem uš to fahrtu špreedumu pamata, pee šurām wini peedereja, un g) kas noteefati par iswairišchanos no šara deenesta.

VIII. Par pahrfahpumeem laikrakstos, pahrgrosot un papildinot lihdsšchinejos noteikumus, nolemt šefošho: 1) Wai-

nigais, kas: a) isdewis laikrakstu pirms apleezības dabusšanas (VII. nod. 4. p.); b) neefektīvis šawa laikraksta eksemplarus zensures eestahdei; c) isdewis laikraksta numuru bez redaktora un isdeweja parafsteem, bez drukatawas apshmejuma, kur laikraksts drukats, waj bez redakcijas adreses (VII. nod. 8. p), šodams ar naudas šodu ne pahri par 300 rbl.; 2) kas pašņojumā par redaktora peenahkumu usņemšanas ar nodomu pašņeedsis nepareisas šinas par apstahkstem, no kureem atkavas wina peelaišana par redaktoru, šodams ar eeflodsišanu zeetumā us laiku no 4—8 mehn.; 3) kas ar nodomu nepareisi norahdijis laikraksta drukatawu, isdeweja waj redaktora wahrdu, šodams ar zeetumu no 2 mehn. lihds 1 gadam un 4 mehn.; 4) kas: a) usmušinajis laikrakstā us streika šarihkosšanu waj turpināšanu apstahklos, kas mineti Šodu lik. 1358². un 1359³. pp., waj us patwaligu, pehz weenosšanās starp strahdneefseem, darbu pahtraufšanu waj neatjaunosšanu us dselsszeleem, telegrafā waj telefonā, waj wispahrigi tahdā eestahdē, kur darbības pahtraufšana apdraud walsts droshibu u. t. t.; b) usmušinajis laikrakstā waldbas eestahschu eerehdnus un kalpotajus us darbu pahtraufšanu waj neatjaunosšanu, šodams ar eeflodf. zeetumā no 8 mehn. lihds 1 gadam un 4 mehn.; 5) kas: a) usmušinajis laikrakstā šolenus us mahzibas darbu pahtraufšanu; b) usmušinajis us aisleegtu šapultschu noturesšanu; c) isplatijis ar nodomu laikrakstā nepateefas šinas par waldbas eestahschu waj amatu personu darbibu, par kara špehka, waj kara špehka atšewišchku datu rihzibu, ar to šazel-dams eedshwotajos pret wineem naidigu istureshanos; d) isplatijis laikrakstā ar nodomu nepareisas, šabeedribu ustrauzošas baumas par waldbas rihkojumeem, šabeedribas postu, waj zitu notikumumu; e) isplatijis laikrakstā šinas par kara waj juhžas špehku kustibam, waj walsts aissardšibas lihdsleem, nekatotees us noteiktā kahrtibā (VI. nod.) islaiso aisleegumu, šodams ar eeflodf. zeetumā no 2—8 mehn., waj arestu ne pahri par 3 mehn., waj naudas šodu lihds 300 rbl.; 6) kas laikrakstā aisskahrīs kara špehku, waj ta dafas, šodams ar eeflodf. zeet. no 2 mehn. lihds 1 g. un 4 mehn.; 7) Periodiska isdewuma at-

bildigais redaktors, kas aīs neusmanības peelaidis tahda numura isnahšchanu, kura eestatamas noseedšiga darba pašihmes, šodams ar naudas šodu lihds 500 rbl.; 8) Seetās par laikraksta numura šagatawošchanu, waj isdošchanu ar noseedšigu šaturu, teesā war nolemt: a) laikraksta aptureschanu waj aīsleegšchanu uš wiseem laikeem; b) teesās špreeduma nodrukāšchanu šelošchā numurā.

IX. 22. marta 1903. g. Wisaugšt. apštīpr. Šodu lišumu 129. p. 1. d. papildinat ar jaunu (5.) punktu: . . . „kas ušmušinajis šareiwjus pašrakšt šara deenesta peenahššumus, šodams ar aīšuhštīšchanu uš nometinašchanu waj nodošchanu pašmahžības namā“.

X. Seetas pašr pašrakštšpumeem, kas paredšeti VIII. nod. 1. p., nodot meerteesneschu pašrsinā. Seetas, kas paredšetas VIII. nod. 2.—7. pp., šā ari leetas par amatu peršonu waj eestahšchu aīškaršchanu laikrakstos nodot apšabalteesu pašrsinai.

XI. 41. un 73. pp. un papildinajunu pee ta (1902. g. turp.), 74.—78., 80., 81., 120., 121., 138. un 139., šā ari zitus Šensuras uštawa pantus, kuri ar šcho ušāsu naw atzelti waj pašrgrošiti, atštahšt špehšā.

XII. 82. p. (1902. g. turp.), 123. p. 3. pšt., 135. un 136. pp. Šensuras uštawā, 1035. un 1037. pp. Šodu lišumos un 1213³. Krim. tees. ušt. — atzelt.

Dee šcheem p a g a i d u n o t e i š u m e e m **18. martā 1906. g. išdoti papildinajumi un pašrgrošijumi**, kuru 1. p. nošāfa, šā 24. now. 1905. g. noteišumu VII. nodatas 6. p. mineto pašinojumu par periodiška išdewuma išlaīšchanas noteišumu pašrgrošijumu ir jaeesneeds tās paščas nodatas 1. un tahšāšos pantos minetā šahrtibā, pirms wehl naw išdoti tahšāšee numuri, bet ja pašrgrošijumi nebija eepreešch paredšeti, tad 3 deenu laīfā pehž tam, šad radees apštahšlis, kuresch praša pašrgrošību. Tajā pašchā šahrtibā un tajos pašchos terminos jaeesneeds pašinojums par periodiška išdewuma atbildīga redaktora mainu, ja redaktors aīšželotu uš ahršemem, ja wiņšch šaudetu Kreewijas pawalšneezību waj wišpaštrīgas pilšonu teesības, un ja wiņšch křīstu Walšts domes 1906. g. wehšechanu lišuma

7. p. minetos apstahkos. Wajadsības gadījumā tuhlin, bet katrā finā ne wehlaš par 7 deenam, škaitot no šhajā pantā minetā pasīnojuma eesneegššanas, gubernatoram waj pilš. preeššneefam ir jaisdod jauna apleezība (1905. g. 24. now. ušasa VII. nod. 4. p.).

2.—4. pp. nošafa, ša periodiška isdewuma numuri, furos naw šihmejumu, eesneedsami no tipografijas pušes weetejās preses ušraudšības eestahdē waj personai weenā laikā ar šči numura klajā laiššanu, bet ja numurā ir šihmejumi waj ilustrazijas ar tekstu waj bes, tad tahdi numuri waj ari šihmejumi ween jaeesneeds weetejai preses ušraudšības eestahdei 24 stundas pirms šči numura klajā laišanas. — 5.—9. pp. runā par numuru konšizššanas šahrtibu, leetas nodoššanu teesam u. t. t. — 10. p. nošafa: Wainigais, šas . . . d) šalizis waj drufajis laikrakštu bes wajadšigās apleezības; e) isdewis uo drufatawas laikrakšta numuru ar bildem, šihmejumeem u. t. t. pirms likumā noteiktā termina, šodams ar naudas šodu no 50—300 rbl. Ja šahds no šcheem pašrakšpumeem atšahrtojas, šods paaušstinams uš 300—1000 rbl. Bes tam ja e punktā minetais pašrakšpums atšahrtojas, teesā war drufatawu šlehgt lihds 6 mehn. un aisleegt wainigajam turet lihdsigu eestahdi tikpat ilgu laiku. — 11. p. nošafa: aptureta waj teesās zekā šlehgta isdewuma isdewejs, šas personigi, waj zaur zitu turpinās ta pašča waj zita laikrakšta isdoššanu pirms teesās špreeduma par pirmo isdewumu, waj pirms ščai špreedumā noteiktā laika notezesšanas, šodams ar areštu ne pašri par 3 mehn. un naudas šodu no 300 lihds 3000 rbl. Ja pašrakšpums atšahrtotos, šods paaušstinams — uš eeslodš. zeet. no 2 mehn. lihds 1 g. un 4 mehn. Tahds pat šods ušleekams drufatawas ihpaššneefem, kuri turpinās šawu ušnehnumu pehž teesās aisleeguma. — 12. p. nošafa: Leetas par pašrakšpumeem, šas paredseti ščo noteikumu 10. p., peekriht meerteefnešcheem, pašrejas apgabalteesam.

Rafinojumi gubernatoram

(pilf. preefschneefam) par laikrafstu isdoschanu rasktami fchahdâ weidâ :

Господину ..... Губернатору
(Градоначальнику)
Eefneedseja wahrds, tehwa
wahrds, uswahrds un adrese

Заявленіе.

На основаніи п. 15 приложенія к ст. 114 Устава о цензурѣ и печати имѣю честь заявить, что я желаю издавать в городѣ ..... газету (журнал) на ..... языкѣ под наименованіем ..... и по программѣ: 1) статьи по политическим, общественным, литературным, научным, техническим, сельско-хозяйственным и др. практическим вопросам; 2) извѣстія о распоряженіях правительства, о новых законах и т. п.; 3) извѣстія и статьи о происшествіях в мѣстной жизни, во всей имперіи и за границей; 4) статьи и сообщенія о литературѣ, музыкѣ и др. искусствах; 5) судебныя извѣстія; 6) сообщенія из общественной жизни, о разныхъ развлеченіях и увеселеніях; 7) беллетристическія произведенія; 8) рисунки для поясненія текста; 9) объявленія; при чем срок выхода изданія будет ежедневный (еженедѣльный, ежемѣсячный, 2, 3 раза в недѣлю, 2 раза в мѣсяц, 3, 4 раза в год), подписная плата за год ....., за $\frac{1}{2}$ г. ...., за $\frac{1}{4}$ г. .... и печататься оно будет в типографіи ....., находящейся по ..... ул., № .....

Za isdewejs pats usnemam ari atbildigâ redaktora peenahfumus, tad tahlaf jarafsta :

Обязанности отвѣтственнаго редактора принимаю на себя в полном объемѣ и заявляю, что я удовлетворяю всѣмъ требованіям, указанным в п. 4 приложенія к ст. 114 Уст. о ценз. и печати, т.-е., что я русскій подданный, имѣю отъ роду ..... лѣтъ, обладаю общей гражданской правоспособностью и не подхожу под условія, указанныя в ст. 7 Положенія о выборах в Гос. Думу, изд. 1906 г.

Bet ja isdewejs pats neusnemam atbildigâ redaktora peenahfumus (war buht ari wairafi atbildigee red., fatrai nodafai faws), bet usiiz tos zitam, tad jarafsta :

Обязанности отвѣтственнаго редактора в полном объемѣ приняла на себя ..... (redaktora wahrds, tehwa wahrds un uswahrds), жительствующій в гор. ...., по ..... ул. №.....

Beigās jarašta :

Вслѣдствіе сего прошу выдать мнѣ, согласно п. 17 приложения к ст. 114 Уст. о ценз. и печ. свидѣтельства в 2 экз. на право выпуска в свѣтъ даннаго изданія.

Datums.

Parafsts.

Klaht japeeleef trihs stempelmarkas pa 125 kap.

Ja par atbildigu redaktoru usdota zita persona, tad pastojumam japeeleef klaht wehl otrs pastojums no šchis personas, apm. šchahdâ weidâ :

Господину .....

Губернатору

(Градоначальнику)

Atbildigâ redaktora wahrds, tehwa wahrds, uswahrds un adrese.

Заявленіе.

На основаніи ст. 16 приложения к ст. 114 Уст. о ценз. и печ. имѣю честь заявить, что я принимаю на себя в полном объемѣ отвѣтственное редактированіе предполагаемой к изданію газеты (журнала) на ..... языкѣ под наименованіем ..... и что я удовлетворяю всѣм требованіям, указанным в п. 4. того-же приложения, т. е. я русскій подданный, имѣю от роду ..... лѣтъ, обладаю общей гражданской правоспособностью и не подхожу под ст. 7 Положенія о выборах в Госуд. Думу, изд. 1906 г.

Datums.

Parafsts.

Pagaidu noteikumi par neperiodiskiem isdewumeem, kas isdoti 25. aprīlī 1906. g., ir šchahdi :

I. Kreewijas walsti isnahfuscho neperiodisko isdewumu, fâ ari šchajos isdewumos eewetoto bilšču, sihmejumu u. t. t. eepreefšchejo zensuri, fâ wispahrejo, tâ ari garigo — atzelt.

III. Pahrdewet atfewisčkos zensorus par preses leetu inspektoreem.

IV. Pahrgrosot un papildinot atteezīgus Zensuras uštawā pantus un zītus nolikūmus, noteikt: 1) Neperiodiškis isdewums, kas beesaks par 5 drukas lošņem, isņemot likumā (Zens. ušt. 167. p.) šewišķi minetos, stahdams preekščā weetejam preses leetu inspektoram reišē ar wina islaischanu no drukatawas noteiktā eksemplaru skaitā (Zens. ušt. 72. p. un peesj). Par šanemšchanu teef isdota kwihte, apšihmejot nodoschanas laiku. 2) Neperiodiškis isdewums, ne beesaks par 5 drukas lošņem, isņemot Zens. ušt. 167. p. minetos, islaischanis no drukatawas: a) ja isdewums naw beesaks par 1 drukas lošņi, ne agrak šā 2 deenas; b) ja isdewums wairak šā 1 lošņi, lihds 5 lošņem bees, ne agrak šā 7 deenas no laika, kad drukatawas ihpaščneeks waj pahrsinis nodewis preses komitejai waj inspektoram noteikto skaitu eksemplaru. Par eksemplaru šanemšchanu teef isdota kwihte, apšihmejot nodoschanas laiku. 3) Weeteja komiteja waj preses leetu inspektors war apšihlat wišus isplatiščanai nodomatos neperiodiška isdewuma eksemplarus, ja atrod isdewumā kriminalistikumos paredseta noseedšiga darba šihmes, isņemot pahrschpumus, kuri šodami tikai us privatpersonu šuhdsibam. 4) Neperiodiška isdewuma atšewišķu eksemplaru apšihlaschana (konfiskacija) noteef atņemot isplatiščanai nolemtos eksemplarus, isņemot tos, kuri jau pahrgahjušchi trescho personu ihpaščumā un wiku pašču leetoschanā. Pee tam arests teef uslikts ari stereotipeem un ziteem drukaschanas peederumeem, kuri šagatawoti apšihlata isdewuma drukaschanai, ja drukatawas ihpaščneeks tos grib usglabat lihds teesas špreedumam. 5) Reišē ar apšihlaschānu preses leetu inspektoram leeta janodod teesai un wajadšigos gadījumos jazel pret wainigajeem kriminalšuhdsiba. 6) Ja naw eemeslu kriminalšuhdsibas eekustinaschānai, tomehr isdewumā, ne beesakā par 5 drukas lošņem, ir noseedšiga darba šihmes, teesa nolemj isnihzinat šcho preses raschojumu, šā ari wina stereotipus un zītus drukaschanas peederumus.

V. . VI. Isplatit us neperiodiskeem isdewumeem nosajijumus, fas atrodas 24. now. 1905. g. pagaidu noteif. par periodiskeem isdewumeem II. un IV. nod. 10. — 14. un 16. pantos un VIII. nod. 4. — 6. pantos.

VIII. Par drukatawu ihpaschneefu waj pahrsinu pahrsahpumeem, pahrgrosot un papildinot atteezigos Sodu likumu pantus, noteift sefoscho: 1) Wainigais, fas ar nodonu nepareisi norahdijis neperiodiskâ isdewumâ eestahdi, kur tas drukats, waj drukatawas adrese, sodams ar eeslods. zetumâ no 2 mehn. lihds 1 g. un 4 mehn. 2) Wainigais, fas: a) islaidis klajâ neperiodisku isdewumu, neesneegdams preses inspektoram noteikto eksemplaru skaitu; b) islaidis uo drukatawas neper. isdewumu pirms likumâ noteiktâ laika; c) islaidis nepr. isdew. bes drukatawas un tās adreses apsihmeschanas, — sodams ar naudas sodu no 50 lihds 300 rbf. Atfahrtoschanās gadijumâ sods no 300—1000 rbf. Bes tam pee b pktâ minetâ pahrsahpuma atfahrtoschanās teesa war nolemt slehgt drukatawu lihds 6 mehn. un atnemt wainigajam teesibu turet zitu lihdsigu eestahdi us tikpat ilgu laiku.

VIII. Leetas par pahrsahpumeem, fas paredseti scha ukasa VII. nod. 2. p. a-c punktos, nodot meerteefneschu pahrsinai. Leetas par pahrsahpumeem, fas paredseti VII. nod. 1. p. un 2. p. otrā dakā, kâ ari leetas par amata personu un waldibas eestahschu aissfahrschanu, isteesajamas apgabalteesās.

IX. Zensuras ust. 41., 73. ar papild., 74., 281. un 282., kâ ari wisus zitus pantus, furi ar scho ukasu naw atzelti waj pahrgrositi, — atstahst spehkâ.

No Zensuras un preses uitawa spehkâ palikuscheem panteem, furi sihmejas us laikrakstu un grahmatu isdoschanu, minami kâ swarigakee sefoschi:

9. p. nosaka, ka presi usraudsit peefriht preses leetu komitejam un inspektoreem. Dehz 10. p. preses leetu komitejas pastahw Peterburgâ, Maskawâ, Warschawâ un Tiflisâ, bet inspektori — Wisknâ, Wladiwostokâ, Jekaterinoslawâ, Kasanâ, Kijewâ, Lodsâ, Jelgawâ, Kischnij-Nowgorodâ, Odesâ, Rewelê, Rigâ, Rostowâ pee Donas, Saratowâ, Tomskâ, Harkowâ un

Terbatâ. Pehz 15. p. tais gubernas pilsehtâs, fur naw preses leetu inspektoru, presi usrauga wizegubernators, bet 16. p. nofaka, ka Eekschleetu ministrim peekriht israudsit personas, kam jaustrauga prese aprinku pilsehtinâs, furâs naw preses inspektoru.

40. p. nofaka, ka wiši fludinajumi par ahrstneezibu un ahrstneezibas lihdsfektem jasuhâ zenset gubernas ahrstneezibas waldê. 41. p. nofaka, ka wiši fludinajumi un ašiščas škatami zauri weetejai polizijai. Dilnigi aisleehti ir fludinajumi par Polijas un ahrsemju loterijam, par lihdsfektem pret dšimuma nespehku, par grahmatam, usrahdot, ka tanis attehlotas dšimumu dšihwes iswirtibas un netifliba un ka tās lašamas tifai peeaugušcheem, par lihdsfektem pret gruhstneezibu, preekščlikumi stahtees prettikumigâ dšimumu šatifikmê u. t. t. (Eekschl. min. žirkulars, 8. jun. 1910. g. Nr. 6247.).

72. p. nofaka, ka tipografiju pahrsineem jaeefneeds preses leetu komitejam waj inspektoreem no wišam wiku drufatâm grahmatam, laikrafsteem, šchurnaleem, šarim u. t. t. šinams brihwefšemplaru škaitis, kusch wajadsigs Peterburgas un Maššawas publiškâm bibliotekam, dašchâm uniwersitatem, Sinatku akademijai, Sw. Sinodam u. w. ž. Dawišam šanahš 10—11 tahdu brihwefšemplaru.

73. p. nofaka, ka šinas par Wina Keisara Majestati un Keisara gimenes ložekleem drufajamas tifai ar Galma ministrijas atkauju, tâpat šinas par ahrsemju waldineektem, šamehr tee atrodas Kreewijâ.

74.—78. pp. nofaka par waldibas riškojumu un teesu špreedumu drufaschanu.

Dee 114. p. ir ša peelikumums peeweenoti 24. now. 1905. g. un 18. marta 1906. g. pagaidu noteikumi par periodiško presi (š. tos). Bes teem šchâ peelikumâ ir wehl šekofšchi punkti: 7. Žkweens periodišks isdewums, kusch jau šahdreis isnahzis, bet aš kaut šahdeem eemesleem weselu gadu ilgi naw parahdijees, škaitas par isbeigušchos un wina atjaunoschanai isnemama parastâ šahrtibâ jauna atkauja. — 11. Žkweenam periodiškam isdewumam jaeeweeto bes šaweschanas un bes maššas, bes šaiššinajumeem un peeshmem wiši wīkam eefšeehti wal-

dibas ofiziali pahr labojumi un paskaidrojumi. — 12. Ja periodiskā isdewumā parahdas siņojums par privatu personu, tad nedrīkst atraidīt šīs personas eesneegu atbildi, bet šī atbilde janodrukā ar teem pašcheem burteem, tai pašā nodakā, kur bija nodrukats pirmais siņojums, un bez maksas, ja atbilde naw wairak kā 2 reises garaļa par pirmo siņojumu. Atbilde japarastā tās eesneedsejam. Atbilde nedrīkst šaturet neko noseedzīgu, pretežā gadījumā redaktoram ta jaatraida. — 20. Kas grib isdot periodisku isdewumu ahrpus pilsehtas, tam jaisluhds Eescheetu ministra atkauja. Ministrs war atkaut isdewumu ar waj bes eepreekshejas zensuras.

Sodi par prekes pahrkaphumeem un noseegumeem.

Schee sodi ir paredseti Ziwillikumos (likumā par autoru teesibam), Meerteefneschu ustawā, Sodu likumos, Jaunos Sodu likumos, Kriminalleetu ustawā un beidsot wehl us pastiprinatas waj ahrkahrtejas apšardšibas waj kara stahwofta pamata weetejo gubernatoru waj generalgubernatoru isdotos abligatoriskos noteikumos.

Meerteefneschu ustawa 29. p. nosaka, ka par waldibas waj polizijas waj semstu un zitu eestahschu likumigu pawehlu neispildischanu wainigee sodami ar naudas sodu lihds 50 rbf. Daudskahrteji Wald. senata paskaidrojumi pee ši p. nosaka, ka suhdšibas zehlejai eestahdei ir japeerahda pee teefas, ka neispilditā pawehle ir bijusi likumiga.

34. p. nosaka, ka par kahda šludinajuma klajā laischanu bes atkautas, ja pehz likuma bija wajadšiga atkauja un šchim pahrkaphumam naw wehl zitadi noseedšigs raksturs, wainigee sodami ar arestu lihds 1 mehn. waj naudas sodu lihds 100 rbf.

37. p. nosaka, ka par melu šinu isplatischanu, kaut ari bes politiska noluhka, kuras tomehr usbudina prahtus, wainigee sodami ar arestu lihds 15 deenam waj naudas sodu lihds 50 rbf.

Sodu likumos (Eif. krahj. 15. sehj.) paredseti šefoschee pahrkaphumi un sodi:

279. p. par rakstu fastahdīšānu, isplatīšānu waj isliīšānu atflahātās weetās, furos apwainotas waj nolamatas walfts augstātās eestahdes, — daschu teefibu faudeschana un zeetums no 1 g. 4 mehñ. lihds 2 gadeem waj zeetums no 4 — 8 mehñ.

280. p. par rakstu waj sihmejumu pagatawošānu, splatīšānu waj isstahdīšānu, furos apwainotas waj nolamatas gubernas waj zitas waldibas eestahdes waj amatu personas, ja apwainojumi atteezas us wiku amatu darbibu, — zeetumu no 2 — 4 mehñ. waj arestu no 7 deenam — 3 nedelam

281¹. p. fē. 24. nowembra 1906. g. pag. noteifumu VIII. nod. 5. p.

1001. p. par netifumigu, nepeeflahjigu un us netiflibu pawedinoschu rakstu drukaschānu, isdoschānu waj isplatīšānu — naudas šodu lihds 500 rbl. waj arestu no 7 deenam lihds 3 mehñescheem.

1002. p. školotajeem waj audsinatajeem waj aifbildneem par netifumigu un nepeeflahjigu rakstu isplatīšānu mahz. eestahdēs waj starp masgadejeem un nepilngadejeem — atlaišānu no amata un zeetumu no 2—8 mehñ.

1028. p. par periodiska isdewuma isdoschānu ahrpus pilsehtas bes atkaujas dabuschanas waj tahdu rakstu eeweetoschānu tahdā isdewumā, kas neetilpst isdewunia programā — naudas šodu lihds 50 rbl. par katru numuru waj rakstu.

1030. p. par ahrsemju loteriju šludinaschānu — naudas šodu 1. reiši lihds 50 rbl., 2. reiši lihds 100 rbl. un 3. reiši lihds 200 rbl., atnemot bes tam teefibu drukat priwatus šludinajumus.

1033. p. par waldibas waj priwatpersonu pretrakstu nendrukaschānu deenas awiše 3 deenu taifā, bet nedelas waj mehñescha laifraksta nahkamā numurā — naudas šodu lihds 25 rbl. par katru pehz lifumigā termina isdotu numuru, ja isdewums isnahf beeschafi nekā reiši mehñesi, bet lihds 100 rbl., ja tas isnahf 1 reiši mehñ. un retafi. (Pehz Wald. šenata passaidrojuma, apšuhdsibu schahdā leetā war zelt tīkai Prefes wirswalde.)

1034². p. ff. 18. maria 1906 g. noteifumu 11. p.

1034³. p. ff. 24. now. 1905. noteifumu VIII. nod. 4. p.

1034⁴. p. ff. 24. now. 1905. g. noteifumu VIII. nod. 5. p.

1034⁵. p. ff. 24. now. 1905. g. noteifumu VIII. nod. 6. p.

1038¹. p. par teefas eepreefschejâ ismeffleschanâ issinatu sîku issinofchanu presê pirms leetas isteefaschanas waj isbeig-schanas — arestu no 7 deenam — 6 ned. (fewischi nopeetnos gadijumos no 2 — 4 mehñ.) un naudas fodu lihds 500 rbl. Tapat sodami, kas pahrfahp noteifumus par teefu fehshu referatu drufaschanu.

1039. p. par tahdu leetu issinofchanu presê par fahdu priwatu waj amata perfonu, beedribu waj eestahdi, kas war faitet wiñu godam waj labai flawai — naudas fodu lihds 500 rbl. un zeetumu no 2 mehñ. — 1 g. 4 mehñ., waj weenu no scheem fodeem. (Kriminalustawa 1213¹⁹. un 1213²⁰. pp. nosafa, ka ja apwainojums sihmejās uf waldibas eezelta waj iswehletas amata perfonas deenastu waj fabeedriko darbibu, tad apfuhdsitam ir atlauts teefai stahdit preefschâ rakstitus peerahdijumus, bet leezineeki ari schai gadijumâ naw peelaischami. Zitōs gadijumos 1039. un 1040. pp. minetās leetās wispah̄r naw peelaischami ne peerahdijumi ne leezineeki.) Ja gods waj laba flawa ir aiskarta waldibas eezeltai waj iswehletai amata perfonai, bet apfuhdsetais ar rakstiteem dokumenteem peerahda presê sneegtās sînas par pareisam, wiñu atfwabina no foda. Tomehr amata persona wehl pehz tam war zelt fuhdsibu uf 1040. p. pamata, ja teefa atrod sînojumâ pehz ta formas waj isplatishanas weida azim redsamu nodomu amata perfonu waj eestahdi apwainot.

1040. p. par priwatas waj amata perfonas, beedribas waj eestahdes apwainofchanu un nolamaschanu presê, neufrahdot nekahdu negodigu rihzibu no wiñu pufes, — naudas fodu lihds 300 rbl. un arestu no 7 deenam lihds 3 mehñ waj zeetumu no 2 — 8 mehñ.

1535. p. par fahda nepateefu apmelofchanu fahdai eestahdei waj eerehdnim eefneegtâ rakstâ waj presê waj zitadi isplatitâ fazerejumâ, apwainojot wiñu waj wina feewu waj wina gimenes

Iožefus par kaut kaħdu negodigu rihžibu, — zeetumu no 2 — 8 mehņ.

1536. p. nošafa, ka teefas špreedumus par apmelošchanu war uš apmelotà wehleschanos un uš noteefatà rehķina išfludināt galwas pilšehtas un weetejās gubernas awiſēs.

Jaunee Sodū likumi (22. martā 1903. Wiſaugſtafi apstipr.) išķķir (1. p.) ſmagus noſeegumus, noſeegumus un pahrkaħpumus. Par ſmageem noſeegumeem ſķaitas taħdi, par fureem kà augſtafee ſodi nolifti nahwes ſods, katorga waj no metinaſchana Sibiriajā; par noſeegumeem, — furus ſoda wiſaugſtaķais ar areſtantu rotam, zeetokķņi waj zeetumu; par pahrkaħpumeem, — furus ſoda wiſleelaķais ar areſtu waj naudas ſodu (3. p.). Smagus noſeegumus ſoda tiķai tad, ja tee paſtraħdati apſinigi un ar nodomu; noſeegumus ſoda ſinamos liķumā uſraħditos gadijumos ari tad, ja tee paſtraħdati aiſ neapdomibas; pahrkaħpumus ſoda tiķpat ar nodonu un apſinigi, kà aiſ neapdomibas paſtraħdatos, iſņemot liķumā ihpaſchi uſraħditos gadijumus (48. p.). Uſfaħķts, bet nepaſtraħdats ſmags noſeegums waj noſeegums ari ſodami, tiķai miħķſtafi; uſfaħķts, bet nepaſtraħdats pahrkaħpums naw ſodams. Noſeedſigas rihžibas uſfaħķſchana ar nederigeem liħdſeķteem, aiſ leelas neķeħdſibas waj maħtiģibas, naw ſodama (49. p.). Liħdſeķlu eegaħdaſchanās waj ſariħķoſchana nodomatās noſeedſigās rihžibas paſtraħdaſchanai uſķtatama par ſagatawoſchanos, un ta ſodama tiķai liķumā ihpaſchi minetos gadijumos, ja ta pee tam aptureta no apſtaħķteem, ķas nebija no wainigā atķarigi (50. p.). — Wald. ſenats paſķaidroģis, ka preſes leetās gatawoſchanās beidsas ar raſchojuma ſaſtaħdiſchanu, nodruķaſchanu un gatawoſchanos to iſplatit pirms ta iſlaiſchanas no tipografijas. Tamdeħķ, ja kaħds iſdewums areſtets jau pirms iſlaiſchanas no tipografijas, tad wainigais naw teefai nododams, iſņemot tiķai gadijumus, ja iſdewums ſatura 103., 104., 112., 128., 129. un 132. pp. paredsetu noſeedſigu rihžibu, ķuri paredſ ſodus ari par rakſtu ſaſtaħdiſchanu un pawairoſchanu ſķaitā ween. Wiſa gatawoſchanās uſ iſdewuma iſplatīſchanu peħģ ta iſlai-

ſchanas no drufatawas ſſaitas par noſeedſigas riſzibas uſſahſſſchanu (ſſ. 49. p.).

Jaunee Sodu liſumi tiſſai wehl pa dalai eeweſti dſihwê un teef peemehroti. No eeweſteem panteem ſekofſhee paredeſ noſeedſigu riſzibu preſê un ſodus par to :

73. p. par trihsweenigâ Deewa, ſw. Deewmahtes un ſw. Jumprawas Marijas, Debeſu garu un ſpehku, Deewa ſw. mozeſſu, ſw. ſakramentu, ſw. kruſta, ſw. meeſu, ſwehtibilſku waj zitu pareiſtizigas waj zitas kriſtigas baſnizas par ſwehteem atſihſtu preeſſſchmetu, ſw. raſſtu, pareiſtizigas baſnizas un winas dogmu un wiſpahr kriſtigas tiſzibas ſaimoſſchanu, nolamaſſchanu un aiſſkaſſchanu darbeem, ja tas paſtrahdats: 1) deewkaſpojuma waj baſnizâ, — katorgu waj nometiſnaſſchanu; 2) kaſplitſchâ waj kriſtigâ luhgſſchanas namâ, waj atſlahti, waj iſplatitos waj iſliktos preſes raſchojumos, waj attehløjumos, — nometiſnaſſchanu; 3) ar noluhku ſlahtefoſſchos paweſt un apgrehzinat, — areſtantu rotas waj zeetofſſni lihds 3 gadeem, bet ja tas notizis aiſ neſapraſſchanas, neſajehtſibas waj dſehrumâ, — areſtu.

74. p. par pareiſtizigas baſnizas waj wiſpahr kriſtigas tiſzibas eeſtahdijumu waj zeremoniju, pareiſtizigos waj zitos kriſtigos deewkaſpojumos leetojot eeſwehtitu preeſſſchmetu nolamaſſchanu waj nepeeſſlaſhjiſſu iſſobofſſchanu waj aiſſkaſſchanu darbeem, ja tas paſtrahdats: 1) deewkaſpojuma waj baſnizâ, — zeetumu lihds 6 mehn.; 2) kaſplitſchâ waj kriſtigâ luhgſſch. namâ waj atſlahti, waj iſplatitos waj iſliktos preſes raſchojumos, raſſtos waj attehløjumos, — zeetumu; 3) ar noluhku ſlahtefoſſchos paweſt un apgrehzinat, — zeetumu lihds 6 mehn.; bet ja tas notizis aiſ neſapraſſchanas, neſajehtgas waj dſehrumâ, — areſtu lihds 3 mehn.

90. p. par ſprediſka, runas waj ſazerejuma atſlahtu tureſſchanu waj nolaiſſchanu, ſazerejuma waj attehløjuma iſplatiſſchanu waj iſliſſchanu, kaſ mudina pareiſtizigos pahreet zita tiſzibâ waj ſektê, — zeetofſſni lihds 1 gadam waj areſtu.

103. p. par waldoſſchâ Keiſara, Keiſareenes waj Tronmantineeſka apwainoſſchanu, draudeſſchanu wineem waj winu at-

tehlojumu apsmeeschanu, teeschi waj aismuguras, tomehr ar noluhku radit nezeenibu pret wiku personu, waj par wiku zeenibu apwainojoscha raksta waj attehlojuma isplatishanu waj islikishanu, — fatorgu lihds 8 gadeem; bet ja tas darits aismuguras bes mineta noluhka, — zeetofni; bet ja tas notizis aismuguras un aif nesapraschanas, nesajehgas waj dsehrumâ, — arestu.

104. p. par tahda fazerejuma waj attehlojuma fastahdishanu, pawairoschanu skaita sinâ, glabaschanu waj atweschanu no ahrsemem, kuros apwainotas waj draudets waldoschâ Keisara, Keisareenes waj Tromanteneeka personai, sinot par to saturu un isplatishanas waj isstahdishanas noluhkâ, ja isplatishana waj isstahdishana naw notifikuschas, — zeetofni lihds 3 gadeem.

106. p. par 103. p. paredsetu noseegumu pret Keisara nama lozekli, 103. p. 1. d. paredsetâ gadijumâ, — nometinaschanu, 2. d. — zeetofni lihds 3 gadeem, 3. d. — arestu lihds 3 mehn.

107. p. par waldoschâ Keisara miruscho waldijuscho wez-tehwa, tehwa waj preefschagahjeja apwainoschanu atflahtibâ, isplatitâ waj islikitâ fazerejumâ, rakstâ waj attehlojumâ, — zeetofni lihds 3 gadeem; bet ja tas notizis aif nesapraschanas, nesajehgas waj dsehrumâ — arestu lihds 3 mehn.

128. p. par nesaunigu nezeenibas porahdishanu Augstakai warai waj pamata likumos noteiktâs waldishanas fahrtibas waj trona mantoschanas fahrtibas nosahkaschanu atflahatâ leszijâ waj runâ, isplatitâ waj islikitâ fazerejumâ waj attehlojumâ, — nometinaschanu.

129. p. par usmusinaschanu atflahatâ preefschlasijumâ, runâ, isplatitâ waj islikitâ fazerejumâ waj attehlojumâ: 1) us dumpi waj walsts nodewibu, 2) us walsti pastahwoschâs fabeedribas fahrtibas gahschanu, 3) us nepaklausibu waj pretoschanos likumam waj obligatoriskam noteikumam waj waldibas waras likumigai rihzibai, 4) us zitu smagu noseegumu pastrahdaschanu, 5) us fara deenasta peenahkumu neispildishanu, 6) us naidu starp eedshwotaju atsewiskam dalam waj schkiram, starp fahrtam waj starp samneekem un strahdneekem — nometina-

ſchanu (par 1. un 2. pp. minceteem ſmageem noſeegumeem), areſtantu rotas lihds 3 gadeem (par 3. un 4. pp.); nometinafchanu waj areſtantu rotas (5. p.) un zeetumu (6. p.); bet ja wainigais muſinaja rihtotees tahdeem lihdsſekteem, kas apdraudeja daudſu zilweku dſihwibas waj muſinaſchanas deht ir paſtrahdats ſmags noſeegums, tad wiſch ſodams par 1. un 2. pp. paredſeteem ſmageem noſeegumeem ar ſatorgu lihds 8 gadeem, bet 3., 4., 5. un 6. pp. paredſeteem noſeegumeem — ar nodofchanu areſtantu rotas. Sodama ir ari ſcho noſeegumu uſſahlfchana (ff. 49. p.).

132. p. par 128. un 129. pp. min. ſazerejumu waj attehlojumu ſaſtahdiſchanu, pawairoſchanu ſkaita ſinā, glabaſchanu waj eewefchanu no ahrſemem, iſplatiſchanas waj iſſtahdiſchanas noluhfā, ja iſplatiſchana waj iſſtahdiſchana naw notikuſi, — zeetokſni lihds 3 gadeem.

Kriminalleetu uſtaws noſaka (1032. p.), ka Jauno Sodu liſumu 103., 106., 107., 128., 129. un 132. pp. paredſetās leetas iſteefajamas Teeſu Palatās, bet ja paredſetais augſtafais ſods naw ſemaks par areſtantu rotam, tad Teeſu palatās, peedalotees ſahrtu preefiſchahweem, tiſai dſehrumā un aiſ neſajehgas pret 103., 106. un 107. pp. paſtrahdatee noſeegumi iſteefajami apgabalteefās. Sodu liſumu 1030. p. paredſetais pahrfahpums iſteefajams meerteefneſcheem. Pahrejee Sodu liſumos un Jaunos Sodu liſumos paredſetee preſes noſeegumi un pahrfahpumi teefajami apgabalteefās. Leetas par preſes pahrfahpumeem, atſkaiſot privatu ſuhdſibu leetas (Sodu liſumu 1039., 1040. un 1535. pp.) eefuſtina waj preſes inſpektors waj wiſam lihdsiga amata perſona waj teefchi profuratura (1212¹. p.). — Preſes inſpektors waj wiſam lihdsiga amata perſona war uſlikt areſtu uſ periodifku iſdewumu atſewiſchkeem numureem, reiſē ar to eefuſtinat jautajumu par wainigo nodofchanu teefam: 1) ja ſchee numuri ſatura Sodu liſumos paredſetus noſeegumius, atſkaiſot pahrfahpumius, kas eefuſtinami tiſai privatu ſuhdſibu zefā, — 2) ja numurā naw uſdoti atbildigā redaktora un iſdeweja wahrdi, naw atſihmeta tipografija, ſurā tas drufats un naw uſdota redafzijas adreſe, 3) ja numurā

eeweetoli sikhnejumī, kūrī naw 24 stundas eepreestch eefneegti
preses inspektoram (1213¹⁰. p.). Arestejani ari schahda numura
stereotipi u. z. drukaschanas peederumi, ja drukatajs tos grih
usglabat lihds leetas isteesaschanai. Ja numurs arestets pirms
ta isflaischanas no drukatawas, tad wainigos newar nodot teesai,
isnemot gadijumus, ja noseegums ir tahds, kura sagatawoschana
jau sodama (Wald. senata passkaidrojums, ff. ari Jauno Sodu
likumu 49. un 50. pp.). Reise ar aresta uslikshanu leeta no-
dodama teesai, kura arestu apstiprina waj art atzet (1213¹². un
1213¹⁴. pp.). Uri ja aresteta isdewuma, kas naw leelaks par
5 lofsnem, teesa neatrod noseegumu, par kuru wainigais no-
dodams teesai, bet ja tanī tomehr ir noseeguma pasihmes, teesa
war isdewumu pilnigi waj pa dalai, ka ari wika stereotipus,
flischejas u. t. l. nolemt isnihzinat. Ja ar to tiftu aiskartas
kahdu personu teesibas, tad tee war personigi waj ar pilnwar-
neekem pee leetas isspreeschanas buht flahst, ja wini issaka
tahdu wehleschanos, un wini war tahdus teesas lehmumus
pahrsuhdsset (1213¹⁶. p.). Teesa war katra laikā nolemt isde-
wuma atsewischko numuru arestet waj isdewumu apturet, par
kuru zelta suhdsiba, lihds leetas isteesaschanai (1213¹⁷. un 1213¹⁸.
pp.). Us periodisko isdewumu atsewischkeem numureem un ne-
periodiskeem 1213¹⁰. un 1213¹⁸. pp. kahribā uslikts arests pa-
stahw scho numuru un isdewumu atnemschanā, bet naw atne-
mami tee atsewischkee eksemplari, kuri jau pahrgahjuschi trescho
personu ihpaschumā priwatai leetoschanai (1213¹⁵. p., 18. marta
1906. g. un 26. apr. 1906. g. Wisangst. ukasi).

Atbildiba par preses raschojumeem.

Wald. senats passkaidrojis, ka par sludinajumu nodruka-
schanu bes polizijas atkajas periodiskā isdewumā atbild isdewejs,
bet ne redaktors.

Sodu likumu 1041. p. nosaka, ka par drukatu waj lito-
grafetu sazerejumu, estampu u. z. faturu atbild: fastahditajs,
isdewejs, drukatajs waj litografs, grahmatu pahrdewejs un re-
daktors. Wina atbildibas samehru nosaka teesa, sakara ar wina

lihdsdalibu uoseegumā. — Pehz 1042. p. šchis personas šauzamas pee atbildibas šchahdā fahribā: 1) autors wišos gadījumos, ja wišch nepeerahda, ša wiņa šazerejums, laišts klajā beš wiņa šinas un peešrišanas; 2) isdewejs tai gadījumā, ja autora wahrds un dšihwes weeta nesinami waj ari tas atrodas ahrsemēs; 3) drukatajs waj litografs, ja naw sinami ne autors ne isdewejs waj ari tee atrodas ahrsemēs; 4) grahmatu tirgotajs, ja pahrdod isdewumus, uš kureem naw ušdrukats drukataja waj litografa wahrds un dšihwes weeta. — Tomehr pehz 1043. p. isdewejus, drukatawu ihpašchneekus un grahmatu tirgotajus, šaut ari tee pehz 1042. p. buhtu no teesčas atbildibas šwabadi, war šaukt pee atbildibas ša noseeguma lihdsdalibneekus, ja ir peerahdams, ša wiņi šinaja par galwenā wainigā launo nodomu un tomehr apšinigi un ar nodomu pašihdseja isdewumu klajā laišt un isplatit. — 1044. p. nošaka, ša atbildiba par periodiškos isdewumos eewetoteem rakštem friht šatrā gadījumā uš redaktoru ša galweno wainigo. — Wald. šenats pee tam paškaidrojis, ša par periodiško isdewumu šaturu atbild šikai redaktors un autors, bet isdewejs šikai 1043. p. paredsetā gadījumā; turpretim par wišu isdošanas noteikumumu eewehroššanu atbild šikai isdewejs. — Pehz Wald. šenata paškaidrojuma šikai tad redaktors atšwabinams no atbildibas, ja teesā peerahdits, ša wišch pateesii newareja paredset noseedšigā rakšta eewetosšanu, newareja to nowehršt waj atradās nesinaschanā, šas wiņu atwaino. — Pehz 1045. p. teesā war, ušleekt šodu par preses noseegumeem, nolemt ari isnihižinat šihmejumu, grahmatu u. t. j., waj ari šikai noseedšigās weetas, beš tam šleht tipografiju, litografiju waj metalografiju. — Wald. šenats paškaidrojis, ša teesā war ari nolemt isnihižinat šaitigu isdewumu, nesauzot autoru waj isdeweju peršonigi pee atbildibas. — Pehz 1045¹. p. teesā war par periodišku isdewumu numuru islaisšanu ar noseedšigu šaturu apštahdinat isdewunu waj aisleegt to uš wišeem laišeem waj teesās špreedumu eewetot nahšamā numurā (Šf. ari 24 now. 1905. g., 18. marta un 26. apr. 1906. g. noteifumus).

Par drukatawam, feetuwem, drukatawu peederumu tirgotawam un wairojameem aparateem.

Jensuras un preses ustawâ atrodas šefošchi atteezigi panti:

157. Tipografijas, litografijas un metalografijas u. t. l., kâ ari eestahdes, kas isgatawo un pahrdood drukaschanas peederumus, padotas Preses wirswaldes wirsusfraudsibai un ihpaschu weeteju tipografiju inspektoru waj wineem lihdsigu eerehdnu teeschai usfraudsibai.

158. Tipografijas, litografijas, metalografijas, fromotipijas, fšilografijas u. t. l. eestahdes atweramas tikai ar gubernatora (resp. pilš. preeschneeka) atkauju. To isluhdsot, jausdod drukajamo maschinu leelums un škaitis, kahdas wehlas eegahdatees. — Wairaki Eeschleetu ministra, Preses wirswaldes un Wald. šenata paslaidrojumi nosaka, ka pee atkautas isšneegschanas gubernatoram jaewahz šinas par luhdseja personigu ustizamibu un tikai tahdeem naw atkautamis atwehrt tipografiju, kuru ustizamiba pehz šinam naw drošča. Bet newar gubernators leegt atkauju atwehrt jaunu tipografiju tikai tamdehl, ka grib pastahwoščas tipografijas isšargat no konfurences.

Grahmatseetuwes war atwehrt bei gubernatora atkautas, tãpat war grahmatseetuwes eegahdatees wahku apdrukaschanai wajadšigos burtus bei ihpasčas gub. atkautas (Wald. šenata 1. dep. lehmums Sluzka un Kasa leetã, 9. okt. 1896. g. Nr. 7523.).

Tipografijas šleht gubernatoreem naw teesibas pehz šawa eeskata, bet wini war to darit tikai tad, ja pret ihpaschneeku teef zelta kriminalšuhdsiba, bet ari tad tikai pagaidam, lihds leetas isšpreeschanai teesã (Wald. šenata 1. dep. 9. okt. — 13. now. 1896. g. lehmums Nachumowa leetã, 21. dez. 1894. g. lehmums Sochora leetã un 18. marta 1898. g. lehmums Rumela leetã ar Nr. 2595.).

159. Atkauja tipografijas u. t. l. atwehščhanai deriga tikai 2 gadus un saudẽ derigumu, ja tipografija naw šchai laikã atwehrtã.

160. Tipografijas u. t. l. war wīnu ihpašchneefi atdot žitam tikai isprasot atkal gubernatora (resp. pilf. preefšchneefa) atļauju.

Bet isnomat tipografiju war beš atļaujas, ja tikai atbildīgā persona pret administrāciju paleef ta pati (Wald. fenata Žiwildepartamenta lehnums 76./176.).

161. Personam, kas mantojuschi tipografiju waj t. l. eestahdi, pūsgada laikā jadabon gubrnatora atļauja tās tahlašturešchanai.

162. Par wiseem pahrgrosijumeem drufajamo maščinu šastahwā japasino to administratoru fanzelejās, pee kuran paštahw tipografiju inspektori waj eerehdni, kam usdota usraudšiba par tipografijam.

163. Uri privatpersonam, kas šawām wajadsibam ween grib eegahdatees rokas drufajamo maščinu, jaisluhds gubernatora atļauja.

164. Katrai tipografijai u. t. l. jawed šchoru grahmata, kas no tipografijas inspektora waj wīnam lihdsiga eerehdna apstiprinata, un tani jaeeraksta wiš drufas darbi, to formats un eksemplaru škaitis.

167. Tipografiju ihpašchneefem waj pahrsineem jaeefneeds weetejeem preses inspektoreem sinams škaitis eksemplaru no wiseem nodrukateem darbeem. Naw jaeefneeds tikai walšts eestahšchu šludinajumi un privati drufas darbi, kā wifitkartis, kashu u. z. eeluhgumi, etiketes, zenu rahditaji, šinajumi par dšihwoflu mainu u. t. l. (Šk. 24. now. 1905. g., 18. marta 1906. g. un 26. apr. 1906. g. noteikums par presi.)

168. Uš katra, no tipografijas u. t. l. islaisa drufas darba eksemplara jaatsihmē tipografijas u. t. l. wahrds un adrese, bet ja drufas darbs zensets, tad ari zensora parakšts. (Naw jaatsihmē tipografija u. t. l. tikai uš wifitkartim un wehštutu blankam.)

170. Utwehrt eestahd drufaschanas peederumu isgatawošchanai, kā burtu leeschanai, klišcheju greeschanai u. t. l., waj pahrdoschanai atļaujams ikweenam, kam teesiba nodarboštees ar tirdšneezibu waj amatneezibu.

171. Katrai tahdai eestahdei jatura sčnoru grahmata, fura apstiprinata no tipografijas inspektora waj lihdsiga eerehdna, un tanī jaeraksta wiši pahrdotee preeščhmeti, fā ari pirzeju wahrdi.

172. Drukajamas maščinas un burtus wā eeščsemē pahrdot tikai drukatawam waj personam, kas dabujusčas atļauju eegahdatees rokas drukajamo maščinu.

Sčee noteikumi sīhmejās ari uš tirgotawam, furas pahrdod daščadus pawairojamus aparatus, fā heftografus, sčapirografus, mimeografus u. t. l. un to peederumus. Wiši tahdi pahrdodami tikai personam, kas dabujusčas no gubernatora atļauju tahdus eegahdatees, un wiši pahrdewumi eerakstami sčnoru grahmata. (Preses wirswaldes zirkulari: 18. jun. 1876. g. Nr. 3462., 12. jul. 1879. g. Nr. 2386. u. 3). Tāpat sčee noteikumi sīhmejās uš kautščufu stempelu darbnizam un tirgotawam (Preses wirswaldes zirkulari: 26. jun. 1884. g. Nr. 5467. un 2. dez. 1892. g. Nr. 5796.), bet nesīhmejās uš tirgoščanos ar rakstamām maščinām, furas naw peeslaitamas wairojameem aparateem. (Preses wirswaldes 9. dez. 1886. g. zirkulars Nr. 4247. un 30. dez. 1891. g. zirkulars Nr. 6456.)

Išluhdsot no gubernatora atļauju eegahdatees un leetot sčapirografu waj zitu wairojamo aparatu, jausrahda, fur to glabās un kas par to atbildēs, un uš luhgumraksta jausraksta atbildigai personai apsoliujums par aparata fahrtigu leetoščanu. Rakstams sčahdi:

Его Превосходительству Господину ..... Губернатору
(Градоначальнику).

Tahdas un tahdas personas
(wahrds, tehwa wahrds, uš-
wahrds, adrese) waj tahdas
beedribas waldes (wahrds un
adrese).

Прошение.

Желая приобрести для канцелярских нужд множительный аппарат ..... (nosaukt aparatu, sčhdi grib pirkt), имѣю честь просить выдать мнѣ свидѣтельство на право приобретения и

содержанія этого аппарата, при чем присовокупляю, что аппарат будет храниться под моей отвѣтственностью (под отвѣтственностью предсѣдателя общества .....) в помѣщеніи ..... , по ..... ул., № ..... кв.

Datums.

Paraksts.

Ja luhdsejs pats personigi neusnemas atbildibu, tad atbildigajam wehl us luhgumraksta jaustraksta sekoschais :

Принимаю на себя отвѣтственность по содержанию множительнаго аппарата....., приобретаемаго ..... и имѣющаго быть хранимым ..... . Мѣстожителство имѣю в гор. .... , по ..... ул., № ..... кв. ....

Datums.

Paraksts.

Sodi drukatawu u. t. l. ihpalschueekeem.

Sodu likumu 1008. p. par šlepenas (bes atiauņas atwehrtas) drukatawas waj tamlihdfigas eestahdes atwehrtšanu waj turesšanu nosaka naudas sodu lihds 300 rbl. un arestu lihds 3 mehn. waj zeetumu no 2—8 mehn. waj weenu no scheem sodeem, pehz teefas eefkata. — 1009. p. to paschu sodu nosaka par rofas drukajamas maschinas eegahdaschanos bes atlauņas. — 1010. p. par jebkuras maschinas fastahwa pahrmainas nepasinosšanu nosaka naudas sodu lihds 50 rbl. — 1011. un 1015. pp. par schoru grahmatu fahrtigu newesšanu nosaka naudas sodu lihds 50 rbl. — 1012¹. p. ff. 26. apr. 1906. g. noteikumus par presi. — 1012². p. ff. 24. nov. 1905. g. noteikumus par presi. — 1014. p. ff. 24. nov. 1905. g. un 26. apr. 1906. g. noteikumus par presi. — 1016. p. nosaka par drukas maschinu waj burtu pahrdosšanu eefschsemē tahdeem, kam naw teefba pahrdot, naudas sodu lihds 100 rbl. — 1045. p. nosaka, ka noleefot sodus par preses noseegumeem teefa war ari flehgt tipografiju, litografiju u. t. l. —

Par grahmatu tirgotawam, lasameem kabinetem un kolportaschu.

Zensuras un preses ustawa 175. p. nosaka, ka grahmatu tirgotawas un pahrdotawas un lasamus kabinetus

war atwehrt fà privatas personas, tà fabeedribas, isprasot at-
lauju no gubernatora, generalgubernatora waj pilš. preekschneeka
un usdodot atbildigo personu. Pee atlaujas doschanas guber-
nators nem wehrà politiško uštizamibu, un winam teesiba at-
stahdinat politiški neustizamus grahm. tirgotawu un lasamo
kabinetu pahrsinaus un kalpotajas. Eesichleetu ministrim ir
teesiba grahm. tirgotawas un lasamos kabinetus slehgt. (5. janw.
1884. g. Wisaugst. pawehle Nr. 1941.) — 176 p. nosaka fa
personam, furas dabujuschas atlauju atwehrt gr. tirgotawu waj
lasamu kabinetu, japasino atteezigi kanzelejai, fur atradisees
winu eestahdes un kas buhs atbildigās personas. — Preses
wirswalde 27. febr. 1907. g. ar žirkularu Nr. 2692. paskai-
drojušt, fa 1894. g. sastahditais un 1899. g. papildinatais
„Alfabētiskais katalogs isdewumeem kreewu walodā, kas ais-
leegti Kreewija“, fà ari ziti lihdsigi aisleegtu isdewumu šaraksti,
kas isdoti lihdsi 1906. g., ušskatami par šawu špehku saude-
juscheem.

Ž. un pr. ušt. 177. p. nosaka, fa pahrdot grahmatas un
laidrakstus us eelam un laukumeem war tīfai ar ihpašchu wee-
tejas polizijas atlauju. Polizija pee atlaujas isdoschanas nem
wehrà luhdsēja politiško uštizamibu.

Sodi par grahmatu tirdzneezibu.

Mēerteesnescha šodu ustawa 45. p. nosaka par pawedi-
noschu preekschmetu isstahdišchanu waj isplatišchanu naudas šodu
lihdsi 25 rbf. waj areštu lihdsi 7 deenam.

Sodu likumu 1017. p. par grahmatu tirgotawas waj
lasama kabineta atwehreschanu bes atlaujas nosaka naudas šodu
lihdsi 100 rbf. — 1018. p. par grahmatu waj laidrakstu pahr-
doschanu us eelam waj laukumeem waj kolportaschas zela bes
weetejas polizijas atlaujas nosaka naudas šodu lihdsi 25 rbf. —
1019. p. par aisleegtu isdewumu pahrdoschanu, par furu ais-
leegschanu likumigā šahrtibā pašinots, nosaka naudas šodu lihdsi
250 rbf. Bet ja par to aisleegunuu naw likumigā šahrtā wehl
iššinots, tad newar šodit.

Šl. ari noteikumus par presi un par preses noseegumeem.

Ailrahdijsums grahmatu ihpaſchneekeem.

Kà no noteifumeem un lifumeem par preſt redſams, 24. nov. 1905. g. ir atzelta eepreeſſcheja zensura un tamdehſ wairs ne uſ weenas grahmatas newar buhſt drufats, ka ta no zensuras atwehleta. Dehſ teem paſcheem noteifumeem naw atnemami ari tahdu konfiſzejamu un aiſleegtu iſdewumu atſewiſchſki eſſemplari, furi pahrgahjuſchi jau priwatperſonu ihpaſchumâ un priwatâ leetoſchanâ. Tomehr wehſ nefeſ no laſitaju puſeſ beeſchi dſirdeja ſuhdſibas, ka ſemafee polizijas eerehdni, ſewiſchſki uſ laufeem, nemot noſt grahmatas, fuzâni naw wirſû drufats, ka tâs no zensuras atwehletas. Laſitaji lai norahda, ka ari „Widſemes gubernas awiſchu“ 1906. g. 68. numurâ jaunee noteifumi nodrufati freemu walodâ ſchahdâ weidâ:

Лифляндским Губернским Правленіем доводится сим до всеобщаго свѣдѣнія опубликованный в № 107. Собранія узаконеній и распоряженій Правительства от 3 мая 1906 года, за № 637 Именной ВЫСОЧАЙШІЙ Указ Правительствующему Сенату слѣдующаго содержания:

I Предварительную цензуру, как общую, так и духовную, выходящих в Имперію неповременных изданій, а равно помѣщаемых в этих изданіях и выпускаемых отдѣльными листами эстампов рисунков и других изображеній, отмѣнить.

VII. 4. Арест, палагаемый на отдѣльные экземпляры неповременнаго изданія, заключается в отобраніи предназначенных к распространенію экземпляров неповременнаго изданія, кромѣ тѣх экземпляров, которые перешли уже во владѣніе третьих лиц для собственнаго их употребленія.

Tà tad neweenu laſitaju newar ſauſt pee atbildibas tamdehſ, ka tas nopirzis grahmatu, fuzai naw wirſû drufats, ka ta no zensures atwehleta. Par grahmatas ſaturu atbild lifuma preeſſchâ weenigi winas ſazeretajs, waj iſdewejs, bet neſahdâ ſinâ winas laſitajs. Liſums ari ſkaidri noſaka, ka tam pat nedrihſt atnemt neweenu grahmatu, fuzu tas ſawai leetoſchanai eeguwis, faut ta ari buhſtu aiſleegta.

Par bibliotekam un lasitawam,

Zensuras un preses likumu 175. p. nosaka, ka bibliotēkas un lasitawas var nodibināt kā privātpersonas tā šābeedribas, izprasot atļauju no weetejā gubernatora, kuram jāstahda preefšhā apstiprināšanai atbildīgā persona par bibliotēku vaj lasitawu.

Ugrafos laikos bešmaksas jeb tautas bibliotēkas bija ļoti aprobešotas grahmatu iswehlē, jo tanīs wareja turet tikai ihpaschi atļautas grahmatas, beš tam 5 janw. 1884. g. Eefschleetu ministrim bija peefschirta teefiba aisleegt sinamus preses isdewumus eewetot publiskās bibliotēkās un lasitawās. Uš schi pamata bija noleegtas leetoschanai bibliotēkās un lasitawās 193 grahmatas un brošuras un daudsi periodiski isdewumi. Bet 2. dez. 1905. g. Kungam un Keisaram labpatika uš Eefschleetu ministra preefshlikumu atzelt 4. febr. 1888. g. Wisaugst. pawehli par bibliotēkās peelaischamo grahmatu zaurškatishanu. Tautas apgaismoschanas ministrijas mahzito komitejas ihpaschā nodalā. Tapehž Eefschleetu ministris, šafinā ar Sw. Sinoda wirsprofuroru un Tautas apgaismoschanas ministri, atzehla wisus 15. maija 1888. g. noteikumus par bešmaksas tautas lasitawam un bibliotekam un, eewehrojot 17. apr. un 17. okt. 1905. g. Wisaugstafos Manifestus par jaunām religiskām un teefiskām normām walsi, atzehla ari 1905. g. isdoto bibliotēkās un lasitawās leetot aisleegto grahmatu šarafstu lihds ar ta 2 papildinajumeem un noteiza, ka lihds turpmakam ari bešmaksas tautas lasitawās un bibliotēkās ir atļauts leetot wisus preses isdewumus, kā periodiskus, tā neperiodiskus, kurinaw wispahr Kreewijā noleegti (Eefschl. min. zirkulari: 2. dez. 1905. g. Nr. 33. un 8. febr. 1907. g. Nr. 1805.).

Par laukfaimneezibas beedribu bibliotekam Semkopibas departamenta 21. marta 1909. g. zirkulars Nr. 8824. nosaka, ka laukš bibliotēkas, kuras nolemtas weenigi tahdu laukš beedribu beedru leetoschanai, kuras darbojas uš scho beedribu 1898. g. normalstatutu pamata, war schis beedribas nodibinat

bes ihpaſčas atļaujas ispraſiſšanas, tīfai eewehrojot ſcho ſtatutu praſijumus, ſewiſhēi 26. p.

Par grahmatu noliktawam un bibliotekam pee Tautas apgaiſm. ministrijas ſemaſām mahz. eestahdem isdoti 18. janw. 1904. g. un 9. junijā 1912 g. ihpaſchi noteikumi, kuri daſchadi tās aprobeſcho. Grahmatas ſchais bibliotekās eegahdajamas tīfai pehz ihpaſcheem apstiprinateem ſaraſſeem, isprasot tautſſolu inſpektoru atļauju u. t. t.

Luhgumrakſta paraugs deht atļaujas atwehrt grahmatu tirgotawu, biblioteku waj laſitawu.

Его Превосходительству Господину ..... Губернатору
(Градоначальнику)

Tahdas un tahdas personas
(wahrdz, tehwa wahrdz, us-
wahrdz, adrese) waj tahdas
un tahdas beedribas waldes.

Прошение.

Желая открыть и содержать в гор. ...., по .....
ул., в домъ № ..... кв. .... книжный магазин (лавку, склад, би-
блиотеку, читальню), имѣю (имѣем) честь просить о выдачѣ уста-
новленнаго свидѣтельства.

Отвѣтственным лицом буду состоять я сам, в чем подписуюсь.

Datums.

Parakſts.

Ja luhdseja ir beedribas walde, tad zausdod ihpaſcha at-
bildiga persona un jaraſſa:

Отвѣтственным лицом будет состоять .....
(wahrdz, tehwa wahrdz, uswahrdz), проживающіи по .....
ул., в домъ № ....., кв. ....

Datums.

Предсѣдатель, ...

Seegelis.

Секретарь .....

Mahkklas istahdes.

Prefes wirswalde 9. apr. 1905. g. ar zirkularu Nr. 1234. nosaka, ka mahkklas istahdem jadabon gubernatoru, general-gubernatoru waj pilf. preekshneeku atkaujās un ka pirms atkļahšanas istahde apskatama ihpašchi komandētām eerehdnim, kurām teesiba list no istahdes isnemt kaitigus mahkklas rakhojumus.

Fotografijas.

Eekshleetu ministris gan jau 14. now 1862. g. ir pasiņojis ar zirkularu gubernatoreem, ka ari fotografijas, lihdsigi tipografijām, atweramas tikai ar gubernatora atkāju, bet Wald. senata l. wisp. šapulze 31. okt. 1897. p. un 29. janw. 1899. g. Gusa leetā ir atsinuši, ka ministra administratiws zirkulars ween newar eewest to, kas likumā naw noteikts, un ka naw likuma pamata, lai aisleegt nodarbotees ar fotografiju teem, kas naw dabujuschi atkāju no gubernatora.

Kinematografi.

Par kinematografu eerihkoschanu Eekshleetu ministrijas tehniskā komiteja ir isdewuši ihpašchus šihkus noteikumus, kuras dabon pirkt gubernu tipografijās. Bes tam preses wirswalde 13. dez. 1908. g. ar zirkularu Nr. 11505. pašlaidrojuši, ka polizijai wajaga aisleegt rahdit kinematografos netikumigas, deewu saimojoschas, usmušinoschas, dumpigas waj zitadi pretlikumigas, ka ari pehž weetejeem apstahkeem newehlamās bildes.

Satura rahditajs.

Administrācijas eejaušchanās beedribu dšihwē 111 Adwokatu beedribas 79 Uhrstu beedribas 79 Almanachi 127 Apdroščinašč. (šawst.) b. 93 Apmeļoššana 150, 151 Apwainoššana 150 Apteežneeku beedribas 65—76 Arteli 59, 77 Atturibas beedribas 77 Utsaukumi 148, 149 Augstskolu beedr. 99 Autoru teešibas 122 Awises šf. periodiški isd. Balsoščanas kahrtiba 43 Basari 26 Beedribas 22—121 Beedribu pahrwaldiba 40, 49 Beedr. statutu eesneegšč. 102 " " grošščana 107 Beedr. šapulzes 6, 10, 22—45 Beedribu teešibas 25, 28, 30, 38, 46, 47 Beedru eestahščanās 39, 47 Beedru teešibas 43, 47 Behru gahjeeni 9 Behru kafes 65, 93 Besalkohola beedribas 77 Bibliotēkas 28, 65, 79 163 Biblioteku beedribas 79 Bildes šf. prese Biršču arteli 77 Brihwo profesiju beedr. 79 Brosčuras šf. neperiodiški isd. Burtu leetuwes 158 Dahwanu wahšščana 26, 118 Darba arteli šf. arteli	Deenas grahmatas 129 Derigu gr. isd. beedr. 79 Dseedaščanas beedribas 80 Dšelszēka šalpotaji 24, 81 Dšihwoklu ihrneeku beedr. 80 Dramat. rasč. 132 (122—136) Draudses 96 Drukatawas 138, 142, 146, 157, 160 Eerehdnu beedribas 24, 81 Ešškuršiju beedribas 82 Farmazeitu beedribas 68, 79 fonografu notis 123, 131 fotografiju eestahdes 165 fotografiju rasčoj. 122—136 Gada pahršfati šf. pahršfati Galdneeku beedribas 68 Glesnotaju beedribas 79 Goda laupiššana 150 Goda beedri 40, 43, 68 Grahm. druk. šf. drukatawas Grahmatas šf. neperiodiški isd. Grahmatu iid. beedribas 79 Grahm. isdeweju šf. isdeweji Grahmatu tirgotawas 122 156, 160, 161, 164 Gramofonu notis 123, 131 Heštografi 159 Jauneklu beedribas 83 Instrukcijas 34 Išdeweji 122 šf. prese Išdeweju beedribas 79 Išdoščanas lihgumi 133 Išglihtibas beedribas 82 Išglihtibas pulžini 32 Išrahdes 26, 28, 66, 113, 117, 132—136 Išriškojumi 29, 39, 113, 117,

132—136
 Jstahdes 121, 165
 Juridiskas pers. teesibas 30
 Kara deenasta personas 7, 23
 Kafes pahrskati ff. pahrskati
 Kinemotografi 165
 Klubi 28
 Kolportascha 161
 Komandit sabeedribas 79
 Komisijas 44
 Komponists 131, 132
 Konfiskacija 145, 151, 155,
 156, 162
 Kongressi 8, 16, 18, 20
 Konzerti 26, 66
 Kooperativas beedr. 29, 81, 84
 Kopmoderneezibas 84, 85
 Krahj-aisdewu sab. un kafes
 29, 84, 85, 96
 Kufmaschinu beedr. 88
 Kulturelas beedribas 45, 85
 Kurfi 10, 11, 65
 Labdaribas beedribas 85, 120
 Labdaribas nodoklis 113
 Labeerihjibas beedribas 86
 Labklahjibas beedribas 100
 Laikrakstu isd. beedribas 79
 Laikraksti ff. periodiski isd.
 Sajami pulzini 32, 89
 Lasitawas 28, 160, 161, 163
 Lauksrahdneeku beedr. 89
 Lauks. beedribas 84, 86, 164
 Lauks. maschinu beedr. 88
 Lauks. preekschlaf. un kurfi 10
 Lauks. saemas (kongressi) 16
 Lekcijas ff. preekschlafijumus
 Lihdsstrahdneeku teesibas 127
 Likwidacija (beedribu) 26, 44, 54
 Literatu beedribas 79, 90
 Literaturas raschojumi 122 —
 131 ff. prese
 Litografijas, ff. drukatawas
 Lopfabibas beedr. 84

Lopu pahrrangu beedr. 84
 Loterijas 120
 Luhgschanu sapulzes 9, 16.
 Mahkslas beedribas 90
 Mahkslas istahdes 165
 Mahkslas raschojumi 122—136
 Mahkslineeku beedribas 79
 Mahj. eestahschu audsekni 23,
 29, 99
 Mahj. eestahschu telpas — 6
 Metalografijas ff. drukatawas
 Muhrneeku beedribas 68
 Musikas beedribas 89, 90
 Musikas raschojumi 122—136
 Musiku beedribas 68, 79
 Museju beedribas 90
 Namdaru beedribas 68
 Namu buhwes beedribas 81
 Nazionalas beedribas 91
 Nebeedri 44, 53
 Nekustams ihpaschums 25, 43
 Neperiodiski isdewumi 144—156
 Nepilngadigi 23, 29, 68, 69, 83
 Nodafas (beedribu) 23, 38, 69
 Nodokli 85, 88, 91, 102, 113
 Nolamafchana 150
 Normastatuti 29, 76, 84, 86,
 92, 93, 96, 100, 101, 102, 107
 Nofsegumi 151
 Padome 40, 42
 Pahdrukafchana 129, 130
 Pahrskati 29, 42, 53, 70, 88
 Pahrsuhdsibas ff. fuhdsibas.
 Pahrtikas beedr. 29, 84, 91
 Palihdsibas (sawst.) beedribas
 65, 93, 98
 Parauga statuti 29, 45, 71
 Partijas 24, 81, 95
 Patehretaju beedr. 29, 84, 91
 Patronatu beedribas 93
 Pensiju kafes 94
 Periodiski isdem. 127, 137, 156
 Pilnas sapulzes 6, 27, 29, 43,

Dilsehtu eedfihw. beedr. 94
 Politiskas beedr. un partijas 24,
 81, 93
 Pretalkohola beedribas 77
 Prete 157
 Prešes jodi 140, 142
 Preekšlasījumi 9, 10, 21, 26,
 28, 65, 66, 85, 113 152
 Profesionālas beedr. 65—76
 Prozešijas 9
 Puhra kafes 65, 93, 95
 Prešes inspektori 146
 Pretraksti šķ. atjaunumi
 Raštnieku beedribas 79
 Raštstamamāšinas 159
 Raštu krahjumi 127
 Redaktori 137
 Reliģiskas beedribas 23, 96
 Reliģiskas draudses 96
 Reliģiski kongreši 18
 Reliģiskas prozešijas 9
 Reliģiskas šapulzes 8
 Runas wihri 40
 Saeimas 8, 16, 18, 20
 Sahtibas beedribas 77
 Šapulzes 5—21, 22—45
 Šapulzes wadonis 7, 20, 43
 Saweenibas 22—121
 Saweešigas beedribas 96
 Seeweetes 29, 96
 Seeweeshu beedribas 96
 Seetuwes 157
 Sehdes 29
 Sektantu kongreši 18
 Sektantu luhģš. šapulzes 16
 Sihkfredita beedr. 84, 96
 Skolas 6, 11, 65, 98, 164
 Skolotaju beedr. 24, 81, 98
 Slehģšchana (beedribu) 23—28,
 43, 44, 54, 111

Slimibu kafes 65, 93
 Sludinājumi 147, 148
 Sporta beedribas 82, 99
 Sodi 20, 11, 140—161,
 Suhģšibas, 8, 21, 25, 106
 Šchapirograsti 159
 Šchurnaliju beedribas 79
 Šchurnali šķ. periodiski ijd
 Seedojuumu wahģšchana 26, 118
 Sihmejumi 134, 137
 Statuti 23 — 121
 Statutu groģšchana, 2, 43, 54,
 107,
 Stempelmarkas šķ. nodokli
 Streiki 66, 67
 Sireiku fondi 66
 Studentu beedr. 99
 Tautas augģšikolu beedr. 99
 — labģlahģibas beedr. 100
 Tautģkolotaju beedr. 24, 81, 98
 Tautģkolotaju kursori 11
 Teatru israhdes 113, 117,
 132—136
 Telefona kalpotaji 24, 81
 Telegrafiska kalpotaji 24, 81
 Teģpas 113
 Tipografijas šķ. drukatamas
 Truhģ. školnieku pal. beedr. 98
 Tulkģšchana 129, 130
 Ugunsapdroģšchanaģchanas beed.
 29, 101
 Ugunsdseģseju (brihwpr.) b. 101
 Wahrnģizas 127
 Walde 40
 Waloda beedribas 111
 Weģzinataji beedr. 40, 68
 Weģletaju beedribas 94
 Weģstules 129
 Zentralbeedribas 30
 Zensuras uštaws 146—148,
 160—164

L1501

Wispiłnigakà un leelakà
Sweschwahrdu wahrđniza

Sastahdita pehz Liebfnehta, Heises u. z.

Makfà 175 kap.

Wairumà

U. Ranka

==== grahmatu tirgotawâ, ====

Rigà, Suworowa eelà Nr. 25.

**Biblioteku klades un
šhurnali,**

spezieli eekahrtoti preešch apm. 2000 sehjumeem un tišpat dauds
laštajeem. **Makfà à 100 Kap.**

Biblioteku kartinas

grahmatu un laštaju atšihmešanai

Tiškab klades fà ari kartinas peemehrotas jaunai eezenitai
sistemai fà wišehrtakai biblioteku grahmatu eekahrtai un laštaju
atšihmešanai.

~~~~~
Junako latweeschu originais un tulkotàs

==== **literaturas šarakstu** ====

papildinatu ar wišjannašam grahmatam un nošchu
išdewumeem libds 1. februarinu išsuhta us peeprasijumu
par brihwu.
